



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ -
MANAGEMENT ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

*Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πηγή προέλευσης
τουριστών στην Ελλάδα, ανάλυση αφίξεων – προβλέψεις.*

ΚΟΥΚΟΥΤΑ ΝΙΚΟΛΙΝΑ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2020



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ-
MANAGEMENT ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων –Μάνατζμεντ Τουρισμού: MBA-Tourism Management» με τίτλο:

«Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πηγή προέλευσης τουριστών στην Ελλάδα, ανάλυση αφίξεων – προβλέψεις»

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή/ τριας:

Όνοματεπώνυμο:

ΚΟΥΚΟΥΤΑ ΝΙΚΟΛΙΝΑ

Ημερομηνία:

16/03/2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	7
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	8
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	12
ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	12
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	16
ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΕΥΡΩΠΗ	24
Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ	24
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ.....	26
Ιστορία.....	26
Χώρες	30
Φυλές, Γλώσσες και Θρησκείες	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	34
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ.....	34
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	39
ΤΟ ΕΥΡΩ.....	42
ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	49
Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	49
ΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	50
ΑΠΟΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ	56
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	57
ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΟΜΟΓΕΝΩΝ – ΑΛΛΟΓΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	60
«ERASMUS».....	61
ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	63
ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	65
ΘΡΗΣΚΕΙΑ.....	66

ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ «BRAIN DRAIN»	69
Έλληνες Μετανάστες στο εξωτερικό	69
Brain Drain	74
ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	77
Ελληνικό εξωτερικό και εσωτερικό εμπόριο	77
Οικονομικές σχέσεις.....	83
ΕΤΗΣΙΕΣ – ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΜΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	87
ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	90
Ετήσιες Τουριστικές Εισπράξεις Της Ελλάδας.....	90
Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κάτοικων Στην Ελλάδα	93
Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κάτοικων Στην Ελλάδα	95
Διανυκτερεύσεις Μη Κάτοικων Στην Ελλάδα	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ.....	99
ΘΕΩΡΙΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΕΙΡΑΣ	99
ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΑΣ	100
ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ	102
Εξωτερικός Παράγοντας «COVID-19»	102
ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙ	103
ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΩΣΩΝ ΜΙΑΣ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΑΣ	104
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΛΑΣΣΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΑΣ	105
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ	106
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ	107
Η ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΑΥΤΟΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ (AUTOCORRELATION FUNCTION ACF)...	107
Η ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕΡΙΚΩΝ ΑΥΤΟΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ (PARTIAL AUTOCORRELATION FUNCTION PACF)	108
ΛΕΥΚΟΣ ΘΟΡΥΒΟΣ (WHITE NOISE)	108
ΤΥΧΑΙΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ (RANDOM WALK)	108
Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ BOX-JENKINS	109
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ARIMA (P,D,Q)	110
ΕΠΟΧΙΚΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ARIMA (SARIMA)	110
ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ ΜΕ ΤΗ BOX-JENKINS ΜΕΘΟΔΟ.....	111
Τα Στάδια Της BOX-JENKINS Μεθόδου	111
Αξιολόγηση Υποδείγματος.....	111

Επιλογή Κατάλληλου Υποδείγματος.....	112
Διάστημα Εμπιστοσύνης Της Πρόβλεψης	112
Έλεγχος Των Κατάλοιπων.....	112
Έλεγχος Της Τάξης Του Υποδείγματος	112
Εγκυρότητα Πρόβλεψης Και Σφάλμα	112
Μειονεκτήματα Της Μεθόδου Box-Jenkins.....	113
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ.....	115
ΒΗΜΑΤΑ.....	115
ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	117
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΔΕΚΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ	130
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	131
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	136
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΡΩΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	136
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	137
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΡΙΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	138
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	139
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΜΠΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	144
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	144

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας	Σελίδα
Πίνακας 1: Βασικά Μεγέθη του Ελληνικού τουρισμού (2010-2014)	Σελίδα 21
Πίνακας 2: Βασικά Μεγέθη του Ελληνικού τουρισμού (2015-2019)	Σελίδα 22
Πίνακας 3: Χώρες Ευρώπης	Σελίδα 30
Πίνακας 4: Χώρες Διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών σαν μάθημα	Σελίδα 58
Πίνακας 5: Συνοπτική παρουσίαση δεικτών της Eurostat για τον φοιτητικό πληθυσμό της Ελλάδας	Σελίδα 64
Πίνακας 6: Δημοσκόπηση Ευρωβαρομέτρου (2005)	Σελίδα 67
Πίνακας 7: Έλληνες Μετανάστες (ανά έτος και ηλικία)	Σελίδα 76
Πίνακας 8: Εξαγωγικό Εμπόριο – Σημαντικοί Εμπορικοί Εταίροι της Ελλάδας	Σελίδα 78
Πίνακας 9: Εισαγωγικό Εμπόριο – Σημαντικοί Εμπορικοί Εταίροι της Ελλάδας	Σελίδα 79
Πίνακας 10: Ελληνικές Εξαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)	Σελίδα 79
Πίνακας 11: Ελληνικές Εισαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)	Σελίδα 80
Πίνακας 12: Ελληνικές Εξαγωγές / Κλάδο (σε εκατ. ευρώ)	Σελίδα 81
Πίνακας 13: Ελληνικές Εισαγωγές / Κλάδο (σε εκατ. ευρώ)	Σελίδα 82
Πίνακας 14: Ετήσιες Αφίξεις	Σελίδα 87
Πίνακας 15: Ποσοστά αφίξεων των τουριστών από την ΕΕ στην Ελλάδα και το ποσό Διείσδυσης εισερχόμενου τουρισμού από την ΕΕ ανά 1,000 κατοίκους της ΕΕ	Σελίδα 89
Πίνακας 16: Ετήσιες τουριστικές εισπράξεις	Σελίδα 90
Πίνακας 17: Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα	Σελίδα 93
Πίνακας 18: Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα	Σελίδα 95
Πίνακας 19: Διανυκτερεύσεις Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα	Σελίδα 97
Πίνακας 20: Estimation Period	Σελίδα 118
Πίνακας 21: ARIMA Model Summary	Σελίδα 119
Πίνακας 22: Forecast Table for European Union	Σελίδα 123
Πίνακας 23: Προβλεπόμενες Αφίξεις τουριστών από τις χώρες της ΕΕ, σαν σύνολο	Σελίδα 127
Πίνακας 24: Σύγκριση Δεδομένων	Σελίδα 129

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα	Σελίδα
Γράφημα 1: Έλληνες που σπουδάζουν σε κάποια χώρα του εξωτερικού (κατά την περίοδο 2011-2017)	Σελίδα 63
Γράφημα 2: Εξερχόμενοι μετανάστες ανά χώρα προέλευσης (2013)	Σελίδα 72
Γράφημα 3: Εξερχόμενοι μετανάστες ανά χώρα προέλευσης (Ηλικιακά νέοι)	Σελίδα 72
Γράφημα 4: Σύγχρονη κατανομή απόδημων Ελλήνων ανά ήπειρο παγκοσμίως	Σελίδα 73
Γράφημα 5: Έλληνες Μετανάστες στο εξωτερικό (2007-2018)	Σελίδα 73
Γράφημα 6: Έλληνες Μετανάστες (ανά έτος και ηλικία)	Σελίδα 75
Γράφημα 7: Ελληνικές Εξαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)	Σελίδα 80
Γράφημα 8: Ελληνικές Εισαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)	Σελίδα 81
Γράφημα 9 ^α : Ετήσιες Αφίξεις	Σελίδα 88
Γράφημα 9 ^β : Μηνιαίες Αφίξεις	Σελίδα 88
Γράφημα 10 ^α : Ετήσιες Τουριστικές Εισπράξεις	Σελίδα 91
Γράφημα 10 ^β : Ετήσιες Τουριστικές Εισπράξεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση	Σελίδα 91

Γράφημα 11 ^α : Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα	Σελίδα 94
Γράφημα 11 ^β : Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα, Πηγή Προέλευσης: Ευρωπαϊκή Ένωση	Σελίδα 94
Γράφημα 12 ^α : Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα	Σελίδα 96
Γράφημα 12 ^β : Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα, Πηγή Προέλευσης: Ευρωπαϊκή Ένωση	Σελίδα 96
Γράφημα 13 ^α : Διανυκτερεύσεις Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα	Σελίδα 98
Γράφημα 13 ^β : Διανυκτερεύσεις Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα Από Τις Χώρες Της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Σελίδα 98

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα	Σελίδα
Διάγραμμα I: Φάσεις μετανάστευσης	Σελίδα 71
Διάγραμμα 1: Residual Periodogram for European Union	Σελίδα 116
Διάγραμμα 2: Time Sequence Plot for European Union	Σελίδα 120
Διάγραμμα 3: Residual Autocorrelations for adjusted European Union	Σελίδα 121
Διάγραμμα 4: Residual Partial Autocorrelations for adjusted European Union	Σελίδα 121
Διάγραμμα 5: Residual Periodogram for adjusted European Union	Σελίδα 122
Διάγραμμα 6: Forecast Plot for European Union	Σελίδα 128
Διάγραμμα 7: Σύγκριση Δεδομένων	Σελίδα 129

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας πραγματοποιήθηκε το διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2020 και Φεβρουαρίου 2021, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων -Μάνατζμεντ Τουρισμού του τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστήμιου Πειραιώς. Με την παρούσα παράγραφο οφείλω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου και να απευθύνω ευχαριστίες στα άτομα τα οποία συνέβαλαν ώστε να εκπονήσω την παρούσα διπλωματική εργασία.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας, κο Σφακιανάκη Μιχαήλ, για το πολύ καλό κλίμα συνεργασίας, την πολύτιμη υποστήριξη του, τη διαρκή καθοδήγηση του, τη βοήθεια του και τις παραγωγικές υποδείξεις και συμβουλές που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Επίσης, θεωρώ χρέος μου να απευθύνω ευχαριστίες σε όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού αυτού προγράμματος, αφού ο καθένας τους ξεχωριστά μου παρείχαν πολλές και πολύ σημαντικές γνώσεις.

Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους μεταπτυχιακούς μου συναδέλφους για το ενδιαφέρον τους, την βοήθεια τους και την ανταλλαγή απόψεων καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού αυτού προγράμματος.

Τέλος, οφείλω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου, στα μέλη της οικογένειάς μου και συγκεκριμένα, στην μητέρα μου Δήμητρα, στον πατέρα μου Στέλιο και στην αδερφή μου Μαρία, όπως επίσης και στον φίλο μου Δημήτρη, οι οποίοι πίστεψαν σε εμένα και σε όλο το διάστημα των σπουδών μου, μου παρείχαν, συνεχώς, μεγάλη υποστήριξη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει σαν αντικείμενο της, την διερεύνηση των στοιχείων του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, με την διεξαγωγή μελέτης για τους τουρίστες που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σαν σύνολο 27 χωρών.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, αναλύθηκε ο αριθμός αφίξεων των τουριστών, έχοντας σαν πηγή προέλευσης τους την Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, σύμφωνα με στοιχεία τα οποία λήφθηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος. Τα συγκεκριμένα στοιχεία προέκυψαν από την έρευνα συνόρων, την οποία πραγματοποιεί η Τράπεζα της Ελλάδος, συνεργαζόμενη με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ).

Τα στοιχεία στα οποία βασίζεται το αντικείμενο της παρούσας εργασίας, αφορούν τις μηνιαίες αφίξεις τουριστών από τις 27 χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, προς την Ελλάδα, για την χρονική περίοδο Ιανουάριος 2010 - Δεκέμβριος 2019. Τα εν λόγω στοιχεία, αποτέλεσαν το σύνολο των παρατηρήσεων, οι οποίες οδήγησαν στην πρόβλεψη του αριθμού των αφίξεων των τουριστών από τις 27 χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, προς την Ελλάδα, για τους επόμενους 12 μήνες (Ιανουάριος 2020 – Δεκέμβριος 2020), μέσω της χρήσης του στατιστικού προγράμματος «Statgraphics Centurion XV.Π».

Στην παρούσα εργασία, αναφέρεται και η σημαντικότητα της επιδίωξης για αύξηση του αριθμού τουριστών από τις 27 χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού μία πιθανή αύξηση του μεγάλου ετήσιου όγκου εισερχόμενων τουριστών, στην Ελλάδα, από αυτές τις χώρες, είτε μεγάλης είτε μικρής κλίμακας, θα είχε την δυνατότητα να επιφέρει πολλά ευεργετικά αποτελέσματα στον Ελληνικό τουρισμό και κατ' επέκταση, μεταξύ άλλων, στον οικονομικό, κοινωνικό και εργασιακό τομέα της χώρας μας.

Η αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, από τις 27 χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα μπορούσε να εξομαλύνει, ως προς ένα βαθμό, την εποχικότητα, η οποία αναμφισβήτητα επικρατεί στον τομέα του τουρισμού και επίσης θα μπορούσε να βοηθήσει στη διεύρυνση της τουριστικής περιόδου στην χώρα μας. Συνεπώς, η διεύρυνση αυτή, απαρτίζει μια σημαντική προοπτική ώστε να δημιουργηθούν νέες επενδύσεις στον τουριστικό κλάδο και έτσι να οδηγήσουν στην μείωση της ανεργίας, όπως και την αύξηση του Α.Ε.Π. της χώρας μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ο εισερχόμενος τουρισμός από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, προς την Ελλάδα και η πρόβλεψη του αριθμού των αφίξεων των τουριστών από τις χώρες αυτές, για το έτος 2020. Η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν διαχρονικά σημαντικούς συνδετικούς κρίκους και η σχέση τους διακρίνεται ιδιαίτερα, σε όλους τους τομείς, από την δεκαετία του '70. Ένας στόχος μακροπρόθεσμος και υψίστης σημασίας, είναι η ισχυροποίηση των μεταξύ τους δεσμών και συγκεκριμένα, η προσέγγιση περισσότερων τουριστών από τις 27 χώρες που ανήκουν πλέον στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα.

Το πρώτο κεφάλαιο ξεκινάει με την ανάλυση του φαινομένου του τουρισμού, μέσα από διάφορους ορισμούς γενικότερα και ακολούθως, γίνεται αναφορά στο τουρισμό της Ελλάδας. Από την αναφορά των βασικών μεγεθών του Ελληνικού τουρισμού, προκύπτει η σημαντικότητα του τομέα αυτού στην χώρα μας και η ανάγκη για την μεγιστοποίηση και ανάπτυξή του.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, πραγματοποιείται μια σύντομη ανασκόπηση στην ιστορία της Ευρώπης. Η ιστορική αναδρομή, ξεκινάει από την Ευρώπη της ελληνικής μυθολογίας και διανύοντας την Ευρώπη στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, το μεσαίωνα, την Αναγέννηση και το Διαφωτισμό, τους δύο παγκοσμίους πολέμους, καταλήγει στο σήμερα. Επίσης, γίνεται μια σύντομη παρουσίαση της μορφής της ηπείρου και των χωρών, οι οποίες την απαρτίζουν.

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται μια πρώτη γνωριμία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ιστορία της, περιγράφεται συνοπτικά το προφίλ των 27 χωρών που την απαρτίζουν και αναγράφονται ποικίλα χαρακτηριστικά και βασικά στοιχεία της, όπως οι φυλές, οι γλώσσες και οι θρησκείες που εμπεριέχονται σε αυτήν. Επιπρόσθετα, στο ίδιο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στην ιστορία του ενιαίου νομίσματος «Euro» και φυσικά παρουσιάζονται, με λίγα λόγια, οι 27 χώρες οι οποίες, πλέον, συνιστούν την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρονται, εκτεταμένα, οι δεσμοί και η διασύνδεση της Ελλάδας με την Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση, από τη μυθολογία, το φιλελληνισμό, την αρχαιολατρία και τους Ευρωπαίους περιηγητές μέχρι και τις διμερείς σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα στην Ελλάδα και τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται και αναφορά τόσο στους απόδημους Έλληνες, στους Έλληνες

μετανάστες και στους Έλληνες φοιτητές που έχουν εγκατασταθεί στις χώρες της ΕΕ, όσο και στην θρησκευτική σχέση και στη διδασκαλία των αρχαίων Ελληνικών στις χώρες αυτές. Τέλος, στο παρόν κεφάλαιο αναφέρονται και οι εμπορικές και οι οικονομικές σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο πέμπτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, παρουσιάζεται η θεωρία των χρονοσειρών. Επίσης, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο αναφέρεται και το θέμα της πανδημίας Covid-19 σαν ένας εξωτερικός παράγοντας, εξαιρετικά σημαντικός και η βαρύτητα που έχει ένα τέτοιο ασυνήθιστο και σημαντικό γεγονός, για την συμπεριφορά μιας χρονοσειράς και κατ' επέκταση, για την πρόβλεψη τιμών.

Στο έκτο κεφάλαιο, ακολουθεί η ποσοτική παρουσίαση της μελέτης, η οποία έγινε μέσω του στατιστικού πακέτου Statgraphics Centurion XV.II. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιείται η προσπάθεια εξαγωγής προβλέψεων για τον αριθμό των αφίξεων των τουριστών, από τις 27 χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, προς την Ελλάδα για το έτος 2020.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την εργασία, όπως και κάποιες προτάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να βοηθήσουν το ελληνικό τουριστικό προϊόν να βελτιωθεί, ώστε να είναι περισσότερο ανταγωνιστικό και να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

(Λέξεις Κλειδιά: Τουρισμός, Ελληνικό Τουριστικό Προϊόν, Ευρώπη, Χώρες Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Ένωση, (27) Χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σύνδεση Ελλάδας – Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ιστορία, Θρησκεία, Διμερείς Σχέσεις, Οικονομικές Και Εμπορικές Σχέσεις, Διείσδυση, Χρονοσειρά, Αφίξεις Τουριστών, Στατιστικό Πρόγραμμα Statgraphics, Πρόβλεψη, Ισχυροποίηση Δεσμών)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους κυριότερους πυλώνες μια χώρας και επιπρόσθετα της παγκόσμιας οικονομίας. Είναι ένας πολύ διαδεδομένος τρόπος ψυχαγωγίας, εφόσον μέσω αυτού οι άνθρωποι «ξεφεύγουν» από την καθημερινότητα. Η παρούσα βιομηχανία αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή εσόδων για όλες τις τουριστικές χώρες του παγκόσμιου χάρτη.

Το ταξίδι για την εμπορία, για τον εμπλουτισμό των γνώσεων, για την πολιτισμική επικοινωνία και για την αναψυχή δεν είναι επινοήση της σύγχρονης εποχής. Ο τουρισμός είναι ένα πολύ σημαντικό κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με θεαματική δυναμική, που ξεκίνησε από την αρχαιότητα από όταν, δηλαδή, ο άνθρωπος άρχισε να ταξιδεύει. Στη χρονική αυτή διαδρομή ο τουρισμός δεν έχει αλλάξει μόνο ως μορφή, αλλά έχει αλλάξει και ένταση. Έτσι, είναι πολύ φανερή η εξέλιξη και η διαφοροποίησή του, σύμφωνα πάντα με τις εξελίξεις και τα εκάστοτε πρότυπα της οικονομίας και της κοινωνίας, στις οποίες δρα και αναπτύσσεται.¹ Ο τουρισμός, ως μια πρώτη μορφή, αναγνωρίζεται σαν μία περιήγηση, που έχει σαν βάση την αναζήτηση για τις ρίζες του παρελθόντος του κάθε ατόμου ξεχωριστά, την περιέργεια για άλλους πολιτισμούς και την περιπλάνηση σε άγνωστους τόπους². Όμως, στις μέρες μας λόγω της κλίμακας και της έκτασης που πλέον έχει κατακτήσει κυρίως μετά τα μέσα του εικοστού αιώνα, ο τουρισμός έχει αναδειχτεί σαν ένα μαζικό φαινόμενο³. Ο τουρισμός, πλέον, έχει καταστεί ανάγκη του εκάστοτε ατόμου για ξεκούραση. Αποτελεί μια κοινωνική ανάγκη ή αλλιώς «δικαίωμα» για αναψυχή και από πλευράς παγκόσμιας οικονομίας και ανάπτυξης ενός τόπου, θεωρείται φαινόμενο ύψιστης σημασίας.

Ο τουρισμός συνεχώς αναπτύσσεται και εξελίσσεται, σύμφωνα με τα τελευταία πρότυπα της οικονομίας και της κοινωνίας. Διακρίνεται στις εξής μορφές:

- Εγχώριος Τουρισμός: Είναι ο τουρισμός των κατοίκων μια χώρας όταν ταξιδεύουν μόνο εντός αυτής.

¹ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 25-27

² Lofgen O. (1999). On Holiday: a history of vacationing, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, Ca.

³ Lickorish L.J. & Jenkins C.L. (2004). Μια εισαγωγή στον τουρισμό, Αθήνα: Κριτική

- Εξερχόμενος Τουρισμός: Αφορά μόνιμους κατοίκους μιας χώρας, οι οποίοι ταξιδεύουν σε μια άλλη χώρα.
- Εισερχόμενος Τουρισμός: Ο τουρισμός των αλλοδαπών οι οποίοι ταξιδεύουν σε συγκεκριμένη χώρα.
- Διεθνής τουρισμός: Το σύνολο του εισερχόμενου και του εξερχόμενου τουρισμού.
- Εσωτερικός τουρισμός: Το σύνολο του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού
- Εθνικός τουρισμός: το σύνολο του εγχώριου και του εξερχόμενου τουρισμού.
- Μαζικός Τουρισμός⁴: Αναφέρεται στο τουρισμός που χαρακτηρίζεται από μαζικότητα, επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος, μείωση των υπηρεσιών που παρέχονται, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα κέρδη, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τις τοπικές κοινωνίες-οικονομίες και το ίδιο το περιβάλλον.
- Εναλλακτικός Τουρισμός: Αποτελεί τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού. Με τον εναλλακτικό τουρισμό, οι άνθρωποι αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών, ο οποίος συνδέεται με την προστασία της τοπικής κουλτούρας, την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος αλλά και με την αποφυγή της χρήσης υπηρεσιών οργανωμένου μαζικού τουρισμού. Ο εναλλακτικός τουρισμός, ο οποίος έχει σημαντικές διαφορές από τις συνηθισμένες μορφές τουρισμού και η πιο συνηθισμένη μορφή τουρισμού, είναι ο μαζικός τουρισμός.

Άλλες μορφές τουρισμού είναι οι⁵:

- Τουρισμός περιπέτειας,
- Χειμερινός τουρισμός,
- Αγροτουρισμός,
- Πολιτιστικός τουρισμός,
- Ορεινός και ορειβατικός τουρισμός,
- Θαλάσσιος τουρισμός,
- Αθλητικός τουρισμός και
- Οικοτουρισμός.

⁴ Στην Ελλάδα το φαινόμενο του Μαζικού Τουρισμού συναντάται πολύ συχνά.

⁵ Διαδικτυακή Πηγή: Ιστοσελίδα « Travellers Greece», Άρθρο «Μορφές εναλλακτικού τουρισμού»

Επίσης, διατίθενται και οι ειδικές μορφές τουρισμού. Οι παρούσες μορφές εμπλουτίζουν διευρύνουν και διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν, καλύπτοντας την ζήτηση από την ομάδα τουριστών που τις επιθυμούν. Πλέον, η ζήτηση αυτή έχει αυξηθεί αρκετά. Οι τουρίστες που επιλέγουν την ειδική αυτή μορφή τουρισμού, έχουν σαν κύριο σκοπό τους να λάβουν μέρος σε κάποια δραστηριότητα (π.χ. αθλητική- μαραθώνιος) ή να επισκεφθούν ένα συγκεκριμένο τόπο ή σημείο ενδιαφέροντος. Τα κριτήρια επιλογής του προορισμού πραγματοποιούνται σύμφωνα με την ικανοποίηση συγκεκριμένου ενδιαφέροντος. Οι κυριότερες ειδικές μορφές τουρισμού είναι⁶:

- Ο κοινωνικός τουρισμός,
- Ο ιατρικός τουρισμός,
- Ο θρησκευτικός τουρισμός,
- Ο συνεδριακός τουρισμός,
- Ο επαγγελματικός και
- Ο εκθεσιακός τουρισμός.

Ο σύγχρονος τουρίστας έχει δείξει ενδιαφέρον για όλα τα γνωστά και άγνωστα μέρη του κόσμου μας, από τη ζούγκλα του Αμαζονίου μέχρι την Αρκτική, από τα υπερσύγχρονα ξενοδοχεία στον Αραβικό κόλπο μέχρι τα πρώην «γκούλαγκ» στη Σιβηρία. Από την άλλη πλευρά όμως, όλα τα σημεία της γης αναζητούν να προσελκύσουν όσους περισσότερο γίνεται τουρίστες, αφού είναι γνωστό πως ο τουρισμός έχει οικονομικά, πολιτισμικά, κοινωνικά και άλλα οφέλη.

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους παρουσιάζεται αυτό το αυξημένο ενδιαφέρον για την προσέλκυση τουριστών σε έναν τόπο⁷:

- Ο κάθε τόπος έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες και μπορεί με βάση τα διαφορετικά χαρακτηριστικά του να προσελκύσει το ενδιαφέρον κάποιων επισκεπτών.
- Η παγκοσμιοποίηση, οι νέες τεχνολογίες και η διάχυση της πληροφορίας έχουν βοηθήσει στην προβολή τους σ' όλο τον κόσμο.

⁶ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού

⁷ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 26-27

- Η ύπαρξη ενός μεγάλου φάσματος αναγκών (π.χ. αναψυχή, εκπαίδευση κ.λπ.) και η ανάγκη για ήλιο και θάλασσα, χιόνι, φυσικές ομορφιές, γαστρονομία, αρχαιότητες κ.λπ. που αποζητά ο σύγχρονος άνθρωπος.
- Η στήριξη και ανάπτυξη και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, αφού ο τουρισμός έχει διασυνδέσεις με άλλους κλάδους (γεωργία, αλιεία, εμπόριο, κατασκευές, μεταφορές κ.λπ.) και αποδίδει σημαντικά αποτελέσματα στην οικονομία.
- Ο τουρισμός, μπορεί να συμβάλει στην ανάδειξη και την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς σε έναν τόπο, να αναβαθμίσει τις υπηρεσίες και για τους κατοίκους, συμβάλλοντας συνάμα και στην κοινωνική ανάπτυξη αρκεί βέβαια να αναπτυχθεί σωστά.

Υπάρχουν επίσης, πολλοί άλλοι λόγοι που ανάγονται στους στόχους και τις επιδιώξεις του ατόμου και της σύγχρονης κοινωνίας. Όλοι αυτοί, μεμονωμένα ή και σε συνδυασμό, μπορούν να εξηγήσουν, γιατί ο τουρισμός βρίσκεται στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος και έχει αναδειχτεί σε σημαντική οικονομική δραστηριότητα με ιδιαίτερη δυναμική ανάπτυξης και βαρύτητα πλέον και στην παγκόσμια οικονομία.

Βέβαια δεν μπορεί να παραλειφθούν και κάποιοι σημαντικοί παράγοντες που βοήθησαν στην ραγδαία εξέλιξη και ανάπτυξη του τουρισμού, όπως:

- Η τεχνολογική εξέλιξη,
- Η κατάκτηση του ελεύθερου χρόνου,
- Η πολυδιάστατη σημασία του τουρισμού και
- Ο σύγχρονος τρόπος ζωής.

Ο τουρισμός, είναι ένας τομέας παροχής υπηρεσιών και αγαθών και χαρακτηρίζεται κυρίως από το στοιχείο ότι η παροχή της οποιασδήποτε τουριστικής υπηρεσίας απαιτεί την προσωπική παρουσία του χρήστη – καταναλωτή, αφού χωρίς την ύπαρξη του η προσφορά της είναι αδύνατη.

Το τουριστικό προϊόν, είναι ένα σύνθετο προϊόν που, συνδυάζει, τόσο τα υλικά, όσο και τα άυλα αγαθά. Στις περισσότερες περιπτώσεις κατανάλωσης του τουριστικού προϊόντος, ο χρήστης δεν μπορεί να ελέγξει εκ των προτέρων το προϊόν παρά μόνο τη στιγμή της κατανάλωσης του. Τόσο η παραγωγή, όσο και η πώληση και η κατανάλωση της τουριστικής υπηρεσίας ή του τουριστικού προϊόντος, γίνεται στον ίδιο χρόνο ταυτόχρονα. Η παροχή των υπηρεσιών στον τουριστικό τομέα, η οποία είναι αρκετά πολύπλοκη, σε συνδυασμό με την

αποτελεσματικότητα που πλέον απαιτείται για να ικανοποιηθούν οι χρήστες τη στιγμή της κατανάλωσης των υπηρεσιών, καθιστά απαραίτητο να διαχειρίζονται πιο ορθολογικά οι διαθέσιμοι φυσικοί και ανθρώπινοι πόροι.

Οποιαδήποτε επιχείρηση συμβάλλει στον τουρισμό είναι μια τουριστική επιχείρηση. Ο κατάλογος των τουριστικών επιχειρήσεων εξαρτάται από τις τρέχουσες μεταβολές στη νομοθεσία. Οι τουριστικές επιχειρήσεις είναι πάρα πολλές όπως τα τουριστικά γραφεία, τα τουριστικά καταλύματα, τα ναυλομεσιτικά γραφεία, αλλά και οι εταιρείες που είναι αρμόδιες για τις μεταφορές που συμβάλλουν στην διακίνηση του τουρίστα όπως οι αεροπορικές, οι σιδηροδρομικές και οι ακτοπλοϊκές μεταφορές, όπως επίσης και οι εταιρείες τουριστικών συμφερόντων (εταιρείες ξενοδοχειακού εξοπλισμού κ.α.)^{8,9}.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα, στις μέρες μας, είναι ένας αρκετά δημοφιλής τουριστικός προορισμός και έχει πολλές προοπτικές, ώστε να καθιερωθεί η ισχυρή της παρουσία στον τουρισμό, παγκοσμίως. Η γεωγραφική της θέση σε συνδυασμό με το πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον της, τις ομορφιές της φύσης, με τις ακτές, τις μικρές κοιλάδες και τα νησιά της, το ήπιο της μεσογειακό κλίμα και την μεγάλη ακτογραμμή, όπως επίσης και με την πλούσια ιστορία της και τη πολιτισμική παράδοση και κληρονομιά, καθιστούν την Ελλάδα ως μια από τις ομορφότερες χώρες και αποτελούν και συνθέτουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος τα οποία προσφέρονται για να ικανοποιηθούν όλες οι ιδιαίτερες επιθυμίες ενός τουρίστα ή ενός επισκέπτη. Βάσει των παραπάνω, είναι φανερό πως η Ελλάδα αξίζει να είναι και είναι ένας από τους κυριότερους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως¹⁰.

Όλα τα παραπάνω ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας ως τουριστικού προορισμού η οποία μπορεί να προσελκύσει τουρίστες όλο το χρόνο, επιτρέπουν επίσης την πραγματοποίηση διαφόρων συνδυασμών διαφορετικών εμπειριών για τους τουρίστες και τους επισκέπτες και την εγγύτητα σε βασικές τουριστικές αγορές τόσο της δυτικής, όσο και της κεντρικής Ευρώπης. Επιπρόσθετα, είναι απαραίτητο να αναφερθούν και κάποιοι από τους

⁸ Χυτήρης, Σ. Λεωνίδας (1995). Τουριστικά Γραφεία: Ίδρυση - Οργάνωση – Λειτουργία

⁹ Χυτήρης, Σ. Λεωνίδας (1996). Το μάνατζμεντ των Ξενοδοχειακών επιχειρήσεων,

¹⁰ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 38-39

θετικούς παράγοντες για την ανάπτυξη του Ελληνικού Τουρισμού, όπως η θετική εικόνα της Ελλάδας στο μυαλό των εν δυνάμει τουριστών παγκοσμίως (η οποία είναι ένα από τα πιο ισχυρά πλεονεκτήματα της), η ύπαρξη προοπτικών περαιτέρω ανάπτυξης του μεσογειακού τουρισμού (όπως το ανεκμετάλλευτο δυναμικό – π.χ. τουρισμός κρουαζιέρας, θαλάσσιος τουρισμός), η αναπτυγμένη και φυσικά βελτιωμένη ξενοδοχειακή υποδομή της Ελλάδας και η πληθώρα σημαντικών βελτιώσεων στις βασικές υποδομές και εξυπηρετήσεις¹¹.

Δεν θα μπορούσαν φυσικά να παραλειφθούν και τα τρία βασικά προβλήματα τα οποία παρεμποδίζουν την ανάπτυξη του Ελληνικού Τουρισμού. Το πρώτο βασικό πρόβλημα είναι η εποχικότητα και η επιτακτική ανάγκη που υπάρχει για νέα προϊόντα. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα, σαν προορισμός, είναι γνωστή για τον ήλιο και την θάλασσα και αυτό, σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη ανάπτυξη του ανταγωνισμού από τις γειτονικές της χώρες, έχει επιφέρει την επέκταση του προβλήματος της εποχικότητας το οποίο, με την σειρά του, έχει δημιουργήσει την επιτακτική ανάγκη των νέων τουριστικών προϊόντων. Το επόμενο βασικό πρόβλημα που παρεμποδίζει την τουριστική ανάπτυξη της Ελλάδας, είναι η γραφειοκρατία (bureaucracy). Ειδικότερα, ένα πλέον πολύ συχνό φαινόμενο στην χώρα της Ελλάδας είναι, η δυσκολία της ανάπτυξης του τουρισμού εξαιτίας της πολυπλοκότητας των γραφειοκρατικών διαδικασιών και της συναρμοδιότητας ποικίλων υπουργείων, τόσο σε θέματα επενδύσεων, όσο και ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Τέλος, η σχέση ποιότητας-τιμής (Value for Money) θεωρείται το τρίτο βασικό πρόβλημα, το οποίο δεν αφήνει να αναπτυχθεί ο Ελληνικός Τουρισμός. Μόλις η Ελλάδα προσχώρησε στην Ευρωζώνη (από το 2002 και έπειτα), υπήρξε μια αύξηση των τιμών της κατά 6% περίπου με αποτέλεσμα την επιρροή και του τουριστικού προϊόντος, που είναι αρκετά πιο ακριβό, συγκριτικά με αυτό των ανταγωνιστικών προορισμών της Ελλάδας που, μέχρι σήμερα, δεν είναι ενταγμένοι στην Ευρωζώνη (Τυνησία, Τουρκία, Κροατία) και οι οποίοι διαθέτουν εύφορο έδαφος, τόσο για επενδύσεις, όσο και για επιχειρηματικές δραστηριότητες¹².

Ο διεθνής τουρισμός αναπτύχθηκε στην χώρα της Ελλάδας με ταχύτατους ρυθμούς. Πιο συγκεκριμένα, ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 1950 οι αφίξεις ήταν λιγότερες από 70.000, το 1960 οι αφίξεις ξεπέρασαν τις 520.000, το 1970 τα 1,4 εκατομμύρια, το 1980 τα 6,5 εκατομμύρια, το 1990 έφτασαν τα 9 εκατομμύρια περίπου, το 2000 τα 13 εκατομμύρια, το

¹¹ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 44-46

¹² Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 46

2015 τα 26 εκατομμύρια και τέλος το 2019 οι αφίξεις έφτασαν τα 34 εκατομμύρια. Ο μεγαλύτερος αριθμός των τουριστών – επισκεπτών στην Ελλάδα προέρχεται από τις χώρες της Ευρώπης (πάνω από 85%), ενώ την τελευταία πενταετία φαίνεται πως αυξάνεται ο αριθμός των τουριστών που έχουν ως πηγή προέλευσης τόσο την κεντρική Ευρώπη, όσο και τη Ρωσία, τις ΗΠΑ, τη Ρουμανία και την Κίνα¹³.

Είναι άκρως φυσιολογικό, χάρη στην εκρηκτική και ταχύτατη ανάπτυξη του τουρισμού παγκοσμίως τα περασμένα χρόνια, η Ελλάδα να έχει εξίσου μια σημαντική ανάπτυξη του τουρισμού. Σημαντικό ρόλο σε αυτήν την διάχυση έπαιξαν οι ποικίλλες βελτιώσεις στις βασικές υποδομές της Ελλάδας, όπως τα αεροδρόμια, τα λιμάνια και οι οδικοί της άξονες, και η ανάπτυξη τόσο των τουριστικών μονάδων, όσο και των ενοικιαζόμενων δωματίων στις περιφέρειες. Ένα επίσης σημαντικό γεγονός, χάρη στο οποίο η Ελλάδα σαν προορισμός αναγνωρίστηκε ασφαλής με πολλές δυνατότητες και σημαντικές προοπτικές, έχοντας σαν στόχο ένα πολύ σημαντικό μερίδιο της τουριστικής αγοράς, είναι η επιτυχής διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004. Έτσι, παρόλο κάποια προβλήματα που υπάρχουν εδώ και χρόνια στην Ελλάδα (όπως τα ΜΜΜ και τα σκουπίδια), η εικόνα της Ελλάδας έχει βελτιωθεί σε τεράστιο βαθμό¹⁴.

Το συνολικό δυναμικό σε κλίνες της Ελλάδας πλέον ξεπερνά το ένα εκατομμύριο κλίνες, συμπεριλαμβανομένου τα ξενοδοχεία, τις θέσεις κάμπινγκ και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια. Η σημαντική αυτή ανάπτυξη των ξενοδοχειακών μονάδων και κλινών έχει πραγματοποιηθεί τα τελευταία τριάντα χρόνια. Η χώρα το 2019 έφτασε να διαθέτει 792.304 κλίνες, ενώ διέθετε το 1960 50.000 κλίνες, το 1970 120.000 κλίνες, το 1980 280.000 κλίνες και περισσότερες από 460.000 το 1990. Αντίστοιχη, ήταν και η αύξηση των ξενοδοχειακών μονάδων, που από 7.477 το 1996 αυξήθηκαν σε 9.207 το 2007¹⁵ και το 2019 έφτασαν τις 10.121¹⁶.

Ο τομέας του τουρισμού έχει και πολλές επιπτώσεις αφού δημιουργεί πιέσεις και πιθανότατα πολλά προβλήματα, κυρίως σε τοπικό επίπεδο. Αρχικά, όταν σε μια συγκεκριμένη περιοχή συγκεντρώνεται ένας μεγάλος αριθμός τουριστών, ή/και επισκεπτών, δημιουργούνται

¹³ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 38

¹⁴ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 38 - 39

¹⁵ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 41

¹⁶ Διαδικτυακή Πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Βασικά μεγέθη του Ελληνικού Τουρισμού

περισσότερες απαιτήσεις στους φυσικούς πόρους που διαθέτει αυτή η περιοχή, όπως το έδαφος, το νερό και η ενέργεια, και έτσι δημιουργούνται κίνδυνοι ως προς τα φυσικά (και κυρίως τα ευαίσθητα) οικοσυστήματα. Επίσης, η συγκέντρωση αυτή δημιουργεί επιπλέον επιβαρύνσεις και στον τρόπο λειτουργίας των οικισμών, δηλαδή την γενική κυκλοφορία, την στάθμευση, την κοινωνική υποδομή και λοιπά. Επιπρόσθετα, οι επιβαρύνσεις της συγκέντρωσης των τουριστών αφορούν τόσο την διαχείριση των αποβλήτων και τα τοπικά συστήματα που διαχειρίζονται και οργανώνουν την εξυπηρέτηση των τουριστών – επισκεπτών (π.χ. τα αεροδρόμια και τα λιμάνια), όσο και την γενικότερη ποιότητα ζωής. Σημαντικό πρόβλημα που πολλές φορές συναντιέται σε αρκετούς τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας είναι και ο θόρυβος.

Γενικότερα, οι επιπτώσεις που έχει ο τουρισμός στην Ελλάδα, αφορούν στα ζητήματα της άναρχης οικιστικής και συνάμα τουριστικής ανάπτυξης με ραγδαίας μορφής διάχυσης στην χώρα, η οποία δημιουργεί κινδύνους, όχι μόνο για τα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και προστασίας φυσικά οικοσυστήματα, αλλά και για τα τοπία της χώρας. Το πρόβλημα αυτό όμως είναι γενικότερο και αφορά όλη την Ελλάδα, όμως σε συγκεκριμένες τουριστικές περιοχές της χώρας μπορεί να είναι εντονότερο. Τέλος, στις πιέσεις τις οποίες δημιουργεί ο τομέας του τουρισμού, δεν είναι δυνατόν να παραλειφθούν οι επιδράσεις στις τοπικές κοινωνίες (διαφόρων τύπων), είτε εξαιτίας των άκρως σημαντικών ευκαιριών στον τομέα του τουρισμού και του ενδεχόμενου εκτοπισμού/εγκατάλειψης των διαφόρων παραδοσιακών δραστηριοτήτων είτε εξαιτίας της ακραίας συμπεριφοράς (ακρότητες) την οποία δείχνουν ορισμένοι από τους τουρίστες και θίγονται έτσι, τόσο τα ήθη και τα έθιμα, όσο και οι συνήθειες των τοπικών κοινωνιών¹⁷.

¹⁷ Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού, σελ. 44

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω ο τομέας του τουρισμού αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες της οικονομίας, σε όλες τις χώρες. Πιο συγκεκριμένα όμως, παρακάτω φαίνονται, σε πραγματικούς αριθμούς και ποσοστά, κάποια βασικά μεγέθη του Ελληνικού Τουρισμού, αναρτημένα από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), από τα οποία γίνεται κατανοητό το μέγεθος της σημασίας του τουρισμού στην οικονομία μιας χώρας και ειδικότερα της Ελλάδας.

Τα βασικά μεγέθη, στα οποία θα αναφερθούμε, είναι η συνολική συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ, η συνολική συμμετοχή στην απασχόληση, τα έσοδα από τον εισερχόμενο τουρισμό, οι αφίξεις μη κατοίκων, η μέση κατά κεφαλή δαπάνη, η εποχικότητα, η συγκέντρωση προσφοράς και τέλος η ξενοδοχειακή υποδομή, για την τελευταία δεκαετία.

Είναι κατανοητό και εύκολα διακριτό από τους παρακάτω δύο πίνακες το γεγονός ότι ο τουρισμός κατείχε και κατέχει, μέχρι και σήμερα, μια πολύ σημαντική θέση στην οικονομία της Ελλάδας και φυσικά είναι άκρως σημαντικά τα κέρδη που λαμβάνει η χώρα μας από αυτόν. Βέβαια, με το πέρασμα των χρόνων, φαίνεται πως υπάρχει μια ραγδαία αύξηση τόσο των εσόδων, όσο και της συμμετοχής στο ΑΕΠ της χώρας.

Ειδικότερα, όσον αφορά την συμμετοχή στο ΑΕΠ, από το 2010 έως το 2019, υπάρχει μεγάλη αύξηση αφού από 16% το 2010, έφτασε το 18,5% το 2015 και το 2019 έφτασε το 20,8%. Επίσης, όσον αφορά τα έσοδα (στα οποία δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από κρουαζιέρες), από το 2010 μέχρι το 2015 βλέπουμε μια αύξηση κατά 41,67% (από 9,6 δισεκατομμύρια, έφτασαν τα 13,6 δισεκατομμύρια), ενώ μέχρι το 2019 τα έσοδα αυξήθηκαν κατά 84,38% (τα 9,6 δισεκατομμύρια, αυξήθηκαν σε 17,7 δισεκατομμύρια).

Επίσης, όπως φαίνεται στους δυο παρακάτω πίνακες, την τελευταία δεκαετία, υπάρχει μεγάλη και σημαντική αύξηση των αφίξεων των αλλοδαπών, η οποία ανέρχεται στο 108,67 % (από 15 εκατομμύρια οι αφίξεις έφτασαν τις 31,3 εκατομμύρια). Αντίθετα, τα βασικά μεγέθη που αφορούν στη μέση κατά κεφαλή δαπάνη, στην εποχικότητα, στην συγκέντρωση προσφοράς και στην ξενοδοχειακή υποδομή, παρουσιάζουν μικρές αυξομειώσεις, με το πρώτο να παρουσιάζει μια μικρή σταδιακή κάθοδο.

Πίνακας 1: Βασικά Μεγέθη του Ελληνικού τουρισμού (2010-2014)¹⁸

Βασικά Μεγέθη του Ελληνικού τουρισμού (2010-2014)					
	2010	2011	2012	2013	2014
Συμμετοχή στο ΑΕΠ	16%	15,8%	16,4%	16,3%	17,3%
Συμμετοχή στην απασχόληση	17,8% της συνολικής απασχόλησης	17,6% της συνολικής απασχόλησης	18,3% της συνολικής απασχόλησης	18,2% της συνολικής απασχόλησης	17,3% της συνολικής απασχόλησης
Συνολική Απασχόληση	786	720.6	688.8	657.1	699
Έσοδα (δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από κρουαζιέρα)	9,6 δισ. €	10,5 δισ. €	10,02 δισ. €	11,7 δισ. €	13 δισ. €
Αφίξεις Αλλοδαπών (δεν περιλαμβάνονται οι αφίξεις από κρουαζιέρα)	15 εκατ.	16,4 εκατ.	15,52 εκατ.	17,9 εκατ.	22 εκατ.
Μέση κατά κεφαλή δαπάνη (δεν περιλαμβάνονται τα ποσά κρουαζιέρας)	640 €	639 €	646 €	653 €	590 €
Εποχικότητα	55% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	54% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	56% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	56% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	56% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο
Συγκέντρωση Προσφοράς	66% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	66% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	66% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	66% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	70% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας
Ξενοδοχειακή Υποδομή	9.732 ξενοδοχεία / 763.407 κλίνες	9.648 ξενοδοχεία / 763.668 κλίνες	9.670 ξενοδοχεία / 771.271 κλίνες	9.677 ξενοδοχεία / 773.445 κλίνες	9.851 ξενοδοχεία / 792.304 κλίνες

¹⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Βασικά μεγέθη του Ελληνικού Τουρισμού

Πίνακας 2: Βασικά Μεγέθη του Ελληνικού τουρισμού (2015-2019)¹⁹

Βασικά Μεγέθη του Ελληνικού τουρισμού (2015-2019)					
	2015	2016	2017	2018	2019
Συμμετοχή στο ΑΕΠ	18,5%	18,6%	27,3%	30,9%	20,8%
Συμμετοχή στην απασχόληση	23,1% της συνολικής απασχόλησης	23,4% της συνολικής απασχόλησης	24,8% της συνολικής απασχόλησης	25,9% της συνολικής απασχόλησης	21,7% της συνολικής απασχόλησης
Συνολική Απασχόληση	821.9	860.315	934.5	988.6	946.2
Έσοδα (δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από κρουαζιέρα)	13,6 δισ. €	12,7 δισ. €	14,2 δισ. €	15,6 δισ. €	17,7 δισ. €
Αφίξεις Αλλοδαπών (δεν περιλαμβάνονται οι αφίξεις από κρουαζιέρα)	23,6 εκατ.	: 24,7 εκατ.	27,2 εκατ.	30,1 εκατ.	31,3 εκατ.
Μέση κατά κεφαλή δαπάνη (δεν περιλαμβάνονται τα ποσά κρουαζιέρας)	580 €	514 €	522 €	520 €	564 €
Εποχικότητα	55% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	56% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	57,3% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	54,8% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο	56% των αφίξεων αλλοδαπών πραγματοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο - Σεπτέμβριο
Συγκέντρωση Προσφοράς	69% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	70% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	70% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	70% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας	70% των ξενοδοχειακών κλινών συγκεντρώνονται σε 4 περιοχές της Ελλάδας
Ξενοδοχειακή Υποδομή	9.757 ξενοδοχεία / 784.315 κλίνες	9.730 ξενοδοχεία / 788.553 κλίνες	9.783 ξενοδοχεία / 806.045 κλίνες	10.121 ξενοδοχεία / 798.650 κλίνες	10.121 ξενοδοχεία / 798.650 κλίνες

¹⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Βασικά μεγέθη του Ελληνικού Τουρισμού

Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό παράγοντα που επιδρά και αποφέρει σημαντικά έσοδα στην ελληνική οικονομία. Ο τουρισμός στην Ελλάδα απασχολεί ένα σημαντικό και πολύ μεγάλο αριθμό εργαζομένων, όπως τα ξενοδοχεία, τουριστικές επιχειρήσεις, γραφεία διοργάνωσης εκδρομών, εστιατόρια, καφετέριες, supermarkets και άλλες επιχειρήσεις που αποφέρουν σημαντικά κέρδη στην οικονομία.

Η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους 15 σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς στον κόσμο. Υπάρχουν, όμως, και τα αρνητικά του τουριστικού προϊόντος:

- Ο αυξημένος ανταγωνισμός, λόγω της ύπαρξης πολυάριθμων μικρών επιχειρήσεων (όπως ξενοδοχεία, τουριστικοί πράκτορες, ταξιδιωτικά γραφεία, αεροπορικές και ακτοπλοϊκές εταιρείες),
- Ο μεγάλος αριθμός μικρών επιχειρήσεων,
- Η ύπαρξης της «μόδας» προκαλεί φθορά στο τουριστικό προϊόν,
- Η μη δυνατότητα πρόβλεψης της τουριστικής ζήτησης,
- Η εποχικότητα και τέλος,
- Στην χώρα μας η ελληνική τουριστική βιομηχανία αποτελείται από μεγάλο αριθμό μικρών επιχειρήσεων οι οποίες διοικούνται από οικογένειες και λειτουργούν με βάση την εποχικότητα.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του Ελληνικού τουρισμού θεωρούνται τα παρακάτω²⁰:

- Το 77% των συνολικών διανυκτερεύσεων αντιπροσωπεύεται από το διεθνή τουρισμό
- Εποχικότητα (Περισσότερο από το 50% των αφίξεων/ διανυκτερεύσεων πραγματοποιείται μεταξύ των καλοκαιρινών μηνών Ιουνίου και Σεπτεμβρίου).
- Η κατανομή της τουριστικής ανάπτυξης πραγματοποιείται στους τέσσερις κυριότερους προορισμούς, Αθήνα, Ρόδος, Κρήτη και Κέρκυρα.
- Η πιο συνηθισμένη μορφή τουρισμού, είναι ο Μαζικός Τουρισμός.
- Έλλειψη έμπειρου, σωστά εκπαιδευμένου και μόνιμου προσωπικού όπως επίσης και ύπαρξη ακατάλληλων υποδομών στους περισσότερους τουριστικούς προορισμούς.

²⁰ Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) και Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΕΥΡΩΠΗ

Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Η Ευρώπη είναι η Ήπειρος με τη μεγαλύτερη και σημαντικότερη ιστορία και πολιτισμό στον πλανήτη μας. Η ιστορία της Ευρώπης έχει αφετηρία τον ελληνικό μύθο της αρπαγής της Ευρώπης, από τον Δία. Σύμφωνα με την μυθολογία, η Ευρώπη ήταν η πανέμορφη κόρη του Αγήνορα, βασιλιά της Φοινίκης, και της Τηλέφασσας, που την ομορφιά της ζήλευε ακόμα και η θεά Αφροδίτη. Είχε τρία αδέρφια και πιο συγκεκριμένα, τον Κάδμο, τον Φοίνικα και τον Κίλικα²¹.

Κάποιο βράδυ, η Ευρώπη ονειρεύτηκε ότι ήταν σε κάποιο άγνωστο μέρος, όταν εμφανίστηκαν ξαφνικά μπροστά της δύο ήπειροι που είχαν τη μορφή γυναίκας. Οι ήπειροι μάλωναν για το ποια από τις δύο θα την έκανε δική της. Η μία ήταν η Ασία, την οποία αναγνώρισε η Ευρώπη, αλλά η άλλη ήταν άγνωστη. Η Ασία φώναζε και την διεκδικούσε, λέγοντας ότι η Ευρώπη της ανήκει, αφού εκεί γεννήθηκε και μεγάλωσε. Η άλλη άγνωστη Ήπειρος – γυναίκα, την τραβούσε κοντά της με δύναμη και έλεγε στην Ασία ότι «Μπορεί να την είχες εσύ αλλά τώρα θα την κάνω εγώ δικιά μου γιατί αυτό είναι επιθυμία και του Δία». Η Ευρώπη ταράχτηκε πολύ και απόρησε με το όνειρο της και προσπάθησε να το βγάλει από το μυαλό της.

Κάποια μέρα, η Ευρώπη έπαιζα με τις φίλες της και μάζευε λουλούδια σε ένα όμορφο λιβάδι κοντά στη θάλασσα. Εκεί την είδε ο Δίας, θαύμασε την ομορφιά της και την ερωτεύτηκε τρέλα. Έτσι, μεταμορφώθηκε σε ένα μεγάλο λευκό, δυνατό και όμορφο τράγο με λαμπερά κερατά και άρχισε να τρέχει στο λιβάδι. Ο ταύρος ήταν πολύ ήρεμος και φιλικός και η Ευρώπη ενθουσιάστηκε πολύ από την παρουσία του. Άρχισε λοιπόν, να τον χαϊδεύει και να τον ταΐζει με τα χέρια της, ώσπου κάποια στιγμή ανέβηκε στη ράχη του. Τότε ο ταύρος, ξαφνικά, τινάχτηκε ψηλά σαν αστραπή και άρχισε να καλπάζει με μεγάλη ταχύτητα, με την Ευρώπη στην αρχή του, η οποία σαστισμένη δεν μπορούσε να αντιδράσει καθόλου. Ο ταύρος έφτασε στη θάλασσα και άρχισε να τρέχει πάνω στα κύματα, χρησιμοποιώντας τις οπλές του για κόπια και διέσχισε το πέλαγος. Περνώντας από βουνά, λαγκάδια και πολλά άγνωστα μέρη φτάσανε στην Κρήτη, που αγαπούσε πολύ ο Δίας, αφού εκεί γεννήθηκε και μεγάλωσε. Έπειτα, την πήγε στο Δικταίο Άντρο, ένα εντυπωσιακό σπήλαιο στις πλαγιές της οροσειράς της Δίκτης. Εκεί ο Δίας της αποκάλυψε ποιος πραγματικά ήταν. Της είπε ότι θα μείνει για πάντα στην Κρήτη και

²¹ Διαδικτυακή Πηγή: Ιστοσελίδα «Εισαγωγή στην Ελληνική Μυθολογία», κεφάλαιο «Μύθος Ευρώπης»

της υποσχέθηκε ότι θα ευτυχίσει, θα γίνει μητέρα βασιλιάδων που θα την δοξάσουν και, για να της δώσει την πιο μεγάλη τιμή, της είπε ότι Ήπειρος στην οποία ανήκει η Κρήτη θα πάρει το όνομα της και θα ονομάζεται, σε όλους τους αιώνες που θα ακολουθήσουν, «Ευρώπη». Ο Δίας και η Ευρώπη ενώθηκαν και έκαναν τρεις γιους· τον Μίνωα, το Ραδάμανθο και τον Σαρπηδόνα.

Με το πέρασμα του χρόνου, ο Δίας εγκατέλειψε την Ευρώπη και έφυγε πάλι και το θρόνο του στον Όλυμπο. Τότε εκείνη, παντρεύτηκε το βασιλιά της Κρήτης, τον Αστερίωνα. Ο Αστεριών υιοθέτησε και προστάτευσε τα παιδιά του θεϊκού έρωτα και τους έδωσε πολύ καλή ανατροφή. Αφού αυτός δεν είχε γιο διάδοχο, όταν γέρασε, χάρισε στους γιούς της Ευρώπης το Βασίλειο του.

Έτσι, ο Μίνωας έγινε βασιλιάς της Κνωσού, ένωσε όλες τις πόλεις της Κρήτης και δημιούργησε τον πρώτο Ευρωπαϊκό πολιτισμό, το μινωικό πολιτισμό. Ο Ραδάμανθος κυβέρνησε την Φαιστό και ο Σαρπηδόνας τα Μάλια. Η Ευρώπη έζησε για πάντα στην Κρήτη, δοξασμένη και ευτυχισμένη, όπως ακριβώς της υποσχέθηκε ο Δίας. Με αυτό τον τρόπο, η Ήπειρος στην οποία ζούμε πήρε το όνομα «Ευρώπη». Είναι λοιπόν φανερό ότι οι μυθολογικές ρίζες της Ευρώπης, έχουν σχέση με τον ελληνικό πολιτισμό και την ελληνική μυθολογία και ότι η Ελλάδα υπήρξε, από τα βάθη των αιώνων μέχρι σήμερα, αναπόσπαστο κομμάτι της. Πολλά έργα τέχνης της αρχαίας Ελλάδας απεικονίζουν την ιστορία της Ευρώπης. Κατά τον 16ο και 17ο αιώνα η ιστορία της ήταν πολύ δημοφιλές θέμα για πολλούς καλλιτέχνες και σπουδαίους ζωγράφους. Τα σημαντικότερα και διασημότερα έργα για την αρπαγή της Ευρώπης ήταν του Ιταλού Τισιανό, του Φλαμανδού Πέτρου Παύλου Ρούμπενς και του Ολλανδού Ρέμπαραντ.

Ένας από τους λόγους που επιτεύχθηκε η Ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι ότι οι χώρες της Ευρώπης γνωρίζουν ότι έχουν κοινή πολιτιστική κληρονομιά και κοινές αξίες. Η αρπαγή της Ευρώπης από τον ταύρο – Δία απεικονίζεται στο κέρμα του 2 ευρώ²².

²² Διαδικτυακή Πηγή: Αργολική Αρχαιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας Και Πολιτισμού (Ιστοσελίδα), Κείμενο «Ο μύθος της αρπαγής της Ευρώπης»

Ο Ευρωπαϊκός Κόσμος προέκυψε μετά την κατάρρευση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, χωρίς να είναι δυνατή η ακριβή χρονολόγηση της αφετηρίας του²³. Όταν γεννήθηκε η Ευρώπη, στις αρχές του Μεσαίωνα, είχε ήδη διαιρεθεί στην Ανατολική και Δυτική Αυτοκρατορία. Η Ανατολική Αυτοκρατορία συνεχίστηκε με το Βυζάντιο για περίπου 1000 χρόνια, ενώ η Δυτική δέχτηκε μεγάλο κύμα μετανάστευσης διαφόρων λαών και έτσι δημιουργήθηκαν πολλά βαρβαρικά κράτη με ασαφή σύνορα. Μετά την οριστική εγκατάσταση των λαών αυτών, η κατάσταση παγιώθηκε και συγκροτήθηκαν, μετά το 1400 μ.Χ., τα νεότερα κράτη – έθνη.

Πολλοί ισχυροί ηγεμόνες, όπως ο Ιουστινιανός, ο Καρλομάγνος, και ο Κάρολος Κουίντο, προσπάθησαν να ενώσουν την διαιρεμένη Αυτοκρατορία. Στη συνέχεια, ηγέτες όπως ο Φίλιππος Β΄, ο Φερδινάνδος Β΄ και ο Ναπολέων, έκανα μεγάλες προσπάθειες να ενοποιήσουν την Ευρώπη κάτω από την κυριαρχία ενός έθνους. Όλες οι απόπειρες αυτές όμως ήταν ανεπιτυχείς. Παρά την διαίρεση αυτή στο Μεσαίωνα, αναδύθηκε μία Ευρωπαϊκή Ταυτότητα, που είχε τα θεμέλια της, αφενός μεν στον Ελληνορωμαϊκό πολιτισμό, από τον οποίον κληρονόμησε την ελληνική σκέψη, τα ιδανικά του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, τα ρωμαϊκά πρότυπα της κρατικής διοίκησης και νομοθεσίας καθώς και το όνειρο για τη δημιουργία μιας οικουμενικής αυτοκρατορίας, αφετέρου δε στην χριστιανική θρησκεία.

Η κοινή Ευρωπαϊκή Ταυτότητα πιστοποιήθηκε με εξελίξεις: βαρβαρικές επιδρομές και εισβολές, ανταλλαγές πληθυσμών, εκχερσώσεις, την δημιουργία της βιομηχανίας, την Παποσύνη, την Ορθοδοξία, τις αιρέσεις, τον Προτεσταντισμό, τον Ρωμαιοκαθολικισμό, τον Ουμανισμό, το Διαφωτισμό, το ρεύμα της Αναγέννησης του κλασικισμού και του μπαρόκ, την αναβάθμιση των επιστημών και τα ιδεώδη της Γαλλικής Επανάστασης. Κοντά στην Ευρώπη των κρατών, δημιουργείται η Ευρώπη των τραπεζιτών, των εμπόρων, των λογίων, των καλλιτεχνών και των μοναχών, η οποία στις αρχές του 19ου αιώνα βλέπει αισιόδοξα το μέλλον. Μετά την ήττα του Ναπολέοντα, στο συνέδριο της Βιέννης (1814 – 1815), ένα από τα πιο σημαντικά συνεδρία που έγινε ποτέ στην ιστορία της Ευρώπης, λήφθηκαν αποφάσεις οι οποίες θεωρήθηκαν ότι ήταν έργο μεγάλης πνοής και διαρκείας και είχαν σκοπό τη δημιουργία ισορροπίας των δυνάμεων που συμμετείχαν στους ναπολεόντειους πολέμους.

²³ Berstein Serge, Milza Pierre (1997). Ιστορία της Ευρώπης (Πρώτος Τόμος): Από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στα Ευρωπαϊκά Κράτη (5ος - 18ος Αιώνας)

Όμως η Ευρώπη για έναν αιώνα κινείται, μεταμορφώνεται, ενώνεται και χωρίζεται σε πολλά επίπεδα. Την πορεία της επηρεάζουν σημαντικές φυσιογνωμίες και προσωπικότητες με διαφορετικές απόψεις, ιδέες και πολιτικές, όπως ο Μέττερνιχ, ο Βίσμαρκ, ο Κλεμανσώ, ο Ναπολέοντας Γ' και λοιπά. Μεταπηδάει από την Ιερά Συμμαχία, στην κοινωνία των εθνών και την τριπλή Συνεννόηση, από την «Ευρώπη του κάρου» (μεσογειακές και βαλκανικές χώρες) στην «Ευρώπη της ατμομηχανής» (δυτικές και βόρειες χώρες) και περνάει στην βιομηχανική επανάσταση. Την αυταρχία της μοναρχίας διαδέχονται δημοκρατικά, εθνικά, φιλελεύθερα και σοσιαλιστικά κινήματα. Την αυθεντία του Πάπα, διαδέχεται ο θετικισμός και οι επιστήμες και το ρομαντισμό ο ρεαλισμός. Ο Εθνικισμός έρχεται σε αντιπαράθεση με το ιμπεριαλιστικό σχέδιο, για την ενοποίηση της Ευρώπης. Οι εθνικές ιδιαιτερότητες συμβαδίζουν με την συνειδητοποίηση των θεσμών και των διεθνικών συμφερόντων. Η συνειδητοποίηση αυτή όμως δεν πάει μακριά.

Όλη η Ευρωπαϊκή ιστορία, χαρακτηρίζεται περισσότερο από συγκρούσεις, διαιρέσεις και εντάσεις και λιγότερο από κάποιο κοινό σκοπό ή ιδεολογία. Η πιο προφανής αιτία διαφοροποίησης ήταν η γλώσσα²⁴. Αν και εντοπίζονται από τους γλωσσολόγους δομικές ομοιότητες στις Ευρωπαϊκές γλώσσες, με βάση το ελληνικό και λατινικό αλφάβητο, οι λαοί δεν είχαν τη δυνατότητα να έχουν άμεση επικοινωνία μεταξύ τους. Μία ακόμα σημαντική αιτία διαίρεσης ήταν η θρησκεία, αφού οι χώρες της Ευρώπης στα πλαίσια της χριστιανικής τους κληρονομιάς ακολουθούν διαφορετικά δόγματα (Προτεσταντισμό, Καθολικισμό και Ορθοδοξία). Επίσης, οι αντίθετες ιστορικές εμπειρίες και πολιτιστικές παραδόσεις, μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, συνέβαλαν στην ανάπτυξη του αισθήματος «εμείς» και «οι άλλοι». Οι διαφορές αυτές, μαζί με την κληρονομιά των πολέμων και των αγώνων για την εξουσία, βοηθούν να γίνει κατανοητό, γιατί η Ευρώπη διαιρέθηκε σε τόσα κράτη, με διαφορετική ταυτότητα το καθένα και διαφορετικούς συμμάχους και φίλους. Κάποια κράτη (για παράδειγμα η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο) έχουν εδώ κι αιώνες την σημερινή τους γεωγραφική μορφή. Άλλα όμως (για παράδειγμα η Γερμανία και η Ιταλία) συγκροτήθηκαν πρόσφατα (19ο αιώνα με αρχές του 20ού αιώνα) με την ανάπτυξη του Εθνικισμού και μέσω της χρήσης ισχύος, ώστε να επιτευχθεί μεγάλη ταύτιση μεταξύ κράτους και έθνους.

Μέχρι το Β' παγκόσμιο πόλεμο, λόγω οικονομικών και πολιτικών διαιρέσεων, εντάχθηκαν στην Δυτική Ευρώπη οι γλωσσικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές διαιρέσεις. Οι

²⁴ Nugent Neill (2012). Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ιστορία, Θεσμοί, Πολίτικες

πολιτικές διαιρέσεις πήραν τη μορφή αντίπαλων ιδεολογικών ρευμάτων και διαφορετικών συστημάτων διακυβέρνησης.

Οι οικονομικές διαφορές ήταν επίσης μεγάλες. Από την Βιομηχανική Επανάσταση μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα η Μ. Βρετανία ήταν κυρίαρχη στην βιομηχανία και το εμπόριο. Αργότερα όμως, στις αρχές του 20ού αιώνα, η κυριαρχία της αμφισβητήθηκε από άλλες χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Βέλγιο και λοιπά) και ο οικονομικός ανταγωνισμός για τις υπερπόντιες αγορές έγινε πολύ μεγάλος και σκληρός. Συγχρόνως, οι Βόρειες χώρες διαφοροποιήθηκαν οικονομικά σε σημαντικό βαθμό από τις Νότιες χώρες, αφού οι οικονομίες των Βορείων χωρών είχαν σαν βάση τους την βιομηχανία, ενώ οι χώρες του Νότου ήταν κυρίως υπανάπτυκτες και γεωργικές.

Τα θεμέλια και την πορεία της Ευρώπης ταράζει η αναζωπύρωση των συγκρούσεων ανάμεσα στους λαούς και το ξέσπασμα του «Μεγάλου Πολέμου», του Α' παγκοσμίου πολέμου (1914 – 1918)²⁵. Αντιμαχόμενοι του πολέμου ήταν δύο στρατιωτικές συμμαχίες: η Αντάντ (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, ΗΠΑ, Ρωσία) και οι Κεντρικές Δυνάμεις (Γερμανία, Πρωσία, Αυστροουγγαρία, Βουλγαρία, Οθωμανική αυτοκρατορία). Η Ελλάδα, τα πρώτα χρόνια του πολέμου, ήταν ουδέτερη και ενεπλάκη στον πόλεμο τον Ιούνιο του 1917, στο πλευρό της Αντάντ. Η Αντάντ κέρδισε τον πόλεμο και ο Ελευθέριος Βενιζέλος δικαιώθηκε, αφού είχε επενδύσει στην Αγγλοελληνική συμμαχία. Έτσι, η Ελλάδα είχε τη δυνατότητα να πάρει μέρος σαν νικήτρια χώρα στην Συνδιάσκεψη της Ειρήνης, να διεκδικήσει τα δικαιώματά της και να παρουσιάσει τις εδαφικές της διεκδικήσεις. Οι απώλειες του Α' παγκοσμίου πολέμου ήταν κατά προσέγγιση 9,7 εκατομμύρια στρατιώτες και 8,9 εκατομμύρια πολίτες.

Όμως, οι συνεχείς και επίμονες προσπάθειες για μία «Ευρωπαϊκή Συμφωνία» αποδεικνύουν ότι, κάτω από τη σκιά των εθνικών αξιώσεων, η ιδέα για μία οργανωμένη Ευρώπη δε σταμάτησε να υπάρχει και να αναπτύσσεται²⁶.

Μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο καταλύονται στην Ευρώπη οι δεσποτικές αυτοκρατορίες και σφραγίζεται η μοίρα της. Με τον πόλεμο εισάχθηκαν οι σπόροι της αποσταθεροποίησης. Λόγω των οικονομικών και πολιτικών κρίσεων αναπτύχθηκε ο φασισμός και ο κομμουνισμός, που διεκδικούσαν να διαδεχθούν τις φιλελεύθερες δημοκρατίες. Έτσι, στο τέλος της δεκαετίας του '30, έγινε πια φανερό ότι η ενοποίηση της Ευρώπης κάτω από την

²⁵ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Α' Παγκόσμιος Πόλεμος».

²⁶ Berstein S. & Milza P. (1997). Ιστορία της Ευρώπης (Δεύτερος Τόμος): Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και η Ευρώπη των Εθνών 1815-1919

τάξη του ναζισμού, όπου οι σύγχρονες τεχνικές συνδυάζονται με την βαρβαρότητα, θα μπορούσε να σταματήσει μόνο με ένα Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (1939 – 1945) ενεπλάκησαν τα περισσότερα κράτη του τότε κόσμου και δημιουργήθηκαν δύο μεγάλες αντίπαλες στρατιωτικές συμμαχίες: οι Σύμμαχοι (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, ΗΠΑ, Σοβιετική Ένωση, Ελλάδα, Γιουγκοσλαβία, Καναδάς, Αυστραλία και λοιπά) και οι Δυνάμεις του Άξονα (Γερμανία, Βουλγαρία, Ουγγαρία, Ιταλία και λοιπά)²⁷. Η έκβαση του πολέμου ήταν η αποφασιστική νίκη των Συμμάχων. Οι απώλειες ήταν τεράστιες και υπολογίζονται σε 23 εκατομμύρια νεκρούς στρατιώτες και 57 περίπου εκατομμύρια νεκρούς πολίτες. Η Ελλάδα είχε πολύ βαρύ φόρο αίματος στο Β παγκόσμιο πόλεμο. Σε σύνολο πληθυσμού 7200 εκατομμύρια, οι απώλειες ήταν 500.000 – 800.000 νεκροί στρατιώτες και πολίτες δηλαδή 7-11,7% του πληθυσμού της. Ήταν ανάμεσα στις χώρες με τις μεγαλύτερες ανθρώπινες απώλειες.

Μετά τον καταστροφικό Β' παγκόσμιο πόλεμο που άφησε πίσω του ανυπολόγιστες ζημιές, συντρίμια και εκατομμύρια νεκρούς και κατεστραμμένους ανθρώπους και νοικοκυριά, η Ευρώπη, λόγω της σύγκρουσης του καπιταλισμού και του σοσιαλισμού, διασπάται σε δύο μεγάλους στρατιωτικούς συνασπισμούς: το ΝΑΤΟ και το Σύμφωνο της Βαρσοβίας. Ηγεμόνες των δύο συνασπισμών ήταν οι πανίσχυροι νικητές του πολέμου δηλαδή οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση (ΕΣΣΔ), αντίστοιχα. Ακολουθεί ο ψυχρός πόλεμος και τα οικονομικά συστήματα, τα κοινωνικά προγράμματα, οι πολιτισμοί και η κοσμοθεωρίες αναμετρώνται διαρκώς. Η Δυτική Ευρώπη γνωρίζει μία χρυσή τριακονταετία, κατά τη διάρκεια της οποίας ανοικοδομείται, αναπτύσσεται και ευημερεί. Γίνονται τα πρώτα βήματα για την ενοποίηση της με την σύσταση της Ε.Ο.Κ. Η Ανατολική Ευρώπη μετά το Σταλινισμό, αφού πέρασε από πολλούς δρόμους και δόγματα για το σοσιαλισμό, έχασε την οικονομικό πόλεμο με το φιλελευθερισμό και οδηγήθηκε το 1989 στην κατάρρευση του καθεστώτος της.

Η ιστορία της Ευρώπης ξεκίνησε από τα πεδία μάχης βάρβαρων πολεμοχαρών φυλών και έχει εξελιχθεί σε ένα χώρο που ανθεί η ειρήνη, ο πλούτος, η ελευθερία και η δημοκρατία. Έχει αφετηρία την Αρχαία Ελλάδα και την Αρχαία Ρώμη, περνάει από τα σκοτεινά χρόνια του Μεσαίωνα, γράφει τις φωτεινές σελίδες της Αναγέννησης, του Διαφωτισμού και των ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης, φτάνει σε δύο καταστροφικούς πολέμους και καταλήγει στο σήμερα. Την σηματοδοτούν προσωπικότητες όπως ο Περικλής, ο Μέγας Αλέξανδρος, ο Ιούλιος Καίσαρας, η Ζαν ντ' Αρκ, ο Ουέλινγκτον, ο Χίτλερ, ο Μουσολίνι, ο Τσώρτσιλ και ο Στάλιν και

²⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Β' Παγκόσμιος Πόλεμος».

όπως ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης, ο Σωκράτης, ο Σαίξπηρ και ο Πικάσο²⁸. Μετά την κατάρρευση της δικτατορίας στην ιβηρική χερσόνησο και στην Ελλάδα, μόλις στα μέσα της δεκαετίας του 1970, επικράτησε σε όλη τη Δυτική Ευρώπη η Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Σήμερα στην Ευρώπη υπάρχει σε γενικές γραμμές μία σύγκλιση σε ό,τι αφορά στον τρόπο ζωής, τις αξίες και στους οικονομικούς και πολιτικούς στόχους²⁹. Παράλληλα όμως, έχει αναβιώσει, σε κάποιο βαθμό, ο Εθνικισμός. Έτσι, επανέρχεται το ζήτημα του πεπρωμένου μίας Ηπείρου, που μπορεί να καθορίσει και να ελέγξει και πάλι το μέλλον της.

Χώρες

Αφού λοιπόν έχει αναλυθεί με λίγα λόγια η ιστορία της Ευρώπης μέχρι και σήμερα, σε αυτό το σημείο είναι άκρως σημαντικό να αναφερθούν (ονομαστικά) και οι χώρες που αποτελούν την Ήπειρο της Ευρώπης, μαζί με τις πρωτεύουσες τους και τον αριθμό του πληθυσμού τους.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι 50 χώρες της Ευρώπης, σε φθίνουσα σειρά ανάλογα του πληθυσμού τους.

Πίνακας 3: Χώρες Ευρώπης

	<u><i>ΧΩΡΑ</i></u>	<u><i>ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ</i></u>	<u><i>ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ</i></u> ³⁰
1	<i>ΡΩΣΙΑ</i>	Μόσχα	145,934,462
2	<i>ΤΟΥΡΚΙΑ</i> ³¹	Άγκυρα	84,339,067
3	<i>ΓΕΡΜΑΝΙΑ</i>	Βερολίνο	83,783,942
4	<i>ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ</i>	Λονδίνο	67,886,011
5	<i>ΓΑΛΛΙΑ</i>	Παρίσι	65,273,511
6	<i>ΙΤΑΛΙΑ</i>	Ρώμη	60,461,826
7	<i>ΙΣΠΑΝΙΑ</i>	Μαδρίτη	46,754,778

²⁸ Jenkins Simon (2019). Μια σύντομη ιστορία της Ευρώπης: Από τον Περικλή στον Πούτιν

²⁹ Berstein Serge, Milza Pierre (1997). Ιστορία της Ευρώπης (Τρίτος Τόμος): 1919 Έως Σήμερα - Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης

³⁰ Κατά προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψιν τα στοιχεία από την ιστοσελίδα Worldometer (<https://www.worldometers.info/population/countries-in-europe-by-population/>) και την Ελληνική Βικιπαίδεια (Κατάλογος ευρωπαϊκών χωρών ανά πληθυσμό)

³¹ Ένα τμήμα της ανήκει στην Ευρώπη, όμως ανήκει και στην Ασία.

8	ΟΥΚΡΑΝΙΑ	Κίεβο	43,733,762
9	ΠΟΛΩΝΙΑ	Βαρσοβία	37,846,611
10	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	Βουκουρέστι	19,237,691
11	ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ ³²	Νουρσουλτάν / Αστάνα	18,776,707
12	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Άμστερνταμ	17,134,872
13	ΒΕΛΓΙΟ	Βρυξέλλες	11,589,623
14	ΤΣΕΧΙΑ	Πράγα	10,708,981
15	ΕΛΛΑΔΑ	Αθήνα	10,423,054
16	ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ	Λισαβόνα	10,196,709
17	ΑΖΕΡΜΠΑΙΤΖΑΝ ³³	Μπακού	10,139,177
18	ΣΟΥΗΔΙΑ	Στοκχόλμη	10,099,265
19	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Βουδαπέστη	9,660,351
20	ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ	Μινσκ	9,449,323
21	ΑΥΣΤΡΙΑ	Βιέννη	9,006,398
22	ΣΕΡΒΙΑ	Βελιγράδι	8,737,371
23	ΕΛΒΕΤΙΑ	Βέρνη	8,654,622
24	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	Σόφια	6,948,445
25	ΔΑΝΙΑ	Κοπενχάγη	5,792,202
26	ΦΙΛΑΝΔΙΑ	Ελσίνκι	5,540,720
27	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	Μπρατισλάβα	5,459,642
28	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	Όσλο	5,421,241
29	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	Δουβλίνο	4,937,786
30	ΚΡΟΑΤΙΑ	Ζάγκρεμπ	4,105,267
31	ΜΟΛΔΑΒΙΑ	Κισινάου	4,033,963
32	ΓΕΩΡΓΙΑ ³⁴	Τυφλίδα	3,989,167
33	ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	Σεράγεβο	3,280,819

³² Ένα μέρος του (πριν τον ποταμό Ουράλη) ανήκει στην Ευρώπη και γι' αυτό αναφέρεται και ως Ευρωπαϊκή χώρα. Όμως ανήκει, πολιτισμικά και θρησκευτικά, στην Ασία, στην οποία βρίσκεται και το μεγαλύτερο μέρος του.

³³ Περιλαμβάνει και εδάφη που ανήκουν στην Ασία.

³⁴ Βρίσκεται στο όριο Ευρώπης – Ασίας, όμως θεωρείται πολιτιστικά, πολιτικά και ιστορικά Ευρωπαϊκό κράτος

34	ΑΡΜΕΝΙΑ ³⁵	Γιερεβάν	2,963,243
35	ΑΛΒΑΝΙΑ	Τίρανα	2,877,797
36	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	Βίλνιους	2,722,289
37	ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	Σκόπια	2,083,374
38	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	Λιουμπλιάνα	2,078,938
39	ΛΕΤΟΝΙΑ	Ρίγα	1,886,198
40	ΕΣΘΟΝΙΑ	Ταλίν	1,326,535
41	ΚΥΠΡΟΣ ³⁶	Λευκωσία	1,207,359
42	ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	Ποντγκόριτσα	628,066
43	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	Λουξεμβούργο	625,978
44	ΜΑΛΤΑ	Βαλέτα	441,543
45	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	Ρέικιαβικ	341,243
46	ΑΝΔΟΡΑ	Ανδόρα λα Βέλα	77,265
47	ΜΟΝΑΚΟ	Μονακό	39,242
48	ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ	Βαντούζ	38,128
49	ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ	Άγιος Μαρίνος	33,931
50	ΑΓΙΑ ΕΛΡΑ (ΒΑΤΙΚΑΝΟ)	Βατικανό	801

Στην Ευρώπη υπάγονται και κάποιες περιοχές οι οποίες ενώ έχουν ανακηρύξει την ανεξαρτησία τους, δεν είναι αναγνωρισμένες από όλες τις χώρες του κόσμου. Αυτές είναι το Κόσοβο με πρωτεύουσα τη Πρίστινα (1,783,531 κάτοικοι), η Υπερδνειστερία με πρωτεύουσα τη Τιράσπολη (505,153 κάτοικοι), η Βόρεια Κύπρος με πρωτεύουσα τη Βόρεια Λευκωσία (265,100 κάτοικοι), η Αμπχαζία με πρωτεύουσα το Σουχούμι (240,705 κάτοικοι), το Ναγκόρνο-Καραμπάχ με πρωτεύουσα το Στεπανακέρτ (141.400 κάτοικοι), όπως και η Νότια Οσσετία με πρωτεύουσα το Τσχινβάλι (53,559 κάτοικοι),

Στην Ευρώπη επίσης ανήκουν και οι Αγγλονορμανδικές Νήσοι, με πληθυσμό που φτάνει τους 173,863 κατοίκους, η Νήσος του Μαν, με 85,033 κατοίκους, οι Νήσοι Φερόες, που έχουν 48,863 πολίτες και τέλος η χερσόνησος του Γιβραλτάρ, με 33,691 κατοίκους.

³⁵ Γεωγραφικά ανήκει στην Ασία, ωστόσο συχνά αναφέρεται ως ευρωπαϊκό κράτος για πολιτιστικούς, πολιτικούς και ιστορικούς λόγους.

³⁶ Γεωγραφικά ανήκει στην Ασία, ωστόσο συχνά αναφέρεται ως ευρωπαϊκό κράτος για πολιτιστικούς, πολιτικούς και ιστορικούς λόγους.

Η Ευρώπη, στο πέρασμα των χρόνων, έχει φιλοξενήσει διάφορες φυλές, οι οποίες είτε έμειναν, είτε απλά πέρασαν, είτε διασταυρώθηκαν και έτσι μπορεί να θεωρηθεί και σαν ένα σταυροδρόμι³⁷. Οι φυλές των Ευρωπαίων που υπάρχουν στις μέρες μας είναι αποτέλεσμα αυτών των διασταυρώσεων και χωρίζονται σε 6 βασικές ομάδες. Υπάρχει η Μεσογειακή φυλή, η Αδριατική φυλή, η Αλπική φυλή, η Βαλτική φυλή, η Σκανδιναβική φυλή και η Λαπωνική φυλή. Χάρη στο παραπάνω γεγονός είναι φανερό πως, την Ευρωπαϊκή Ήπειρο την χαρακτηρίζει ένα μωσαϊκό από διάφορες φυλές, οι οποίες έχουν σαν έδρα τους ορισμένες περιοχές.

Οι πιο βασικές γλώσσες οι οποίες μιλούνται στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο είναι η Αγγλική, η Γαλλική, η Ρομανική γλώσσα, η Γερμανική γλώσσα και η Σλαβική γλώσσα (που, επειδή έχει τον μεγαλύτερο αριθμό ομιλητών η Σλαβική γλώσσα, θεωρείται και η επικρατέστερη). Βέβαια, υπάρχουν και άλλες γλώσσες στην Ευρώπη και συγκεκριμένα τα Ελληνικά, τα Βαλτικά, τα Κελτικά, τα Αλβανικά και τα Αρμενικά. Όλες οι παραπάνω ομάδες γλωσσών, ανήκουν στις γνωστές Ινδοευρωπαϊκές γλώσσες.

Επιπρόσθετα, στην ήπειρο της Ευρώπης μιλούνται μέχρι και σήμερα οι ομάδες των Ουραλικών γλωσσών, όπως επίσης και κάποιες πολύ μικρές γλωσσικές οικογένειες στον Νότιο Καύκασο. Επιπλέον, είναι βασικό να αναφερθεί πως στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο υπάρχει και η Μαλτέζικη γλώσσα (η οποία είναι η μόνη Σημιτική γλώσσα) και η Βασκική γλώσσα (η οποία είναι η μοναδική απομονωμένη γλώσσα). Τέλος, στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο μιλούνται και Τούρκικα.

Η βασικότερη θρησκεία των Ευρωπαίων είναι ο χριστιανισμός, με όλα τα γνωστά του δόγματα, δηλαδή την Ορθοδοξία, τον Καθολικισμό, τον Προτεσταντισμό και άλλα. Παρόλα αυτά, σε κάποιες περιοχές, όπως η Αλβανία, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη και άλλες, υπάρχουν μουσουλμανικές μειονότητες και στην Δημοκρατία της Καλμίκια (η οποία είναι ένα από τα ομοσπονδιακά υποκείμενα της Ρωσίας και συγκεκριμένα στην Ευρωπαϊκή περιοχή της Ρωσίας) υπάρχει ο μοναδικός Βουδιστικός λαός της Ευρώπη.

³⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Ευρώπη»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ή αλλιώς Ε.Ε. είναι μια οικονομική και πολιτική ένωση η οποία αποτελείται από είκοσι επτά ευρωπαϊκά κράτη τα οποία σε συνδυασμό καλύπτουν ένα πολύ μεγάλο μέρος της Ευρωπαϊκής Ηπείρου³⁸.

Η δημιουργία της αρχικής μορφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης πραγματοποιήθηκε έπειτα από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και είχε σαν αρχικό της στόχο να ενισχύσει την οικονομική συνεργασία, αφού θεωρείτο δεδομένο ότι οι χώρες οι οποίες έχουν εμπορικές συναλλαγές, έχουν και οικονομική αλληλεξάρτηση και έτσι, θα είναι ελάχιστο το ενδεχόμενο των συγκρούσεων μεταξύ τους. Έτσι λοιπόν, δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1958, της οποίας το αρχικό της μέλημα ήταν η προώθηση της οικονομικής συνεργασίας, ανάμεσα σε έξι χώρες (Γερμανία, Βέλγιο, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Κάτω Χώρες). Από τότε, προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ακόμα 22 κράτη μέλη και με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε μια τεράστια ενιαία αγορά («εσωτερική αγορά») που, ακόμα και σήμερα, αναπτύσσεται πολύ δυναμικά. Αυτό που στην αρχή ήταν μια οικονομική ένωση εξελίχθηκε και έγινε ένας οργανισμός, ο οποίος δραστηριοποιείται σε διάφορους και πολλούς τομείς της πολιτικής, το κλίμα, το περιβάλλον, την υγεία, τις εξωτερικές σχέσεις, την ασφάλεια, τη δικαιοσύνη και φυσικά τη μετανάστευση. Η παραπάνω μετεξέλιξη φαίνεται και στην αλλαγή της ονομασίας το 1993, που από Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ονομάστηκε Ευρωπαϊκή Ένωση³⁹.

Η επίσημη ίδρυση της πραγματοποιήθηκε την 1η Νοεμβρίου 1993 με την εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία βασιζόταν στις τότε Ευρωπαϊκές Κοινότητες (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας), τις οποίες φυσικά και αντικατέστησε. Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 1993 αποτελούταν από 12 κράτη μέλη. Με την πάροδο του χρόνου, όλο και περισσότερες χώρες αποφάσισαν να προσχωρήσουν σε αυτήν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως η πιο ισχυρή ένωση κρατών, μέχρι και σήμερα, στην παγκόσμια ιστορία και έχει επιδιώξεις όχι μόνο οικονομικού και πολιτικού περιεχομένου, αλλά και κοινωνικού και

³⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Ευρωπαϊκή Ένωση»

³⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η ΕΕ με λίγα λόγια

πολιτιστικού. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το τρέχον στάδιο μιας ανοιχτής διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η Ευρωπαϊκή ένωση έχει κάποιους στόχους και κάποιες αξίες, που είναι και η βάση της ΕΕ. Τόσο οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και οι αξίες της, καθορίζονται στη Συνθήκη της Λισαβόνας και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁰.

Πιο συγκεκριμένα, είναι απαραίτητο να αναφερθεί πως η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει στην προώθηση της ειρήνης, των αξιών της και την ευημερία των πολιτών της. Επίσης, μία βασική της προσδοκία είναι να αποτελέσει ένα Χώρο Ασφάλειας, Ελευθερίας και φυσικά Δικαιοσύνης, χωρίς να υπάρχουν εσωτερικά σύνορα. Μέσα σε αυτόν τον Χώρο Ασφάλειας, Ελευθερίας και Δικαιοσύνης, η Ευρωπαϊκή Ένωση, επιθυμεί την στενή συνεργασία των κρατών-μελών της, σχετικά με τις γενικές πολιτικές, τους ελέγχους στα εσωτερικά και εξωτερικά σύνορα, τη μετανάστευση, το άσυλο, τη δικαστική συνεργασία (τόσο σε αστικές, όσο και σε ποινικές υποθέσεις) και τέλος την αστυνομική συνεργασία. Επιπλέον, είναι υπεύθυνη για την προώθηση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής, αλλά και πολιτικής ασφαλείας, οι οποίες είναι προς το παρόν σε διακυβερνητικό επίπεδο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει επιπλέον στην φροντίδα και διατήρηση της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία έχει ως βάση της, την ισορροπημένη οικονομική μεγέθυνση και τη σταθερότητα των τιμών. Δυο σημαντικότεροι στόχοι που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αρχικά, η οικονομία της αγοράς να είναι ανταγωνιστική με πλήρη απασχόληση και κοινωνική πρόοδο και δεύτερον, η προστασία του περιβάλλοντος. Ακόμα, βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι, ο αγώνας ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό και των διακρίσεων και η προώθηση και ανάπτυξη της επιστημονικής και της τεχνολογικής προόδου. Επιπρόσθετα, για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολύ σημαντικός ο στόχος που αφορά στην ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής αλλά και εδαφικής συνοχής και γενικότερα της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών που την απαρτίζουν. Δεν θα μπορούσε να λείπει από τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο σεβασμός ως προς τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφία που αδιαμφισβήτητα έχει. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει, με την βοήθεια του νομίσματος ευρώ, στην δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

⁴⁰ Διαδικτυακή Πηγή: Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η ΕΕ με λίγα λόγια (Στόχοι και Αξίες της ΕΕ)

Όσον αφορά τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι απαραίτητο να ειπωθεί πως είναι κοινές με εκείνες των κρατών μελών της σε μια κοινωνία στην οποία επικρατεί η κοινωνική ένταξη, η ανεκτικότητα, η δικαιοσύνη, η αλληλεγγύη και η μη διακριτική μεταχείριση και αποτελούν, όπως είναι φυσιολογικό, ένα αναπόσπαστο μέρος του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής. Οι αξίες αυτές, ονομαστικά, είναι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και φυσικά τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κάποια βασικά θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ), η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ) και άλλα⁴¹.

Ένα βασικό μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η διαφάνεια και η δημοκρατικότητα των θεσμικών της οργάνων και αυτό φαίνεται και στην λήψη των αποφάσεων της, οι οποίες πραγματοποιούνται όσο πιο ανοιχτά και πλησιέστερα στους πολίτες γίνεται⁴². Το άμεσα εκλεγόμενο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λοιπόν, χάρη στην διαφάνεια και στους δημοκρατικούς θεσμούς, έχει περισσότερες αρμοδιότητες και εξουσίες. Παράλληλα, ο ρόλος που έχουν τα εθνικά κοινοβούλια, που έχουν μια πολύ μεγάλη σχέση συνεργασίας με τα ευρωπαϊκά όργανα, έχει ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με παλαιότερα.

Ακόμα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από την στιγμή που όλοι οι πολίτες εκπροσωπούνται σε επίπεδο Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και από την στιγμή που τα κράτη μέλη της εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ, είναι εμφανής η ισχύς της αρχής της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκφράζουν τις απόψεις που έχουν όσον αφορά τις ενωσιακές πολιτικές, όταν και όσο αυτές χαράσσονται, ή/και προτείνουν διάφορους τρόπους με τους οποίους οι νομοθετικές διατάξεις και πολιτικές που υπάρχουν, να μπορούν να βελτιωθούν. Έτσι, είναι φανερό η ενθάρρυνση που νιώθουν οι πολίτες της ΕΕ, ώστε να συμβάλλουν όλοι στον δημοκρατικό βίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπρόσθετα, χάρη στην Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών, οι πολίτες της ΕΕ, έχουν μεγαλύτερη δύναμη για να ακούγονται περισσότερο στα θέματα των ενωσιακών

⁴¹ Διαδικτυακή Πηγή: Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η ΕΕ με λίγα λόγια (Τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ με λίγα λόγια)

⁴² Διαδικτυακή Πηγή: Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η ΕΕ με λίγα λόγια (Στόχοι και Αξίες της ΕΕ)

πολιτικών, τα οποία παίζουν μεγάλο ρόλο και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ζωή τους. Τέλος, οι πολίτες της ΕΕ έχουν την δυνατότητα να υποβάλλουν διάφορες καταγγελίες και έρευνες, οι οποίες σχετίζονται το ενωσιακό δίκαιο και πιο συγκεκριμένα με την εφαρμογή του.

Άξια αναφοράς είναι και η έννοια της Ευρωπαϊκής Ιθαγένειας, η οποία εισάχθηκε μόλις ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την οποία, όσοι είναι πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ είναι και πολίτες της Ένωσης γενικότερα⁴³. Πιο συγκεκριμένα, οι πολίτες αυτοί, μεταξύ πολλών προνομίων, έχουν την δυνατότητα και την ελευθερία να κυκλοφορούν και να μένουν στο έδαφος των κρατών μελών, όπως επίσης και να εκλέγουν, και να εκλέγονται, αν το επιθυμούν, μια φορά κάθε πέντε έτη στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (το ίδιο ισχύει βέβαια και για τις εθνικές εκλογές της χώρας τους). Επίσης, οι έλεγχοι διαβατηρίων στα εσωτερικά σύνορα της ΕΕ καταργήθηκαν με τη Συμφωνία του Σένγκεν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια από τις μεγαλύτερες οικονομικές και πολιτικές οντότητες στον κόσμο, με περισσότερους από 445,250,500 κατοίκους (5,7% του παγκόσμιου πληθυσμού περίπου) και συνδυασμένο ονομαστικό ΑΕΠ περίπου 16,4 τρισεκατομμύρια ευρώ για το έτος 2019⁴⁴.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, στις μέρες μας, φαίνεται πως είναι η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο, αφού είναι από τους πιο ισχυρούς και μεγάλους εξαγωγείς βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών στον κόσμο, αν όχι ο μεγαλύτερος, όπως και η πιο μεγάλη αγορά εισαγωγών για περισσότερες από 100 χώρες, παγκοσμίως.

Μια θεμελιώδη αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι και το ελεύθερο εμπόριο ανάμεσα στα κράτη μέλη τα οποία την αποτελούν, το οποίο φυσικά πραγματοποιείται λόγω της ενιαίας αγοράς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει και προάγει την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου, τόσο εντός, όσο εκτός των συνόρων της.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημιουργήσει μια εσωτερική αγορά, στην οποία κυκλοφορούν ελεύθερα εμπορεύματα, πρόσωπα, υπηρεσίες και κεφαλαία. Η εσωτερική αγορά της ΕΕ περιλαμβάνει μια κοινή αγροτική και αλιευτική πολιτική, μια κοινή εμπορική πολιτική ως προς τις τρίτες χώρες, καθώς και μια περιφερειακή πολιτική, η οποία είναι υπεύθυνη για την υποστήριξη των φτωχότερων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁴³ Διαδικτυακή Πηγή: Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Υψηλότητα της ΕΕ

⁴⁴ Διαδικτυακή Πηγή: Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η οικονομία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σαν παράγοντας σταθερότητας, ευημερίας και ειρήνης, έχει συμβάλλει σημαντικά στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της Ευρώπης και στα πλαίσια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), εισήγαγε ένα ενιαίο νόμισμα, το ευρώ, το οποίο το έχουν υιοθετήσει 19 κράτη μέλη, τουλάχιστον μέχρι σήμερα. Έτσι, σήμερα, σε 19 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πάνω από 340 εκατομμύρια πολίτες χρησιμοποιούν το ευρώ σαν νόμισμα τους με σημαντικά οφέλη. Οι συνοριακοί έλεγχοι ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν καταργηθεί, και έτσι σήμερα οι πολίτες της κυκλοφορούν ελεύθεροι, σχεδόν σε όλη την Ευρώπη. Σαν πολίτες της ΕΕ, μπορούμε πιο εύκολα να κάνουμε ταξίδια, να ζούμε και να εργαζόμαστε στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Οι πολίτες της ΕΕ έχουν δικαίωμα και επιλέγουν ελεύθερα στη χώρα της ΕΕ που θέλουν να σπουδάσουν, να εργαστούν και τελικά να συνταξιοδοτηθούν. Το κάθε κράτος-μέλος έχει υποχρέωση να έχει την ίδια μεταχείριση στους δικούς του πολίτες και στους πολίτες των άλλων χωρών της ΕΕ, σε θέματα που αφορούν στην φορολογία, στην εργασία και την κοινωνική ασφάλιση.

Ο κύριος μοχλός της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ενιαία αγορά, η οποία επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των περισσότερων προϊόντων, υπηρεσιών, κεφαλαίων και ατόμου. Ο στόχος της ΕΕ είναι να επεκταθεί αυτός ο σημαντικός πόρος και σε άλλους τομείς, όπως οι κεφαλαιαγορές, η γνώση και η ενέργεια, για να αποκομίζουν οι πολίτες της Ευρώπης όσο το δυνατόν περισσότερα οφέλη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από κοινού με τα κράτη μέλη τα οποία την αποτελούν, χορηγεί τεράστια ανθρωπιστική βοήθεια, αφού είναι γνωστή η δέσμευση της να βοηθάει τα θύματα ανθρωπογενών καταστροφών, όπως και φυσικών καταστροφών, παγκοσμίως και στηρίζει ετησίως περισσότερα από 120 εκατομμύρια άτομα.

Σημαντικό γεγονός που δεν πρέπει να παραλειφθεί είναι η τήρηση της Ευρωπαϊκής Ένωση με Νόμπελ Ειρήνης το 2012, αφού προώθησε την ειρήνη, τη συμφιλίωση, τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη⁴⁵.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση παίζει πολύ μεγάλο και σημαντικό ρόλο στον χώρο της διπλωματίας, αφού προάγει τόσο τη σταθερότητα, την ασφάλεια, την ευημερία και τη δημοκρατία, όσο και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και το κράτος δικαίου σε διεθνές επίπεδο.

⁴⁵ Διαδικτυακή Πηγή: «Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το Νόμπελ Ειρήνης 2012», Επίσημος Ιστότοπος «Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο»

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, οι πολιτικές συνθήκες ήταν πιο ευνοϊκές και ώριμες από κάθε άλλη φορά για την ενοποίηση της Ευρώπης. Η ενοποίηση θεωρήθηκε σαν μοναδική λύση και ευκαιρία, ώστε στο μέλλον να αποφευχθούν οι πολεμικές συγκρούσεις και να απομονωθεί ο ακραίος εθνικισμός, ο οποίος ήταν η βασική αιτία για την καταστροφή της γηραιάς Ηπείρου κατά την διάρκεια των συγκρούσεων αυτών. Το 1946 ο Ουίστον Τσώρτσιλ, εκφώνησε μία ομιλία στο πανεπιστήμιο της Ζυρίχης και πρότεινε την δημιουργία και ανάπτυξη μιας Ευρωπαϊκής οικογένειας, με κύρια στοιχεία της την ειρήνη, την ελευθερία και την ασφάλεια των μελών της.

Το 1950 ο Ρόμπερτ Σουμάν, Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας, πρότεινε, η Γαλλία και η Δυτική Γερμανία να διαχειρίζονται από κοινού τις βιομηχανίες του άνθρακα και του χάλυβα. Η πρόταση αυτή που αναφέρεται ως η «διακήρυξη Σουμάν», έγινε αποδεκτή και έτσι σχηματίστηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), από τη Δυτική Γερμανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο, την Ιταλία και τις Κάτω Χώρες. Έτσι, με την υπογραφή (18-04-1951) της «Συνθήκης των Παρισίων», ιδρύθηκε η Κοινότητα, στις 23 Ιουλίου 1952, η οποία θεωρείται η αρχή για την δημιουργία της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης και σχηματίστηκε η επιτροπή της ΕΟΚ⁴⁶.

Με τις «Συνθήκες της Ρώμης» (25-03-1957) ιδρύθηκαν, την 1 Ιανουαρίου 1958, δύο νέες Κοινότητες: η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), με την οποία καθιερώθηκε η πλήρης Τελωνειακή Ένωση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΚΑΤΟΜ), η οποία είχε σκοπό την συνεργασία των κρατών σε θέματα που αφορούσαν στην χρήση της πυρηνικής ενέργειας για την προστασία του ανθρώπου. Συγχρόνως, με την νέα Σύμβαση, οι τρεις Κοινότητες απέκτησαν τρία κοινά όργανα: την Συνέλευση, το Δικαστήριο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Οι Κοινότητες πάντως, από νομική άποψη, διατηρούσαν αυτονομία σαν διακριτοί οργανισμοί.

Με την «Συνθήκη της Συγχώνευσης» (01-07-1967), οι τρεις Κοινότητες συγχώνευσαν τα Συμβούλια Υπουργών, την Ανώτατη Αρχή και τις Επιτροπές τους και δημιουργήθηκε ένα Ενιαίο Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και αντίστοιχα μία Ενιαία Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Έτσι, απέκτησαν μία θεσμική δομή, ενιαία και ολοκληρωμένη,

⁴⁶ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1945-1959)

παραμένοντας, ωστόσο, νομικά ανεξάρτητες και έγιναν γνωστές συνολικά σαν «Ευρωπαϊκές Κοινότητες»⁴⁷.

Την 1^η Ιανουαρίου 1973, έγινε διεύρυνση των κοινοτήτων και συμπεριλήφθηκαν σ' αυτές η Δανία (με την Γροιλανδία που αποχώρησε το 1985), το Ηνωμένο Βασίλειο και Ιρλανδία⁴⁸. Η Νορβηγία δεν επικύρωσε την συμφωνία προσχώρησης που είχε υπογράψει, εξαιτίας του αρνητικού αποτελέσματος σχετικού δημοψηφίσματος στη χώρα⁴⁹. Οι πρώτες άμεσες Δημοκρατικές εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έγιναν το 1979⁵⁰. Η Ελλάδα προσχώρησε την 1 Ιανουαρίου 1981⁵¹.

Το 1985 συνάφθηκε η «Συμφωνία του Σένγκεν» μεταξύ Βελγίου, Γερμανίας, Γαλλίας, Λουξεμβούργου και Κάτω Χωρών και επιτράπηκε η σταδιακή κατάργηση των συστηματικών συνοριακών ελέγχου μεταξύ των χωρών αυτών. Η Ισπανία και η Πορτογαλία προσχώρησαν την 1 Ιανουαρίου 1986. Το 1986, έχουμε την υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής σημαίας και υπογράφηκε η «Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη», για την δημιουργία ενιαίας αγοράς⁵².

Το 1990, μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου, προσχώρησε στην Κοινότητα και η Ανατολική Γερμανία, σαν τμήμα της Γερμανίας. Το 1993 θεσπίστηκαν τα «Κριτήρια της Κοπεγχάγης», δηλαδή οι κανονισμοί τους οποίους θα έπρεπε να πληρούν στο εξής τα κράτη που θα ήθελα να προχωρήσουν στις κοινότητες, καθώς φαινόταν πολύ κοντά η διεύρυνση των κοινοτήτων στην ανατολική Ευρώπη. Η επίσημη ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγινε την 1 Νοεμβρίου 1993, με την συνθήκη του Μάαστριχτ. Ο Φρανσουά Μιτεράν και ο Χέλμοντ Κολ, υπήρξαν οι βασικοί εμπνευστές και αρχιτέκτονες της. Την 1 Ιανουαρίου 1995, προσχώρησαν στην ένωση η Αυστρία, η Φιλανδία και η Σουηδία.

Την 1 Ιανουαρίου 1999, υιοθετήθηκε σαν ενιαίο νόμισμα της ένωσης το ευρώ. Το όνομα ευρώ είχε αποφασισθεί από το ευρωπαϊκό συμβούλιο στη σύνοδο της Μαδρίτης το 1995, όπου και καθορίστηκε ως σύμβολο του ευρώ το € από το ελληνικό γράμμα Έψιλον, που είναι το αρχικό γράμμα της λέξης Ευρώπη και οι δύο παράλληλες γραμμές δηλώνουν την

⁴⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1960-1969)

⁴⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1970-1979)

⁴⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Ευρωπαϊκή Ένωση»

⁵⁰ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1979)

⁵¹ Επίσημη Ιστοσελίδα «Ελληνική Δημοκρατία- Υπουργείο Εξωτερικών», Κείμενο «Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

⁵² Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1980-1989)

σταθερότητα του νομίσματος. Το ίδιο έτος, 11 κράτη μέλη (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Αυστρία, Ιρλανδία, Φιλανδία), αντικατέστησαν τα εθνικά τους νομίσματα με το ευρώ, το οποίο υπάρχει μόνο σε λογική μορφή και αποτέλεσαν την Ευρωζώνη. Έτσι, άρχισε το τελικό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)⁵³.

Η Ελλάδα προσχώρησε στην Ευρωζώνη το 2001 και το 2002 το ευρώ κυκλοφορεί στην φυσική μορφή του σε όλη την Ευρωζώνη.

Την 1 Φεβρουαρίου 2003, εφαρμόστηκε η τροποποιητική συνθήκη της Νίκαιας, με την οποία καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις για την σωστή λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεδομένου ότι προετοιμαζόταν η μεγάλη διεύρυνση της σε 25 κράτη-μέλη. Την 1 Μαΐου 2004, προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση 10 νέες χώρες (Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Εσθονία, Πολωνία, Ουγγαρία, Μάλτα, Σλοβακία, Τσεχία και Σλοβενία).

Η συνθήκη της Ρώμης τον Οκτώβριο του 2004 είχε σκοπό την θέσπιση Ευρωπαϊκού Συντάγματος, με την φιλοδοξία να αποκτήσει το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μια πιο απλή και πιο συνεκτική δομή, ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να έχει περισσότερες και σημαντικότερες αρμοδιότητες. Η συνθήκη αυτή δεν ίσχυσε ποτέ γιατί περιείχε πολλά τρωτά σημεία και μετά από σχετικά δημοψηφίσματα στην Γαλλία και την Ολλανδία το 2005, η επικύρωση της απορρίφθηκε. Αν και η ιδέα του Ευρωπαϊκού Συντάγματος εγκαταλείφθηκε, υπήρξε συμφωνία να διατηρηθούν ή να τροποποιηθούν κάποια εδάφια του, ώστε να υπάρχει δυνατότητα μελλοντικά μία νέα συνθήκη να τροποποιήσει τις ήδη υπάρχουσες, χωρίς να γίνει αντικατάσταση τους. Έτσι, με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, που ίσχυσε την 1 Δεκεμβρίου 2009, τροποποιήθηκε όλη η δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγχωνεύτηκαν οι τρεις πυλώνες της σε μία ενιαία νομική οντότητα.

Ακόμη, θεσπίστηκε ο θεσμός του μόνιμου προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, του οποίου η θητεία καθορίστηκε στα δύομιση χρόνια και ο ύπατος εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης απόκτησε περισσότερες αρμοδιότητες. Την 1 Ιανουαρίου 2007 προσχώρησε στην ένωση η Ρουμανία και Βουλγαρία, το 2013 η Κροατία και έτσι τα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης αριθμούσαν τα 28⁵⁴. Ακολούθως, το ευρώ υιοθετήθηκε στην Σλοβενία το 2007, στη

⁵³ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1990-1999)

⁵⁴ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000-2009)

Μάλτα και στην Κύπρο το 2008, στην Σλοβακία το 2009, στην Εσθονία το 2011, στην Λετονία το 2014 και στη Λιθουανία το 2015.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2012 πήρε το βραβείο Νόμπελ ειρήνης για την προσφορά της «στην προώθηση της ειρήνης, της Δημοκρατίας, της συμφιλίωσης και της προστασίας των δικαιωμάτων στα κράτη της Ευρώπης»⁵⁵. Το Ηνωμένο Βασίλειο μετά από σχετικό δημοψήφισμα στις 23 Ιουνίου του 2016, ψήφισε την αποχώρηση του από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας ήταν 51,9% υπέρ της αποχώρησης και 48,1% κατά⁵⁶.

ΤΟ ΕΥΡΩ

Η πιο σημαντική νομισματική μετάβαση παγκοσμίως ήταν η μετάβαση από τα εθνικά νομίσματα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο ευρώ⁵⁷. Για την επίτευξη αυτού του εγχειρήματος, συνεργάστηκαν πολλοί φορείς, όπως ο τραπεζικός τομέας, εμπορικές επιχειρήσεις, ο παραγωγικός τομέας, οι εταιρείες χρηματοποστολών, το ευρύ κοινό και λοιπά.

Το 2002 κυκλοφόρησαν τα κέρματα και τα τραπεζογραμμάτια, αλλά το σχέδιο και οι προετοιμασίες για την κυκλοφορία τους είχαν αρχίσει από τη δεκαετία του 1990. Στις 7 Φεβρουαρίου 1992, μετά από διαβουλεύσεις δεκαετιών και προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική συνεργασία στην Ευρώπη, υπογράφηκε η «Συνθήκη του Μάαστριχτ» και άνοιξε ο δρόμος για το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα. Με τη Συνθήκη αυτή, ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και περιεγράφηκαν οι αρμοδιότητες, που αφορούσαν στην έκδοση κερμάτων και τραπεζογραμματίων ευρώ στην Ευρωζώνη.

Το Δεκέμβριο του 1995, στην Σύνοδο της Μαδρίτης, αποφασίστηκε και καθορίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το όνομα του ενιαίου Ευρωπαϊκού νομίσματος «ευρώ», όπου και αποφασίστηκε επίσης ότι η λέξη «ευρώ» θα αναγράφεται στα τραπεζογραμμάτια με λατινικούς και ελληνικούς χαρακτήρες, δηλαδή «ευρώ» και «euro» αντίστοιχα. Αργότερα, αποφασίστηκε να αναγράφεται και με χαρακτήρες του κυριλλικού αλφαβήτου. Στις 1

⁵⁵ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2010-2019)

⁵⁶ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Ευρωπαϊκή Ένωση»

⁵⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Τράπεζας της Ελλάδος «Η ιστορία του ευρώ»

Ιανουαρίου 1999, ξεκίνησε το τελικό στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, όταν 11 κράτη-μέλη εντάχθηκαν στην ΟΝΕ και υιοθέτησαν σαν νόμισμα τους το ευρώ, που υπήρχε μόνο σε λογιστική μορφή, και αντικατέστησε το εθνικό τους νόμισμα, σύμφωνα με την ισοτιμία μετατροπής, η οποία, αμετάκλητα, καθορίστηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1998. Στη σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήθηκε στη Σάντα Μαρία ντα Φείρα της Πορτογαλίας στις 19 – 20 Ιουνίου 2000, το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ECOFIN), εγκρίνει και αποφασίζει την είσοδο της Ελλάδας στην ζώνη του ευρώ. Έτσι, στις 1 Ιανουαρίου 2001, η Ελλάδα εντάσσεται ως το 12ο μέλος στην Ευρωζώνη.

Η αμετάκλητη ισοτιμία για την μετατροπή της δραχμής ευρώ καθορίστηκε ως εξής: 1€ = 340,750 δρχ. Η Τράπεζα της Ελλάδος εντάσσεται στο ευρωσύστημα, που αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα καθώς και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών, που έχουν νόμισμα τους το ευρώ⁵⁸.

Αφού υιοθετήθηκε από την Ελλάδα το ενιαίο νόμισμα ευρώ, υπήρξε μία μεταβατική περίοδος που το ευρώ, χρησιμοποιήθηκε μόνο σε λογιστική μορφή⁵⁹. Η μεταβατική αυτή περίοδος τελείωσε στις 31 Δεκεμβρίου 2001 και έγινε η εισαγωγή του ευρώ στην Ελλάδα σε φυσική μορφή, ταυτοχρόνως με τις 11 χώρες της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ).

Το 2002, ξεκίνησε η Εκστρατεία Ενημέρωσης «ΕΥΡΩ 2002»⁶⁰ από την Τράπεζα της Ελλάδος, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των 11 κρατών-μελών της Ευρωζώνης, με στόχο να διασφαλισθεί ότι το ευρύ κοινό και όσοι χειρίζονται μετρητά στα πλαίσια της εργασίας τους, γνωρίζουν την ονομαστική αξία και την εμφάνιση των κερμάτων και των τραπεζογραμματίων ευρώ, τα χαρακτηριστικά ασφαλείας τους καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα.

Τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ κυκλοφόρησαν ταυτόχρονα στην Ελλάδα και στις άλλες χώρες της Ευρωζώνης στις 1 Ιανουαρίου 2002⁶¹. Από τις 1 Ιανουαρίου 2002 έως τις 28 Φεβρουαρίου 2002, στην Ελλάδα υπήρξε μία περίοδος παράλληλης κυκλοφορίας τραπεζογραμματίου και κερμάτων ευρώ και δραχμών. Ωστόσο, οι συναλλαγές σε λογιστική μορφή, όπως εμβάσματα, επιταγές, πιστωτικές κάρτες και λοιπά, πραγματοποιούνταν

⁵⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Τράπεζας της Ελλάδος «Η ιστορία του ευρώ»

⁵⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος «Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα», Το Ευρώ

⁶⁰ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Τράπεζας της Ελλάδος «Εκστρατεία Ενημέρωσης ΕΥΡΩ 2002»

⁶¹ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Τράπεζας της Ελλάδος «Το ευρώ (Γενικές Πληροφορίες)»

αποκλειστικά σε ευρώ. Στις 28 Φεβρουαρίου 2002, ολοκληρώθηκε η μετάβαση από την δραχμή στο ευρώ.

Η τράπεζα της Ελλάδος, έκανε την ανταλλαγή των τραπεζογραμματίων δραχμών σε αντίστοιχα ευρώ μέχρι τον Μάρτιο του 2012. Η προθεσμία για την ανταλλαγή κερμάτων ήταν το 2004. Από το 2007 μέχρι και το 2015, εντάχθηκαν στην ζώνη του ευρώ η Σλοβενία (2007), η Κύπρος και η Μάλτα (2008), η Σλοβακία (2009), η Εσθονία (2011), η Λετονία (2014), και η Λιθουανία (2015). Έτσι, στην Ευρωζώνη περιλαμβάνονται σήμερα 19 χώρες⁶².

ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το μέγεθος της Ευρωπαϊκής Ένωσης παλαιότερα ήταν πολύ μικρότερο. Την περίοδο που ξεκίνησε η οικονομική συνεργασία μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών (1951), οι μοναδικές χώρες οι οποίες ανήκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλέον (2020) 27 κράτη μέλη αφού το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από αυτήν της 31 Ιανουαρίου 2020.

Παρακάτω φαίνονται οι 27 χώρες μέλη της ΕΕ, κατά ημερομηνία προσχώρησης⁶³:

1/1/1958: Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο.

1/1/1973: Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο (αποχώρησε της 31 Ιανουαρίου 2020), Ιρλανδία

1/1/1981: Ελλάδα

1/1/1986: Ισπανία, Πορτογαλία

1/1/1995: Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία

1/5/2004: Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία

1/1/2007: Βουλγαρία, Ρουμανία

1/7/2013: Κροατία

⁶² Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος «Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα», Το Ευρώ

⁶³ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Χώρες

Οι χώρες οι οποίες ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι γνωστό πως αποτελούν μέρος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Παρόλα αυτά, μόνο 19 από τις 27 χώρες έχουν αντικαταστήσει τα εθνικά τους νομίσματα με το ενιαίο νόμισμα ευρώ και αποτελούν τη ζώνη του ευρώ (ευρωζώνη). Οι 19 αυτές χώρες είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Κύπρος, η Εσθονία, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία, η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Ισπανία.

Παρακάτω αναλύονται με λίγα λόγια οι χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁶⁴, με κατάταξη ανά αριθμό πληθυσμού (Wordometer, 10/11/2020)⁶⁵.

Η Γερμανία με πρωτεύουσα το Βερολίνο και επίσημη γλώσσα τα γερμανικά, είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 26 Μαρτίου 1995. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 83,783,942 κατοίκους.

Η Γαλλία με πρωτεύουσα το Παρίσι και επίσημη γλώσσα τα γαλλικά, είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 26 Μαρτίου 1995. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 65,273,511 κατοίκους.

Η Ιταλία με πρωτεύουσα την Ρώμη και επίσημη γλώσσα τα ιταλικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 26 Οκτωβρίου 1997. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 60,461,826 κατοίκους.

Η Ισπανία με πρωτεύουσα την Μαδρίτη και επίσημη γλώσσα τα ισπανικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 26 Μαρτίου 1995. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 46,754,778 κατοίκους.

Η Πολωνία με πρωτεύουσα την Βαρσοβία και επίσημη γλώσσα τα πολωνικά προετοιμάζεται για να υιοθετήσει το ευρώ, όμως μέχρι τότε το νόμισμα της θα είναι το πολωνικό ζλότι (PLN). Η Πολωνία είναι μέλος του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 37,846,611 κατοίκους.

Η Ρουμανία με πρωτεύουσα το Βουκουρέστι και επίσημη γλώσσα τα ρουμανικά έχει δεσμευθεί να υιοθετήσει το ευρώ όταν θα πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις και βρίσκεται

⁶⁴ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Όλες οι χώρες μέλη της ΕΕ με λίγα λόγια»

⁶⁵ Διαδικτυακή Πηγή: Official Website "Wordometer", European Countries by population (2020)

σήμερα στη διαδικασία προσχώρησης στον χώρο Σένγκεν. Το νόμισμα της Ρουμανίας είναι το ρουμανικό λέου (RON). Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 19,237,691 κατοίκους.

Οι Κάτω Χώρες με πρωτεύουσα το Άμστερνταμ και επίσημη γλώσσα τα ολλανδικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του Χώρου Σένγκεν από τις 26 Μαρτίου 1995. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 17,134,872 κατοίκους.

Το Βέλγιο με πρωτεύουσα τις Βρυξέλλες και επίσημες γλώσσες τα ολλανδικά, τα γαλλικά και τα γερμανικά, είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 26 Μαρτίου 1995. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 11,589,623 κατοίκους.

Η Τσεχία με πρωτεύουσα την Πράγα και επίσημη γλώσσα τα τσεχικά έχει ως νόμισμα την τσεχική κορόνα (CZK), όμως προετοιμάζεται για να υιοθετήσει το ευρώ. Η Τσεχία είναι μέλος του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 10,708,981 κατοίκους.

Η Ελλάδα με πρωτεύουσα την Αθήνα και επίσημη γλώσσα τα ελληνικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2001 και του χώρου Σένγκεν από την 1η Ιανουαρίου 2000. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 10,423,054 κατοίκους.

Η Πορτογαλία με πρωτεύουσα την Λισαβόνα και επίσημη γλώσσα τα πορτογαλικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 26 Μαρτίου 1995. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 10,196,709 κατοίκους.

Η Σουηδία με πρωτεύουσα την Στοκχόλμη και επίσημη γλώσσα τα σουηδικά είναι μέλος του χώρου Σένγκεν από τις 25 Μαρτίου 2001 και θα προσχωρήσει στο ευρώ όταν θα πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Έως ότου γίνει μέλος της ζώνης του ευρώ, το νόμισμα της θα είναι η σουηδική κορώνα SEK. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 10,099,265 κατοίκους.

Η Ουγγαρία με πρωτεύουσα την Βουδαπέστη και επίσημη γλώσσα τα ουγγρικά προετοιμάζεται για να υιοθετήσει το ευρώ, όμως μέχρι τότε θα συνεχίσει να έχει ως νόμισμα το ουγγρικό φιορίνι, HUF. Η Ουγγαρία είναι μέλος του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 9,660,351 κατοίκους.

Η Αυστρία με πρωτεύουσα την Βιέννη και επίσημη γλώσσα τα γερμανικά, είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από την 1η Δεκεμβρίου 1997. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 9,006,398 κατοίκους.

Η Βουλγαρία με πρωτεύουσα τα Σόφια και επίσημη γλώσσα τα βουλγαρικά, έχει δεσμευτεί να υιοθετήσει το ευρώ όταν θα πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις και βρίσκεται αυτή τη στιγμή στη διαδικασία προσχώρησης στον χώρο Σένγκεν. Το νόμισμα που χρησιμοποιείται στην Βουλγαρία είναι το βουλγαρικό Λεβ (BGN). Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 6,948,445 κατοίκους.

Η Δανία με πρωτεύουσα την Κοπεγχάγη και επίσημη γλώσσα τα δανικά, είναι μέλος του χώρου Σένγκεν από τις 25 Μαρτίου 2001 και έχει σαν επίσημο νόμισμα την δανική κορόνα (DKK), αφού έχει διαπραγματευθεί ρήτρα εξαίρεσης από το ευρώ και συνεπώς δεν υποχρεούται να το καθιερώσει. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 5,792,202 κατοίκους.

Η Φινλανδία με πρωτεύουσα το Ελσίνκι και επίσημες γλώσσες τα φινλανδικά και τα σουηδικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 25 Μαρτίου 2001. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 5,540,720 κατοίκους.

Η Σλοβακία με πρωτεύουσα: Μπρατισλάβα και επίσημη γλώσσα τα σλοβακικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2009 και του Χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 5,459,642 κατοίκους.

Η Ιρλανδία με πρωτεύουσα το Δουβλίνο και επίσημες γλώσσες τα ιρλανδικά και τα αγγλικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και έχει διαπραγματευθεί ρήτρα εξαίρεσης από τον χώρο Σένγκεν. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 4,937,786 κατοίκους.

Η Κροατία με πρωτεύουσα το Ζάγκρεμπ και επίσημη γλώσσα τα κροατικά έχει δεσμευθεί να υιοθετήσει το ευρώ όταν θα πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις και μέχρι τότε θα έχει σαν νόμισμα την κροατική κούνα (HRK). Η Κροατία δεν είναι μέλος του χώρου Σένγκεν. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 4,105,267 κατοίκους.

Η Λιθουανία με Πρωτεύουσα το Βίλνιους και επίσημη γλώσσα τα λιθουανικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2015 και του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 2,722,289 κατοίκους.

Η Σλοβενία με πρωτεύουσα τη Λιουμπλιάνα και επίσημη γλώσσα τα σλοβενικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2007 και του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 2,078,938 κατοίκους.

Η Λετονία με πρωτεύουσα την Ρίγα και επίσημη γλώσσα τα λετονικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2014 και του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 1,886,198 κατοίκους.

Η Εσθονία με πρωτεύουσα το Τάλιν και επίσημη γλώσσα τα εσθονικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2011 και του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 1,326,535 κατοίκους.

Η Κύπρος με πρωτεύουσα την Λευκωσία και επίσημη γλώσσα τα ελληνικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1 Ιανουαρίου 2008 και βρίσκεται αυτή τη στιγμή στη διαδικασία προσχώρησης στον χώρο Σένγκεν. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 1,207,359 κατοίκους.

Το Λουξεμβούργο με πρωτεύουσα το Λουξεμβούργο και επίσημες γλώσσες τα γαλλικά και τα γερμανικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 και του χώρου Σένγκεν από τις 26 Μαρτίου 1995. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 625,978 κατοίκους.

Η Μάλτα με πρωτεύουσα τη Βαλέτα και επίσημες γλώσσες τα μαλτέζικα και τα αγγλικά είναι μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2008 και του χώρου Σένγκεν από τις 21 Δεκεμβρίου 2007. Ο πληθυσμός της για το 2020 ανέρχεται σε 441,543 κατοίκους.

Η χώρα με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την παρούσα εργασία είναι η Ελλάδα. Στο παρακάτω κεφάλαιο θα γίνει μια εκτεταμένη αναφορά στις σχέσεις της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες είναι μακροχρόνιες και υπάρχουν ακόμα και από την αρχαιότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλύσουμε την σχέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας. Ειδικότερα, είναι προφανές πως τουλάχιστον κάποιο ποσοστό των τουριστών που έρχονται από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα, παίρνουν την απόφαση να επισκεφτούν την χώρα μας γιατί υπάρχει μεγάλη μεταξύ τους σύνδεση. Πέραν της σχέσης που έχει αναπτύξει η Ελλάδα με την Ευρωπαϊκή Ένωση από την αρχαιότητα και την μυθολογία, υπάρχουν πολλοί ιστορικοί, θρησκευτικοί και εκπαιδευτικοί δεσμοί, όπως επίσης και διμερείς, εμπορικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Αρχικά, το όνομα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέρχεται από την ελληνική μυθολογία και συγκεκριμένα από την αρπαγή της Ευρώπης. Όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, η ήπειρος της Ευρώπης έχει πάρει το όνομα της από την «Ευρώπη», μια πανέμορφη κοπέλα που εμφανίζεται στην ελληνική μυθολογία ως η γυναίκα που άρπαξε ο θεός του Ολύμπου, Δίας, με την μορφή ταύρου. Τελικά, η Ευρώπη εγκαταστάθηκε στην Κρήτη και για να την τιμήσει ο Δίας έδωσε το όνομα της στην ήπειρο που ανήκει το νησί της Κρήτης. Από την στιγμή που η ελληνική μυθολογία «κρύβεται πίσω» από την ονομασία της Ευρώπης σαν ήπειρο, και η ονομασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει σαν πηγή προέλευσης της την «Ευρώπη», είναι ξεκάθαρο ότι η ελληνική μυθολογία είναι η πηγή προέλευσης της ονομασίας της «Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Ένας από τους πολλούς λόγους, χάρη στους οποίους επιτεύχθηκε η Ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι ότι οι χώρες της Ευρώπης γνωρίζουν ότι έχουν κοινή πολιτιστική κληρονομιά και κοινές αξίες. Μάλιστα, αυτό φαίνεται και στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα μια σκηνή από την ελληνική μυθολογία, αφού η αρπαγή της Ευρώπης από τον ταύρο – Δία, απεικονίζεται στο κέρμα του 2 ευρώ. Συμπερασματικά, ο δεσμός της Ελλάδας με την Ευρώπη και στην συνέχεια την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι πολύ μεγάλος, σημαντικός, υπάρχει από την αρχαιότητα και θα συνεχίζει να υπάρχει στο διηνεκές.

ΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ιστορία του περιηγητισμού ξεκινάει από τα ομηρικά έπη, συνεχίζεται με τους μετέπειτα αρχαίους συγγραφείς και γεωγράφους Οβίδιο και Στράβωνα και φτάνει μέχρι τον Πausανία το 2ο αιώνα μ.Χ., ο οποίος στο έργο του «Ελλάδος περιήγησις» συνδυάζει την μυθολογία, την ιστορία και την αυτοψία⁶⁶. Ο πλούσιος και φιλομαθής ταξιδιώτης κάνει αναλυτική αναφορά σε όλα τα σημαντικά σημεία, τις περιοχές που επισκεπτόταν, τους δρόμους και τους μύθους του κάθε τόπου. Αν και οι ιστορικές πληροφορίες που παραθέτει βασίζονται στην μυθολογία, οι τοπογραφικές και οι αρχαιολογικές παρατηρήσεις του είναι πολύ σημαντικές και αποτέλεσαν έναν συστηματικό και με εξαιρετική ακρίβεια οδηγό για όλους σχεδόν τους περιηγητές της Ελλάδος από τον 5ο έως τον 20ό αιώνα. Από το τέλος της αρχαιότητας μέχρι την αναγέννηση το ενδιαφέρον των περιηγητών είναι μειωμένο. Ο σκοταδισμός του μεσαίωνα δεν άφησε περιθώρια για ταξίδια και μεγάλες εξορμήσεις. Η Ελλάδα για αιώνες αποτελούσε ένα τόπο δύσβατο και επικίνδυνο. Οι ιστορικοί χώροι για τους περισσότερους Έλληνες της τουρκοκρατίας ήταν ερείπια και «σκόρπιες πέτρες».

Επισκέψεις ευρωπαίων περιηγητών στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί από τον 15ο – 19ο αιώνα⁶⁷. Ήταν ένα μωσαϊκό ανθρωπίνων τύπων, ενδιαφερόντων και στόχων. Ήταν πλούσιοι, ευγενείς νέοι που ήθελαν να κάνουν το «μεγάλο ταξίδι», επιστήμονες, καλλιτέχνες, προσκυνητές, λόγιοι, πρέσβεις, πρόξενοι, στρατιωτικοί, διερμηνείς, έμποροι, αριστοκράτες, εθελοντές, δημοσιογράφοι αλλά και τυχοδιώκτες.

Ήθελαν να ζήσουν την περιπέτεια και να πλουτίσουν την φαντασία τους στην προσπάθειά τους να βιώσουν, έστω για λίγο, το αρχαίο ελληνικό ιδεώδες. Επισκέφτηκαν τον ελληνικό χώρο στα χρόνια της τουρκοκρατίας, κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης, όταν η Ελλάδα ήταν νεοσύστατο κράτος, ακόμη και την περίοδο του ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897. Το ταξίδι κόστιζε πολλά σε χρήμα και χρόνο. Όλοι ήταν ενήμεροι για τους κινδύνους του ταξιδιού, σε στεριά και θάλασσα: πειρατές, λίστες, επιδημίες και τρικυμίες. Οι συνεχής ελληνοτουρκικές διενέξεις, οι μολυσματικές ασθένειες, η φτώχεια και η ανέχεια του ελληνικού πληθυσμού, η αγραμματοσύνη και η καχυποψία του, είχαν φτιάξει ένα μάλλον αφιλόξενο και επικίνδυνο περιβάλλον για τους ευρωπαίους περιηγητές. Έτσι, διαμορφώθηκε

⁶⁶ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα «Αργολική Αρχαιική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού», «Οι Μυκήνες και το Άργος μέσα από τα μάτια των περιηγητών»

⁶⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα «Αργολική Αρχαιική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού», Άρθρο «Thomas Hope (Τόμας Χόουπ 1769-1831)»:

ένα ταξιδιωτικό ρεύμα, το οποίο άλλαξε τα χαρακτηριστικά του στην πορεία του χρόνου. Αποτέλεσμα των ταξιδιών αυτών ήταν, η δημιουργία πολλών έργων τέχνης και η συγγραφή πολλών περιηγητικών κειμένων. Τα κείμενα αυτά, τα οποία περιέχουν ευρύ και πλούσιο υλικό, αν και εκφράζουν μια υποκειμενικότητα, είναι, χωρίς αμφιβολία, μια σημαντικότερη πηγή για την ανασύνθεση μιας εποχής και ενός τόπου. Μέσα σε αυτά μπορούμε να διακρίνουμε την οπτική του καθένα για τους Έλληνες και την Ελλάδα. Οι εικόνες που σχηματίζουν για τον τόπο, οι αλήθειες που θέλουν να αποτυπώσουν, να μεταδώσουν, να αγνοήσουν ή να παραποιήσουν, ποικίλουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα, τα κίνητρα, τις ιδεολογικές κρίσεις, τις προσωπικές αντιλήψεις, εμπειρίες και ιδιότητες του επισκέπτη καθώς και την χρονολογία που πραγματοποιήθηκε το ταξίδι⁶⁸.

Η πορεία του μετασχηματισμού της περιηγητικής Γραμματείας της Ελλάδας⁶⁹ μπορεί να ανιχνευθεί με ευκρίνεια από τον 15ο και 16ο αιώνα που οι περιηγητές ταξίδευαν από απλή περιέργεια και στα κείμενα τους περιγράφουν τις εντυπώσεις τους άτακτα και χωρίς σύστημα, μέχρι τον 18ο αιώνα, μια εποχή που χαρακτηρίστηκε από την μεγάλη αρχαιολατρεία καθώς και την πίστη στην ανωτερότητα του Διαφωτισμού. Οι απεικονίσεις των πρώτων περιηγητών ήταν απλές και φανταστικές. Τον Απρίλιο του 1483 ο ευγενής Bernhard von Breydenback, επίσκοπος του Mainz, ξεκίνησε μαζί με άλλους ευγενείς το ταξίδι του για τους Αγίους Τόπους. Ενδιάμεσοι σταθμοί πριν τον προορισμό του ήταν, μεταξύ άλλων, η Κέρκυρα, ο Χάνδακας (Ηράκλειο), η Μεθώνη, η Ρόδος και η Κύπρος. Καρπός του ταξιδιού αυτού ήταν το βιβλίο “Reise ans Heilige Land” που τυπώθηκε το 1486, στο οποίο διηγείται τις περιπέτειες του ταξιδιού⁷⁰. Το βιβλίο αποτελεί μνημείο πρώιμης περιηγητικής μαρτυρίας για το κείμενο του και την εικονογράφηση του με ξυλογραφίες τοπίων, ζώων και κτιρίων. Ανάμεσα σ’ αυτές βρίσκεται μία επιχρωματισμένη ξυλογραφία του Χάνδακα, που αποτελεί την πρώτη ρεαλιστική απεικόνιση Ελληνικού τοπίου. Σήμερα υπάρχουν σε διάφορα μουσεία σπανία έργα περιηγητικής λογοτεχνίας, εικονογράφησης και χάρτες της εποχής. Από τον 17ο αιώνα το ενδιαφέρον των περιηγητών, οι οποίοι πλέον επιδιώκουν εγκυρότητα στα έργα τους, δεν περιορίζεται μόνο στους διάφορους τόπους αλλά επεκτείνεται στα αρχαία ελληνικά μνημεία και τους κατοίκους των περιοχών που επισκέπτονται. Από τα τέλη του 18ου αιώνα άρχισαν σιγά σιγά να γίνονται όλο και περισσότερες λογοτεχνικές περιγραφές της Ελλάδας. Το

⁶⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Ηλεκτρονική Πλατφόρμα «Elculture», Άρθρο «Η Ελλάδα όπως την είδαν και την αφηγούνται οι περιηγητές από τον Βορρά»:

⁶⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Ακαδημίας Αθηνών, James Skene, Άρθρο: «Ταξιδιώτες και περιηγητική γραμματεία του ελληνικού χώρου κατά το α΄ μισό του 19ου αιώνα»

⁷⁰ Διαδικτυακή Πηγή: Ιστοσελίδα «You go culture», Άρθρο «Τι είδαν οι περιηγητές στην Ελλάδα»

ενδιαφέρον των ευρωπαϊών περιηγητών για την Ελλάδα είναι αντίστοιχο με το ρεύμα του ρομαντισμού, της αρχαιολατρίας που δημιουργήθηκε και εκδηλώθηκε στην Ευρώπη μέσα από τις τέχνες, τα γράμματα και του ξέφρενου φιλελληνισμού, που κορυφώθηκε κατά τη διάρκεια του αγώνα για την Ελληνική Ανεξαρτησία. Οι αγώνες των Ελλήνων για ελευθερία και ανεξαρτησία είχαν σημαντική απήχηση στην Ευρώπη και είχαν συγκινήσει πολλούς ευρωπαίους, οι οποίοι έρχονταν στην Ελλάδα με σκοπό να βοηθήσουν, προσωπικά, στην επιτυχία της επανάστασης. Κορυφαίοι φιλέλληνες που ταξίδεψαν και περιηγήθηκαν στις ελληνικές περιοχές στις αρχές του 19ου αιώνα ήταν ο Σατωβριάνδος και ο λόρδος Βύρωνας, οι οποίοι, επηρεασμένοι από το ρομαντισμό, προέβαλαν την εικόνα της Ελλάδας μυθοποιημένη και με τα λογοτεχνικά έργα τους συνέβαλαν στο να μεταστραφεί η Ευρωπαϊκή κοινή γνώμη υπέρ των επαναστατημένων Ελλήνων. Από την αρχή του 19ου αιώνα παρατηρείται μία ποσοτική και ποιοτική ανάπτυξη του περιηγητικού ρεύματος. Οι περιηγητές – ταξιδιώτες περιγράφουν πιο μεθοδικά και με λεπτομέρειες τους πόρους που επισκέπτονται και τους ανθρώπους που συναντούν και βάζουν συγκεκριμένους επιστημονικούς στόχους (για παράδειγμα βοτανολογική, ανακάλυψη αρχαιοτήτων). Η επιστημονική μεθοδολογία των ταξιδιωτών είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία έργων με μελλοντικές παρατηρήσεις σε ό,τι αφορά στο ανθρώπινο και φυσικό περιβάλλον, τα οποία συνέβαλαν σημαντικά στην θεμελίωση των φυσικών, ακτινολογικών και ανθρωπίνων επιστημών. Μετά την επιτυχία της ελληνικής επανάστασης του 1821 η δημιουργία του νέου κράτους του Ελληνικού Βασιλείου ανανέωσε και αύξησε το ενδιαφέρον των ευρωπαϊών ταξιδιωτών για την Ελλάδα. Οι Ευρωπαίοι ταξιδιώτες που επισκεπτόταν την Αθήνα, ως νέα πρωτεύουσα της Ελλάδας, παρέμεναν στην πόλη για μεγάλο χρονικό διάστημα, δημιουργούσαν επαφές με την αθηναϊκή κοινωνία, πλούτιζαν τα ταξιδιωτικά τους χρονικά με διάφορο υλικό όπως πίνακες, βιογραφίες, ποιήματα και σχέδια. Μεγάλο ενδιαφέρον για αυτούς παρουσιάζουν πρόσωπα του αγώνα όπως οι οπλαρχηγοί, πολιτικές προσωπικότητες της εποχής, ο νέος μονάρχης και το αυλικό του περιβάλλον και λοιπά, των οποίων τα πορτρέτα συχνά διακοσμούσαν τις εκδόσεις τους. Παρόλο που ένας από τους κορυφαίους στόχους των περιηγητών ήταν η μελέτη της αρχαιοελληνικής τέχνης, τα κείμενα τους περιείχαν ηθολογικά και δημογραφικά στοιχεία καθώς και περιγραφές και αναφορές της κοινωνικής πολιτικής και οικονομικής κατάστασης του τόπου.

Οι αφηγήσεις των περιηγητών συχνά πλαισιωνόταν με χαρακτηριστικά, τα οποία ήταν προϊόν της εξελιγμένης τεχνικής και μιας καινούργιας εικαστικής τάσης της εποχής αυτής⁷¹. Τα χαρακτηριστικά αυτά μας προσφέρουν ζωηρές και εντυπωσιακές εικόνες της καθημερινότητας, των κτιρίων, των τοπίων και των αρχαιοτήτων και λειτουργούν σαν μία πολύτιμη πηγή αναπαράστασης των ανθρώπων και των χώρων. Από τα μέσα του 19ου αιώνα, η εφεύρεση της φωτογραφίας, άνοιξε καινούργιους ορίζοντες στην απεικόνιση της πραγματικότητας και για τον ελληνικό τόπο. Από το 1830 και μετά, ο περιηγητισμός μπαίνει σε νέα εποχή, πιο συστηματική και επιστημονική. Ο πρώτος αρχαιολογικός νόμος στην Ελλάδα (1833) και η χρήση ατμοκίνητων μέσων μεταφοράς (ατμάμαξα, ατμόπλοια), αποτέλεσαν σημαντικούς παράγοντες για τον τερματισμό του περιηγητισμού στην Ελλάδα, με την αγνή έννοια του. Η δύναμη της εικόνας με το φως που ρίχνει στα μνημεία, τυφλώνει την φαντασία, που ήταν το πιο σημαντικό όπλο του περιηγητή. Ο ταξιδιώτης βλέπει αποσπασματικά τα μνημεία και τα τοπία και δεν έχει το χρόνο να παρατηρήσει, να εμβαθύνει και να εμπνευστεί.

Οι Ευρωπαίοι περιηγητές ήρθαν στην Ελλάδα και φώτισαν τα κομμάτια που μας ενώνουν με το ένδοξο παρελθόν μας. Ανεξάρτητα από τους σκοπούς και τα κίνητρα του καθένα, ώθησαν έναν λαό, εξαθλιωμένο από την τουρκοκρατία και εξαντλημένο από την επανάσταση, να δημιουργήσει τις βάσεις ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού κράτους. Η παρουσία των περιηγητών στα αρχαία ελληνικά ερείπια και μνημεία κίνησε την περιέργεια των γηγενών και άρχισαν να εκτιμούν την πολιτιστική κληρονομιά τους και να ενδιαφέρονται να ανακαλύψουν και να συντηρήσουν τα λείψανα του ένδοξου παρελθόντος. Τα περιηγητικά χρονικά, γίνονται ανάρπαστα στην Ευρώπη και συντελούν στην ανάπτυξη του φιλελληνισμού. Η σημαντικότερη, ωστόσο, συμβολή των περιηγητικών κειμένων είναι ότι σε αυτά έχουν καταγραφεί γεγονότα και στιγμές της καθημερινής ζωής της ελληνικής κοινωνίας και δείχνει τις κοινωνικές και πολιτικές ζύμωσης του ελληνικού λαού της εποχής αυτής. Οι ζωντανές περιγραφές και απεικονίσεις, προκαλούν την περιέργεια και φαντασία, ώστε να ζούμε το παρελθόν, στο παρόν.

Τα τεκμήρια που δημοσιεύουν οι Ευρωπαίοι ταξιδιώτες που επισκέπτονται την Ελλάδα μετά το 1830, μεταβάλλουν τον περιηγητικό χαρακτήρα τους και γίνονται ταξιδιωτικές εντυπώσεις. Έτσι, ο τουρισμός παίρνει την σκυτάλη από τον περιηγητισμό, όχι όμως με την έννοια της σημερινής τουριστικής βιομηχανίας.

⁷¹ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα «Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού», Άρθρο «Οι Μυκήνες και το Άργος μέσα από τα μάτια των περιηγητών»

Ο αγνός θαυμασμός για το αρχαίο ελληνικό κάλλος, ώθησε τους περισσότερους περιηγητές να αφηγήσουν τους κινδύνους και να περιηγηθούν στην άγρια και επικίνδυνη Ελλάδα. Ήταν ρομαντικοί άνθρωποι, που ήθελαν να ξεφύγουν από την καθημερινότητα και να μεταφερθούν, έστω και για λίγο, στο αρχαίο ελληνικό ιδεώδες⁷². Όμως, δεν έλειψαν οι εξαιρέσεις. Υπήρξε και μεγάλος αριθμός περιηγητών που εκμεταλλεύτηκαν για ίδιο όφελος, τους αρχαιολογικούς χώρους. Συνέλεγαν αρχαία αντικείμενα και έργα τέχνης, κίονες, νομίσματα και αρχαίες επιγραφές. Τα συγκέντρωναν, επιτόπου, στις εξορμήσεις τους ή τα αγόραζαν από ντόπιους, για ελάχιστα χρήματα και τα μετέφεραν στην πατρίδα τους. Εμπλούτισαν, με αυτόν τον τρόπο, τις ιδιωτικές τους συλλογές ή τα πουλούσαν σε εξίσου αδίστακτους αριστοκράτες αρχαιολάτρες. Τα περισσότερα συλημένα αρχαία αντικείμενα τα δέχτηκαν η Αγγλία, Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία, η Δανία και η Ιταλία. Πολλές φορές, το αρχαιοδιφικό ενδιαφέρον, συνδυάζονταν με διπλωματικές αποστολές πρακτόρων, που είχαν στόχο την γεωπολιτική επισκόπηση και χαρτογράφηση ή την βολιδοσκόπηση της στρατιωτικής και πολιτικής κατάστασης των ελληνικών περιοχών.

Η επιθυμία για την συλλογή αρχαίων έργων τέχνης, που είχε σαν αποτέλεσμα την σύλησή των ελληνικών αρχαιοτήτων, προχωράει παράλληλα με το ρεύμα του περιηγητισμού και το ενδιαφέρον, που είχε εκδηλωθεί τότε στην Ευρώπη, για την γνωριμία με την ελληνική γη. Οι περισσότεροι από τους περιηγητές ήταν αρχαιολάτρες και φανατικοί συλλέκτες αρχαιοτήτων. Κάποιοι απ' αυτούς, όπως ο Γάλλος κόμης Choiseul Gouffier και οι Άγγλοι λόρδοι Elgin και Aberdeen, έστελναν ειδικούς απεσταλμένους στην Ελλάδα οι οποίοι συγκέντρωναν αρχαία έργα τέχνης. Ο Choiseul Gouffier, που έγραψε ένα από τα πιο ωραία περιηγητικά βιβλία για την Ελλάδα τον 18ο αιώνα⁷³, παρότρυνε τους απεσταλμένους του «πάρτε ότι θέλετε, μη χάνετε καμιά ευκαιρία να πάρετε από την Αθήνα και την περιοχή της ότι μπορεί να παρθεί. Μην υπολογίζετε ούτε τους νεκρούς ούτε τους ζωντανούς»⁷⁴. Όμως, ο λόρδος Elgin και το επιτελείο του με το έργο του (1801 – 1805), ξεπέρασε τις προτροπές του Choiseul Gouffier. Δεν έκανε μία απλή αρπαγή αρχαιοτήτων. Αφαίρεσε συστηματικά το γλυπτικό διάκοσμο των μνημείων της Ακρόπολης και της ευρύτερης περιοχής Αθήνας⁷⁵.

⁷² Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα «Αργολική Αρχαιική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού», Άρθρο «Οι Μυκήνες και το Άργος μέσα από τα μάτια των περιηγητών»

⁷³ Choiseul - Gouffier Marie Gabriel Florent August Comte de (2007). «Εικονογραφημένη περιήγηση της Ελλάδας (1782)»

⁷⁴ Διαδικτυακή Πηγή: Ιστότοπος «DocPlayer», Άρθρο «ΑΦΙΕΡΩΜΑ Αγάπα το αρχαίον σου ως σεαυτόν. Διεθνής Ημέρα Μουσείων»: σελ. 8-10

⁷⁵ Διαδικτυακή Πηγή: «National Geographic» Website, Άρθρο «How the Parthenon Lost Its Marbles»:

Πολλές αποστολές, που έρχονταν στην Ελλάδα για μελέτη των αρχαίων μνημείων, κατέληγαν σε αρπαγή αρχαιοτήτων.

Οι δύο πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα ήταν η πιο σημαντική περίοδος του περιηγητισμού, λόγω του πλήθους των ταξιδιωτών και λόγω της σπουδαιότητας και της αξίας των έργων τους. Από το 1800 έως το 1810, καθώς η Οθωμανική Αυτοκρατορία παρακμάζει, η ελληνική γη αποκτάει μεγάλη πολιτική σημασία για τις Μεγάλες Ευρωπαϊκές Δυνάμεις, οι οποίες στέλνουν πολλούς εντολοδόχους πράκτορες, που έρχονται στην Ελλάδα μεταμφιεσμένοι σε αρχαιοδίφες ή περιηγητές, περιηγούνται όλη την Ελλάδα και δημιουργούν μνημειώδη επιστημονικά έργα με πλούσια εικονογράφηση (όπως ο Dodwell, ο Gell, ο Leake και άλλοι)⁷⁶. Σκοπός τους είναι να προσελκύσουν το ενδιαφέρον κι άλλων επιστημών και περιηγητών, που συρρέουν στην Ελλάδα.

Στις αρχές του 19ου αιώνα το εμπόριο των ελληνικών αρχαιοτήτων στην Ευρώπη είχε λάβει τεράστιες διαστάσεις. Η αντίδραση των Ελλήνων στην σύλληψη της πολιτιστικής τους κληρονομιάς εκδηλώθηκε και πριν την σύσταση του ελεύθερου ελληνικού κράτους. Το 1803, ο Κοραΐς έγραψε: «είμαστε απόγονοι των Ελλήνων», «πρέπει να προσπαθήσουμε να ξανά γίνουμε άξιοι αυτού του ονόματος ή να μην το χρησιμοποιούμε». Το 1807 ο Κοραΐς, οργισμένος και πάλι από την σύλληψη των χειρόγραφων της Πάτμου κι άλλων νησιών του Αιγαίου από τον Άγγλο περιηγητή Clarke, διακήρυξε: «Μήτε Χαρίζουμε, μήτε πωλούμε πλέον τα προγονικά κτήματα». Η σύλληψη των αρχαίων μνημείων και έργων τέχνης από τους ξένους συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης. Το πρόβλημα της αρχαιοκαπηλίας και η τύχη των αρχαιοτήτων, απασχολούσα σοβαρά τους Έλληνες ακόμα και στις κρισιμότερες στιγμές του αγώνα και συνοψίζεται στα λόγια του στρατηγού Μακρυγιάννη «Δι' αυτά πολεμήσαμε»⁷⁷. Τα πρώτα συστηματικά μέτρα για την διαφύλαξη των αρχαιοτήτων τα πήρε ο Καποδίστριας (1828 – 1831) με την ίδρυση του Α' Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, στην Αίγινα. Το Μάιο του 1834 ψηφίστηκε ο πρώτος αρχαιολογικός νόμος στην Ελλάδα και το 1837 ιδρύθηκε η «Εν Αθηναίς Αρχαιολογική Εταιρεία». Το πρόβλημα όμως της λαθραίας εξαγωγής των αρχαιοτήτων, ήταν οξύ σ' ολόκληρο τον 19ο αιώνα⁷⁸.

⁷⁶ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα «Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού», Άρθρο «Οι Μυκήνες και το Άργος μέσα από τα μάτια των περιηγητών»

⁷⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα «Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο», Άρθρο « Δι' αυτά πολεμήσαμεν...Αρχαιότητες και Ελληνική Επανάσταση»:

⁷⁸ Το 1874 δημοσιεύθηκε ακόμη και ποίημα από τον Α.Γ. Αντωνιάδη.

ΑΠΟΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Ένας από τους πιο βασικούς δεσμούς που έχει η Ελλάδα με τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (και γενικότερα στην ήπειρο της Ευρώπης) είναι η ύπαρξη του απόδημου Ελληνισμού στις χώρες αυτές. Επίσης, χάρη στον απόδημο Ελληνισμό, υπάρχουν πολλά ελληνικά σχολεία και ελληνικές κοινότητες σε πολλές (αν όχι σε όλες) τις χώρες της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πιο συγκεκριμένα, το σύνολο των εκπατρισμένων Ελλήνων, που παρά την εγκατάστασή του σε άλλες χώρες ή περιοχές (εκτός Ελλάδας), ακόμα και με σχετική μονιμότητα, συνεχίζει την συντήρηση, τόσο των υλικών και πολιτιστικών, όσο και των συναισθηματικών του σχέσεων με τη χώρα της άμεσης ή της παλαιότερης καταγωγής του, σε συλλογικό ή και ατομικό επίπεδο, χαρακτηρίζεται ως απόδημος Ελληνισμός ή ελληνική διασπορά. Πολλές φορές, ο απόδημος Ελληνισμός σαν όρος, είναι ίδιος με τον ξενιτεμένο Ελληνισμό, ο οποίος συμπεριλαμβάνει και τους Έλληνες που, ενώ βρίσκονται εκτός Ελλάδας, δεν διαμένουν μόνιμα στο εξωτερικό. Λαμβάνοντας υπόψη τον όρο αυτόν και την σημασία του, είναι απαραίτητο να αναφερθεί πως κάθε απόδημος Έλληνας, ορίζεται σαν «Έλληνας του εξωτερικού»⁷⁹.

Ειδικότερα για την ήπειρο της Ευρώπης, ο Απόδημος Ελληνισμός μπορεί να διακριθεί και σε κοινότητες κατά Χώρα, οι πολυπληθέστερες των οποίων, βρίσκονται στη Γερμανία (370.000 Έλληνες), στην Αλβανία (250.000 Έλληνες), στο Ηνωμένο Βασίλειο (212.000 Έλληνες), στη Ρωσία (97.827 Έλληνες), στην Ουκρανία (91.500 Έλληνες), στο Βέλγιο (35.000 Έλληνες), στη Γαλλία (35.000 Έλληνες), στην Ιταλία (30.000 Έλληνες), στη Σερβία (15.000 Έλληνες), στη Σουηδία (12.000 – 15.000 Έλληνες), στην Ολλανδία (12.500 Έλληνες), στην Ελβετία (11.000 Έλληνες), στη Ρουμανία (6.513 Έλληνες), στην Αυστρία (5.000 Έλληνες), στη Βουλγαρία (3.408 Έλληνες), στη Τσεχία (3.231 Έλληνες), στη Μολδαβία (3.000 Έλληνες), στην Ουγγαρία (2.509 Έλληνες) και τέλος στο Λουξεμβούργο (2.000 Έλληνες). Όπως φαίνεται και παραπάνω η πλειοψηφία των χωρών (12 χώρες στις 19 χώρες) της Ευρώπης στις οποίες υπάρχει απόδημος Ελληνισμός, είναι χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συμπερασματικά, είναι προφανές πως μια σχέση που έχει η Ελλάδα με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πως σε όλες τις χώρες που ανήκουν στην ΕΕ υπάρχουν Έλληνες

⁷⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Απόδημος Ελληνισμός»

και ελληνικές κοινότητες, απλά σε κάποιες από αυτές τις χώρες, οι ελληνικές κοινότητες έχουν μεγαλύτερο πληθυσμό.

Σημαντικό είναι και το γεγονός ότι, χάρη στις Ελληνικές κοινότητες που υπάρχουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν δημιουργηθεί και συνεχίζουν να λειτουργούν σε αυτές τις χώρες, μέχρι και σήμερα, πολλά ελληνικά σχολεία. Έτσι, είναι δεδομένη και η διδασκαλία της ιστορίας της Αρχαίας Ελλάδας και των αρχαίων ελληνικών, σε πολλές χώρες της Ευρώπης και ειδικότερα σε αυτές που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Τα αρχαία ελληνικά διδάσκονται στις μέρες μας σε 30 ευρωπαϊκές χώρες περίπου. Ειδικότερα, τα αρχαία ελληνικά διδάσκονται σε χώρες όπως η Πορτογαλία, η Ρωσική Ομοσπονδία, η Αγγλία μέχρι και η Ιταλία. Αξίζει να σημειωθεί πως, σε πολλές χώρες, έχει μειωθεί πολύ ο αριθμός των μαθητών, οι οποίοι παρακολουθούν τα αρχαία ελληνικά σαν μάθημα, ειδικά κατά την διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, αφού πλέον σε πολλές χώρες πιστεύεται ότι, τα αρχαία ελληνικά, είναι πια μια «νεκρή» γλώσσα. Παρόλα αυτά, κάποιες χώρες, κυρίως στην Ευρώπη και ειδικότερα χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αντιστέκονται σε αυτήν την άποψη. Ειδικότερα, οι βασικές χώρες που έχουν αυτές τις σημαντικά ισχυρές εστίες αντίστασης, είναι η Ιταλία, η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, με το τελευταίο να έχει αποχωρήσει από την ΕΕ τον Ιανουάριο του 2020⁸⁰.

Όσοι υποστηρίζουν την συνέχεια και την ενίσχυση της διδασκαλίας των μαθημάτων που σχετίζονται με τα αρχαία ελληνικά, έχουν πολύ ισχυρά επιχειρήματα, όπως για παράδειγμα ότι τα αρχαία ελληνικά δεν είναι νεκρή γλώσσα και ότι η επαφή των νέων ανθρώπων με τα κλασικά κείμενα μόνο καλό μπορεί να επιφέρει, αφού έτσι έχουν την δυνατότητα να γίνουν καλύτεροι άνθρωποι, καλύτεροι πολίτες, καλύτεροι επαγγελματίες και καλύτεροι επιστήμονες.

Η Ευρωπαϊκή χώρα της Ιταλίας φαίνεται πως κατέχει την πρώτη θέση στην εκμάθηση των αρχαίων ελληνικών. Μάλιστα, στα λύκεια στα οποία διδάσκονται τα αρχαία ελληνικά, πηγαίνουν τα παιδιά των, μεταξύ άλλων, οικογενειών των επιστημόνων, των πολιτικών όπως επίσης και των επιχειρηματιών. Βέβαια, ακόμα και στην Ιταλία, οι κυβερνήσεις των

⁸⁰ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνοβρετανική Εκπαιδευτική, Άρθρο «Κ. Καρκανιάς - Σε 30 ευρωπαϊκές χώρες διδάσκονται αρχαία ελληνικά στα δημόσια σχολεία»

τελευταίων ετών, δείχνουν να προσπαθούν να μειώσουν την χρηματοδότηση των συγκεκριμένων λυκείων, όμως χάρη στην ύπαρξη πολλών πολιτικών, εκπαιδευτικών και γονιών που αντιστέκονται, η μείωση της χρηματοδότησης έχει αναβληθεί.

Στον παρακάτω πίνακα αναγράφονται κάποιες από τις χώρες της Ευρώπης στις οποίες διδάσκονται τα Αρχαία Ελληνικά σαν μάθημα, καθώς και τι ακριβώς ισχύει για την διδασκαλία του μαθήματος αυτού, σε κάθε χώρα ξεχωριστά.

Πίνακας 4: Χώρες Διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών σαν μάθημα^{81, 82}

Γερμανία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται ως υποχρεωτικό μάθημα σε 16 ομόσπονδα κρατίδια της Γερμανίας (208 κλασικά λύκεια).
Ιταλία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται σε 783 κλασικά λύκεια, που είναι κατανεμημένα σε όλη την Ιταλία. Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών παρακολουθείται από περισσότερους από 320 χιλιάδες μαθητές και διδάσκεται και στις πέντε τάξεις των κλασικών λυκείων με περίπου πέντε ώρες ανά εβδομάδα.
Βέλγιο	Τα Αρχαία Ελληνικά διδάσκονται ως μάθημα επιλογής.
Γαλλία	Τα Αρχαία Ελληνικά διδάσκονται ως μάθημα επιλογής.
Ισπανία	Τα Αρχαία Ελληνικά διδάσκονται ως μάθημα επιλογής.
Ρωσία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο της Μόσχας Λαμανόσοφ, στο Κρατικό Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών (RGGU), στο Πανεπιστήμιο της Αγίας Πετρούπολης, στο Πανεπιστήμιο του Πετροζαβόντσκ, στην Θεολογική Ακαδημία Μόσχας, στο Κρατικό Πανεπιστήμιο του Κουμπάν (στην πόλη Κρασνοντάρ), και με την υποστήριξη αποσπασμένου εκπαιδευτικού, στην Ανωτέρα Σχολή της Εκκλησίας, καθώς και σε όλα τα εκκλησιαστικά λύκεια της χώρας.
Βαλκάνια	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται τόσο στα πανεπιστήμια θεολογικής κατεύθυνσης, όσο και στα εκκλησιαστικά λύκεια.
Κροατία (ανήκει στα Βαλκάνια)	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται, και με την υποστήριξη αποσπασμένου εκπαιδευτικού, ως υποχρεωτικό μάθημα, σε 6 Δημοτικά σχολεία, σε 12 κλασικά Λύκεια και σε 2 Τμήματα κλασικών Σπουδών.

⁸¹ Διαδικτυακή Πηγή: «Αρχιμήδης» Forum ενημέρωσης και προβληματισμού των τεχνικών, «Οι χώρες του κόσμου όπου διδάσκονται Αρχαία Ελληνικά»:

⁸² Διαδικτυακή Πηγή: Κοινότητα "Toluna Influencers", Άρθρο «Αρχαία Ελληνικά στο Εξωτερικό – Ευρώπη-»

Σερβία (ανήκει στα Βαλκάνια)	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται, ως υποχρεωτικό μάθημα, και στο Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου. Επιπλέον, το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται, στα σχολεία Filoloska Gimnazija (στο Βελιγράδι και στη πόλη Sremski Karlovci) και στα πανεπιστήμια Filozofski Fakultet (στο Βελιγράδι - ως το κεντρικό αντικείμενο σπουδών-, και στη πόλη Novi Sad).
Σλοβενία (ανήκει στα Βαλκάνια)	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται, και με την υποστήριξη αποσπασμένου εκπαιδευτικού, ως προαιρετικό μάθημα, και στα Γυμνάσια της χώρας, στο Κλασικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής, στο Καθολικό Κλασικό Λύκειο της Λουμπλιάνας και τέλος, στη Θεολογική Σχολή της Λιουμπλιάνας.
Νορβηγία	Οι μαθητές της χώρας οι οποίοι φοιτούν στο λύκειο έχουν τη δυνατότητα επιλογής παρακολούθησης μαθήματος σχετικό με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό σε δυο επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου και την εκμάθηση των αρχαίων ελληνικών.
Πολωνία	Στην χώρα λειτουργούν 3 Κλασικά Λύκεια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στα οποία διδάσκεται παράλληλα με την Αρχαία Ελληνική και ο Αρχαίος Ελληνικός Πολιτισμός.
Μεγάλη Βρετανία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται προαιρετικά, στο πλαίσιο της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Κάθε σχολείο της χώρας είναι αρμόδιο να αποφασίσει εάν τελικά θα ενταχθεί το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στο πρόγραμμά του. Παρόλα αυτά, μερικά από τα ιδιωτικά σχολεία προσφέρουν, στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών και Λατινικών. Επίσης, πολλά γνωστά και αξιόπιστα Πανεπιστήμια της Αγγλίας έχουν ιδιαίτερη παράδοση και ποιότητα στις κλασικές σπουδές. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως τόσο στην Μ. Βρετανία, όσο και στη Β. Ιρλανδία και τη Σουηδία, στελεχώνονται με αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, πολλές Έδρες Ελληνικών Σπουδών
Δανία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται μόνο στο Λύκειο και προσφέρεται σαν μάθημα επιλογής (όχι ως ξένη γλώσσα) και σε συνδυασμό με τα Λατινικά. Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών απευθύνεται σε μαθητές, οι οποίοι έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα Αρχαία Ελληνικά και επιθυμούν να ακολουθήσουν στο πανεπιστήμιο σχετικές σπουδές. Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται συνολικά σε 10 σχολεία, τα οποία

	συνιστούν «κανονικά σχολεία» και δεν αποτελούν κάποιον ιδιαίτερο τύπο σχολείου.
Γεωργία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται, και με την υποστήριξη αποσπασμένου εκπαιδευτικού, στο Κρατικό Πανεπιστήμιο Τιφλίδας (στο Ινστιτούτο Κλασικών, Βυζαντινών και Ν. Σπουδών) με τετραετή κύκλο προπτυχιακών σπουδών και σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, το οποίο έχει διάρκεια δύο χρόνων, στην Κλασική Φιλολογία.
Ουκρανία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται, και με την υποστήριξη αποσπασμένου εκπαιδευτικού, ως υποχρεωτικό μάθημα (κατά κανόνα), στο Κρατικό Πανεπιστήμιο Ταράς Σεβτσένκο, στο Κίεβο, στην Δυτική Ουκρανία (συγκεκριμένα στο Λβιβ ή Λβοφ), στο Εθνικό Πανεπιστήμιο «Ιβάν Φράνκο» του Λβιβ, στην έδρα Κλασικής Φιλολογίας, στη Φιλοσοφική Σχολή και στο Καθολικό Πανεπιστήμιο του Λβιβ.
Ουγγαρία	Το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών διδάσκεται, ως μάθημα επιλογής, σε λίγα σχολεία της 2οβάθμιας εκπαίδευσης. Όμως, διδάσκεται εκτεταμένα στα Τμήματα Αιγυπτιολογίας, Κλασικής Φιλολογίας, Φιλοσοφίας, σε 5 ΑΕΙ της χώρας και στα 2 Εκκλησιαστικά Πανεπιστήμια της Βουδαπέστης.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΟΜΟΓΕΝΩΝ – ΑΛΛΟΓΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθεί και ένα βασικό γεγονός που ισχύει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, όσον αφορά τις βάσεις των πανελληνίων εξετάσεων.⁸³ Οι Πανελλήνιες εξετάσεις (Πανελλαδικές εξετάσεις) είναι, ουσιαστικά, ένας θεσμός του ελληνικού κράτους, ο οποίος ισχύει μέχρι και σήμερα από το 1960, έχει σαν στόχο του την εισαγωγή των μαθητών που έχουν ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση) στις σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πραγματοποιούνται ετησίως στο τέλος των σχολικών χρόνων και οργανώνονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων⁸⁴. Στις πανελλήνιες εξετάσεις όμως συμμετέχουν και Έλληνες τελειόφοιτοι μαθητές του εξωτερικού. Μάλιστα, υπάρχουν διαφορετικές βάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται και πιο ευνοϊκές, για τους ομογενείς - αλλογενείς των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως επίσης και διαφορετικές βάσεις

⁸³ Διαδικτυακή Πηγή: Ιστότοπος «Panellinies.net», Βάσεις Αλλοδαπών Αλλογενών Πανελλήνιες 2020

⁸⁴ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Πανελλήνιες Εξετάσεις»

ομογενών - αλλογενών εκτός των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δυνατότητα αυτή που δίδεται στους ομογενείς - αλλογενείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να σπουδάσουν σε κάποιο πανεπιστήμιο της Ελλάδας, τα οποία δεν έχουν κόστος φοίτησης, είναι πολύ σημαντική για την εκπαίδευση και την παιδεία γενικότερα των νέων.

«ERASMUS»

Μια ακόμα σχέση ανάμεσα στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το πρόγραμμα Erasmus (Σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την κινητικότητα των φοιτητών), στο οποίο συμμετέχει η Ελλάδα, όπως και όλες οι χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και χάρη σε αυτό η Ελλάδα δέχεται πολλούς φοιτητές από όλες τις χώρες της ΕΕ και αντίστοιχα, πολλοί φοιτητές της Ελλάδας, επισκέπτονται χώρες της ΕΕ⁸⁵.

Το πρόγραμμα «Erasmus» είναι ένα πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο δημιουργήθηκε το 1987 και μαζί με μια σειρά άλλων ανεξάρτητων προγραμμάτων, ενσωματώθηκε στο πρόγραμμα Σωκράτης (Socrates), το οποίο καθορίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1994. Το πρόγραμμα Σωκράτης (Socrates) μετά την λήξη του (31/12/1999), αντικαταστάθηκε από το πρόγραμμα Σωκράτης II (24/01/2000). Το πρόγραμμα Σωκράτης II, αντικαταστάθηκε από το πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης 2007-2013 (01/01/2007). Το Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης 2007-2013 θεωρείται η «ομπρέλα» κάτω από την οποία τα προγράμματα Erasmus, μεταξύ άλλων, λειτουργούν από το 2007. Η "εμπειρία του Erasmus", δηλαδή η εμπειρία που έχουν όσοι έχουν πάρει μέρος στο πρόγραμμα Erasmus, είναι πλέον ένα πολιτισμικό φαινόμενο.

Το όνομα του προγράμματος Erasmus, έχει ως πηγή προέλευσης τον Ολλανδό φιλόσοφο Έρασμο. Ο Έρασμος έζησε και εργάστηκε σε πολλά μέρη της Ευρώπης, με στόχο την διεύρυνση και ανάπτυξη των γνώσεων του, αφήνοντας στο Πανεπιστήμιο της Βασιλείας (Ελβετία) την περιουσία του.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέχρι να θεσπιστεί το πρόγραμμα Erasmus (Ιούνιος 1987), είχε την υποστήριξη με πιλοτικές ανταλλαγές φοιτητών/σπουδαστών για μόλις έξι χρόνια. Το πρόγραμμα Erasmus, προτάθηκε αρχικά στην αρχή του έτους 1986, όμως υπήρχαν πολλές αντιδράσεις (και θετικές και αρνητικές), από τα τότε κράτη μέλη. Οι ανταλλαγές των σπουδαστών μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μειώθηκαν κατά

⁸⁵ Διαδικτυακή Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Επίσημος Ιστότοπος), «Τι είναι το Erasmus+;»

πολύ, και έτσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να αποσύρει την πρόταση για το πρόγραμμα Erasmus (αρχές του έτους 1987), ώστε να πραγματοποιηθεί διαμαρτυρία ενάντια στην ανεπάρκεια του τριετούς προϋπολογισμού που είχαν προτείνει τότε κάποια από τα κράτη μέλη. Παρόλα αυτά, η AEGEE (Association des États Généraux des Étudiants de l'Europe) κατάφερε να πείσει τον Γάλλο Πρόεδρο Φ. Μιτεράν, ώστε να υποστηρίξει την χρηματοδότηση του προγράμματος «Erasmus». Κατά την διάρκεια των επόμενων μηνών, πραγματοποιήθηκε ένας συμβιβασμός με την πλειονότητα των κρατών μελών, και το πρόγραμμα Erasmus εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1987.

Η δημιουργία του προγράμματος Erasmus πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 1981-1986 σε συνέχεια των πιλοτικών ανταλλαγών φοιτητών/σπουδαστών και η επίσημη έγκρισή του έγινε λίγο καιρό προτού αρχίσει το ακαδημαϊκό έτος του 1987-1988. Παρά την καθυστερημένη επίσημη ίδρυση του προγράμματος, πάνω από 3.200 μαθητές είχαν την δυνατότητα συμμετοχής σε αυτό, κατά την διάρκεια του πρώτου έτους. Συνολικά, κατά την διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας, οι υποτροφίες του προγράμματος Erasmus έχουν ωφελήσει περισσότερους από δύο εκατομμύρια φοιτητές, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στόχευε στον αριθμό των 3 εκατομμυρίων φοιτητών μέχρι το έτος 2012.

Το πρόγραμμα Erasmus Mundus είναι ένα διαφορετικό, όμως παράλληλο, πρόγραμμα, το οποίο προσανατολίζεται ως προς την παγκοσμιοποίηση της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα αυτό είναι ανοικτό σε μη Ευρωπαίους, με τους Ευρωπαίους να είναι εξαιρετικές περιπτώσεις, σε αντίθεση με το πρόγραμμα Erasmus που είναι ανοικτό, κυρίως για τους Ευρωπαίους.

Το Erasmus+ (Erasmus Plus) 2014-2020, είναι ένα νέο πρόγραμμα το οποίο συνδυάζει και καλύπτει όλα τα νέα και τρέχοντα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο των 14,7 δισεκατομμυρίων ευρώ, για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία αλλά και τον αθλητισμό, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος Δια Βίου Μάθησης, της νεολαίας σε Δράση, καθώς και πέντε διεθνών προγραμμάτων συνεργασίας⁸⁶. Ο κανονισμός του Erasmus+, υπογράφηκε στις 11/12/2013 και έτσι το Erasmus+ ή Erasmus Plus άρχισε τον Ιανουάριο του 2014.

Στις μέρες μας συμμετέχουν στο πρόγραμμα Erasmus περισσότερα από 4.000 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μεταξύ των 33 χωρών οι οποίες λαμβάνουν συμμετοχή στο

⁸⁶ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Πρόγραμμα Erasmus»

πρόγραμμα αυτό, ενώ παράλληλα από το 2007 και έπειτα, ο αριθμός των φοιτητών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, ξεπέρασε τα 5 εκατομμύρια. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι μόνο την περίοδο 2012-2013, έλαβαν συμμετοχή πάνω από 270.000 σπουδαστές, έχοντας σαν δημοφιλείς προορισμούς την Ισπανία, τη Γαλλία και τη Γερμανία. Τέλος, κατά τα έτη 2018-19 είχε συμμετάσχει και η Ελλάδα, μαζί με την Τσεχία, τη Πολωνία, την Ιταλία, την Τουρκία και τη Ρουμανία.

Ενώ παλαιότερα το πρόγραμμα Erasmus είχε σαν περιορισμό, οι αιτούντες να έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον ένα έτος σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πλέον είναι διαθέσιμο και για μαθητές (με υψηλές μαθησιακά ικανότητες και υψηλές βαθμολογίες) δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

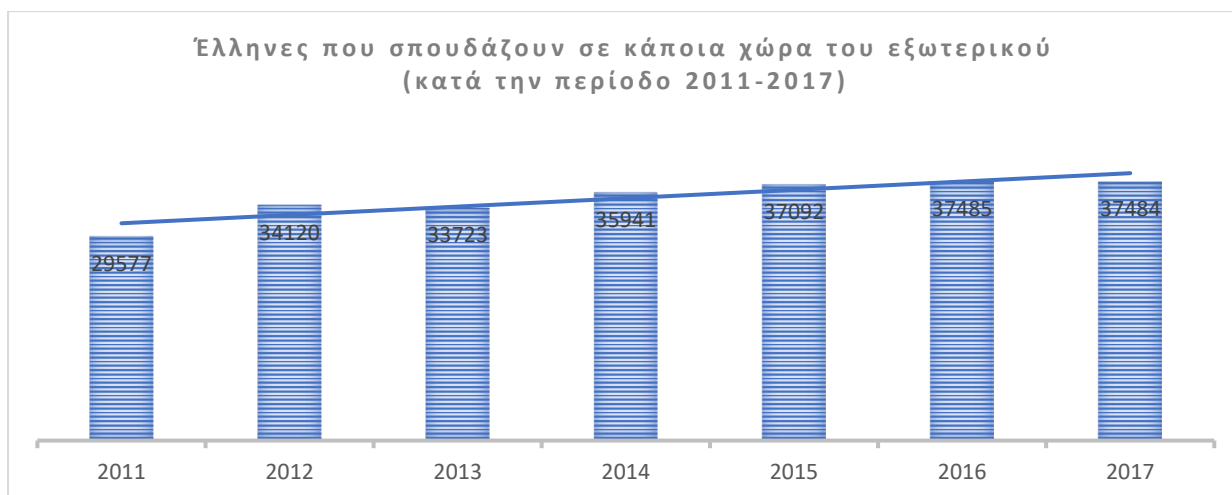
Μια από τις πιο βασικές σχέσεις που έχει η Ελλάδα με τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγάλος αριθμός των Ελλήνων που έχουν εγκατασταθεί σε αυτές ως φοιτητές⁸⁷. Η Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία και κυρίως το Ηνωμένο Βασίλειο (το οποίο μέχρι τον Ιανουάριο του 2020 ανήκε στα κράτη μέλη της ΕΕ), ανήκουν στις χώρες που συγκεντρώνουν στην αρχή των ακαδημαϊκών ετών, αναρίθμητους Έλληνες φοιτητές χάρη, τόσο στη γοητεία της ζωής στο εξωτερικό και στα καλά πανεπιστημιακά ιδρύματα με μεγάλη και σημαντική ιστορία, όσο και στη πιθανή προσδοκία μιας επαγγελματικής σταδιοδρομίας διεθνούς επιπέδου και στους πιθανούς δεσμούς με κάποια χώρα του εξωτερικού⁸⁸. Με την πάροδο των χρόνων, αυξάνεται όλο και περισσότερο ο αριθμός των Ελλήνων που επιλέγουν πανεπιστήμια του εξωτερικού για την πραγματοποίηση των σπουδών τους. Στα παρακάτω γραφήματα φαίνονται οι Έλληνες οι οποίοι σπουδάζουν σε κάποια χώρα του εξωτερικού (κατά την περίοδο 2011-2017), και μια συνοπτική παρουσίαση δεικτών της Eurostat για τον φοιτητικό πληθυσμό της Ελλάδας.

Γράφημα 1⁸⁹: Έλληνες που σπουδάζουν σε κάποια χώρα του εξωτερικού (κατά την περίοδο 2011-2017)

⁸⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΕΑ), «Ετήσια Έκθεση για την Ποιότητα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (2019)»

⁸⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Ιστότοπος "Look4studies.com", Άρθρο «Σπουδάζοντας στην Ευρώπη»:

⁸⁹ Ετήσια Έκθεση για την Ποιότητα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (2017)



Ο αριθμός των Ελλήνων, που αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν τις σπουδές στους στο εξωτερικό το 2017, έχει σημαντική αύξηση, της κλίμακος 26,73%, σε σχέση με το 2011.

Πίνακας 5: Συνοπτική παρουσίαση δεικτών της Eurostat για τον φοιτητικό πληθυσμό της Ελλάδας⁹⁰.

ΔΕΙΚΤΕΣ	ΕΛΛΑΔΑ
Φοιτητικός πληθυσμός στην Ευρώπη	
Φοιτητικός πληθυσμός κάθε χώρας της Ευρώπης σε σχέση με τον πληθυσμό της, επίπεδο 5-8, (2018)	7,14%
Φοιτητικός πληθυσμός στην Ευρώπη με βάση το φύλο	
Φοιτητικός πληθυσμός κάθε χώρας της Ευρώπης σε σχέση με τον πληθυσμό της, επίπεδο 5-8, (2018) - άνδρες	51,26%
Φοιτητικός πληθυσμός κάθε χώρας της Ευρώπης σε σχέση με τον πληθυσμό της, επίπεδο 5-8, (2018) - γυναίκες	48,74%
Ποσοστό αποφοίτων επί των φοιτητών στην Ευρώπη	
Ποσοστό αποφοίτων επί των φοιτητών	9,17%

Η Ελλάδα, όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα, κατέχει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό φοιτητικού πληθυσμού, σε σχέση βέβαια με τον πληθυσμό της. Παρόλα αυτά, η μέτρηση δεν απεικονίζει με ακρίβεια τη πραγματικότητα, αφού πραγματοποιείται επί των εγγεγραμμένων φοιτητών και ένα μεγάλο ποσοστό των εγγεγραμμένων φοιτητών δεν είναι ενεργοί.

⁹⁰ Ετήσια Έκθεση για την Ποιότητα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (2019)

Εξαιτίας αυτού κιόλας είναι τόσο χαμηλό το ποσοστό των αποφοίτων επί των φοιτητών. Επιπρόσθετα, είναι άξιος αναφοράς ο δείκτης που αφορά στον φοιτητικό πληθυσμό της Ελλάδας με βάση το φύλο. Το γεγονός ότι στην Ελλάδα, το ποσοστό των ανδρών είναι μεγαλύτερο, έναντι το ποσοστό των γυναικών, είναι πολύ σημαντικό και δεν μπορεί να παραλειφθεί.

ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Γενικότερα ισχύει το γεγονός ότι το πλέγμα των διμερών σχέσεων που έχει μια οποιαδήποτε χώρα, συνιστά το παραδοσιακό μέρος, τόσο της διπλωματίας, όσο και της εξωτερικής πολιτικής της. Ειδικότερα, η Ελλάδα συνεχίζει να επενδύει στο φάσμα των διμερών σχέσεων της, τόσο με τις γειτονικές της χώρες, όσο και με πιο απομακρυσμένες χώρες⁹¹.

Η Ελλάδα έχει σπουδαία γεωπολιτική σημασία, χάρη στην πολιτική και γεωγραφική της εγγύτητα, τόσο με την Ευρώπη και την Ασία, όσο και με την Μέση Ανατολή. Όπως είναι λογικό, η Ελλάδα έχει διμερείς σχέσεις με όλες τις υπόλοιπες χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (και τις 26), και στα πλαίσια των σχέσεων αυτών διαθέτει πρεσβείες, μεταξύ άλλων, όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπρόσθετα, σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχει έστω και μια Ελληνική Πρεσβεία.

Οι κύριοι σύμμαχοι της Ελλάδας είναι οι χώρες του Οργανισμού Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO - Βορειοατλαντική Συμμαχία) και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα έχει ισχυρούς διπλωματικούς δεσμούς και με άλλες χώρες (Ρωσία, Κύπρο, Σερβία, Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Αίγυπτο, Αρμενία κ.α.), και επικεντρώνεται παράλληλα στο να δημιουργηθούν καλύτερες σχέσεις και με άλλες χώρες (Κοσσυφοπέδιο, Βουλγαρία, Αιθιοπία, και με τον αραβικό κόσμο).

Από την στιγμή που η Ελλάδα είναι μέλος, τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και της Ένωσης για τη Μεσόγειο, είναι βέβαιο πως αποτελεί περιοχή - κλειδί για την Ανατολική Μεσόγειο. Επίσης, η Ελλάδα έχει ενισχύσει την συνεργασία μεταξύ των γειτόνων χώρων και παράλληλα έχει προωθήσει και υποστηρίξει το ενεργειακό τρίγωνο για εξαγωγές αερίων σε όλη την Ευρώπη. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα συνιστά την πιο ισχυρή οικονομία στα Βαλκάνια, τα οποία είναι ένας άκρως σημαντικός και τοπικός επενδυτής⁹². Τέλος, η Ελλάδα είναι άκρως

⁹¹ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, «Διμερείς Σχέσεις της Ελλάδος»

⁹² Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας»

σημαντική για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αποτελεί τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Ανατολή.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ένας ακόμη πολύ βασικός δεσμός μεταξύ της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η θρησκεία. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν πολλές θρησκείες⁹³, παρόλα αυτά η θρησκεία που υπερτερεί είναι ο Χριστιανισμός, η οποία είναι και η θρησκεία που υπερτερεί στην Ελλάδα⁹⁴. Ο χριστιανισμός στην Ευρώπη γενικότερα χωρίζεται στον Προτεσταντισμό (κυρίως στην Β. Ευρώπη), στον Ρωμαϊκό Καθολικισμό και στον Ορθόδοξο Χριστιανισμό (κυρίως στην Α. Ευρώπη).

Επίσης, στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει ανεξιθρησκεία η οποία σε πολλά κράτη μέλη έχει αυξηθεί, και φυσικά μια επιπλέον θρησκεία, η οποία συναντάται στην Ευρώπη και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι ο Ιουδαϊσμός. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2002, υπολόγισε τον εβραϊκό πληθυσμό ο οποίος έφτασε τον μεγάλο αριθμό του ενός εκατομμυρίου, συμπεριλαμβανομένου τον εβραϊκό πληθυσμό της Γαλλίας (519,000) και του Ηνωμένου Βασιλείου (273,500), το οποίο ήταν κράτος μέλος της ΕΕ μέχρι τον Ιανουάριο του 2020.⁹⁵

Επιπρόσθετα, στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όλο και αυξάνεται το ποσοστό των Μουσουλμάνων εντός της ΕΕ. Ένας λόγος για τον οποίο πραγματοποιείται η αύξηση του ποσοστού των Μουσουλμάνων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η μετανάστευση των κατοίκων από την Αφρική και την Ασία. Βάσει υπολογισμών, που πραγματοποιήθηκαν το 2006 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι Μουσουλμάνοι πολίτες ανέρχονται στους 15,890,428 ανθρώπους⁹⁶ και η χώρα η οποία έχει το μεγαλύτερο Ισλαμικό πληθυσμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι η Γαλλία.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των οποίων η κατάταξή τους έχει βασιστεί στην πίστη σε κάποιον Θεό, σύμφωνα βέβαια με τη Δημοσκόπηση Ευρωβαρομέτρου, η οποία αναρτήθηκε το 2005.

⁹³ Διαδικτυακή Πηγή: Θρησκεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

⁹⁴ Διαδικτυακή Πηγή: Θρησκεία στην Ελλάδα

⁹⁵ Διαδικτυακή Πηγή: «The Jewish Agency for Israel» Website, Άρθρο: “World Jewish Population (2002)”:

⁹⁶ Διαδικτυακή Πηγή: «Islam.De» Website, Άρθρο: “There are currently almost 53 million Muslims in Europe”:

Πίνακας 6: Δημοσκόπηση Ευρωβαρομέτρου (2005)⁹⁷

	ΧΩΡΑ	ΠΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΘΕΟ	ΠΙΣΤΗ ΣΕ ΠΝΕΥΜΑ Ή ΔΥΝΑΜΗ ΖΩΗΣ	ΚΑΜΙΑ ΜΟΡΦΗ ΠΙΣΤΗΣ
1	Μάλτα	96%	2%	1%
2	Πολωνία	95%	3%	1%
3	Ρουμανία	90%	8%	1%
4	Κύπρος	90%	7%	2%
5	Πορτογαλία	81%	12%	6%
6	Ελλάδα	80%	12%	4%
7	Ιταλία	74%	16%	6%
8	Ιρλανδία	73%	22%	4%
9	Σλοβακία	61%	26%	11%
10	Ισπανία	59%	21%	18%
11	Αυστρία	54%	34%	8%
12	Λιθουανία	49%	36%	12%
13	Γερμανία	47%	25%	25%
14	Λουξεμβούργο	44%	28%	22%
15	Ουγγαρία	44%	31%	19%
16	Βέλγιο	43%	29%	27%
17	Φινλανδία	41%	41%	16%
18	Βουλγαρία	40%	40%	13%
19	Ηνωμένο Βασίλειο	38%	40%	20%
20	Λετονία	37%	49%	10%
21	Σλοβενία	37%	46%	16%
22	Γαλλία	34%	27%	33%
23	Ολλανδία	34%	37%	27%
24	Δανία	31%	49%	19%
25	Σουηδία	23%	53%	23%
26	Τσεχία	19%	50%	30%
27	Εσθονία	16%	54%	26%

Από την άλλη πλευρά, στην Ελλάδα, η πιο μεγάλη θρησκευτική κοινότητα, είναι η Ορθόδοξη Εκκλησία. Τα μέλη της Ορθόδοξης εκκλησίας, αποτελούν, βάσει στατιστικών, από

⁹⁷ Διαδικτυακή Πηγή: European Commission, Official Website, «Special EUROBAROMETER 225 “Social values, Science & Technology” »:

το 81,4%⁹⁸ ως το 90%⁹⁹ του πληθυσμού. Γενικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων είναι θρήσκοι, αφού 9 στους 10 Έλληνες (92%) πιστεύουν στον Θεό¹⁰⁰, σύμφωνα με δημοσιεύσεις του 2018.

Στην Ελλάδα επίσης, ενώ η θρησκευτική κοινότητα με τον μεγαλύτερο πληθυσμό, είναι η ανατολική ορθόδοξη¹⁰¹, υπάρχουν και άλλα θρησκευόμενα, τα οποία έχουν, σχετικά, μεγάλο αριθμό πιστών. Αυτά τα θρησκευόμενα είναι ο ισλαμισμός (με ποσοστό 2%), ο καθολικισμός (με ποσοστό το οποίο φτάνει το πολύ 1%) και φυσικά υπάρχουν και άλλα χριστιανικά δόγματα (με ποσοστό το οποίο φτάνει έως και 3% του ελληνικού πληθυσμού). Παρόλα αυτά, υπάρχει και ένα ποσοστό του πληθυσμού των Ελλήνων, της τάξης του 4%, το οποίο, σε κάποιες έρευνες¹⁰², δηλώνει άθρησκο.

Στην Ελλάδα, η τελευταία απογραφή, η οποία είχε ως σκοπό την καταγραφή του θρησκευόμενου των κατοίκων της χώρας, πραγματοποιήθηκε το 1951. Από το 1951 και έπειτα δεν συμπεριλαμβανόταν, από τις επόμενες γενικές απογραφές του Ελληνικού πληθυσμού¹⁰³, η ερώτηση που αφορούσε το θρήσκευμα των κατοίκων.

Στις μέρες μας στην Ελλάδα, υπάρχουν σαν αναγνωρισμένες νομικά θρησκευτικές κοινότητες (Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου) η Εκκλησία της Ελλάδος και οι Ισραηλιτικές Κοινότητες, όπως, για παράδειγμα, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με το Νόμο του 2014, Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου θεωρούνται η Καθολική Εκκλησία της Ελλάδος, οι Κόπτες, οι Ορθόδοξοι Αρμένιοι, οι Ασσύριοι, οι Αιθίοπες Ορθόδοξοι, οι Αγγλικανοί και η Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία.¹⁰⁴ Τέλος, στην Ελλάδα υπάρχει και η Μουφτεία, η οποία αποτελεί δημόσια υπηρεσία.

⁹⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Εφημερίδας «ΤΟ ΒΗΜΑ», Άρθρο «Δημοσκοπήση Κάπα Research: Χριστιανοί ορθόδοξοι αλλά... μια φορά τον χρόνο»

⁹⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Pew Research Center, Άρθρο: «Religious Belief And National Belonging In Central And Eastern Europe, 1. Religious affiliation-»

¹⁰⁰ Διαδικτυακή Πηγή: Pew Research Center, Άρθρο: «Greek attitudes toward religion, minorities align more with Central and Eastern Europe than West»:

¹⁰¹ Διαδικτυακή Πηγή: Pew Research Center, Άρθρο: «Religious Belief And National Belonging In Central And Eastern Europe, 1. Religious affiliation-»

¹⁰² Διαδικτυακή Πηγή: Pew Research Center, Άρθρο: «Religious Belief And National Belonging In Central And Eastern Europe, 1. Religious affiliation-»

¹⁰³ Διαδικτυακή Πηγή: Pew Research Center, Άρθρο: «Religious Belief And National Belonging In Central And Eastern Europe, 1. Religious affiliation-»

¹⁰⁴ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Εφημερίδας « Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», Άρθρο «Νομικά πρόσωπα πλέον οι θρησκευτικές κοινότητες»:

ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ «BRAIN DRAIN»

Έλληνες Μετανάστες στο εξωτερικό

Το έντονο φαινόμενο της μετανάστευσης των Ελλήνων προς τις χώρες του εξωτερικού και ειδικότερα προς τις χώρες της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν θα μπορούσε να λείπει από το κεφάλαιο, αυτό που αφορά τις σχέσεις της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ιστορία της ελληνικής διασποράς, είναι ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που διαρκεί πολλούς αιώνες και έχει οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό χαρακτήρα. Η ελληνική διασπορά εμφανίστηκε, για πρώτη φορά, κατά τη δεύτερη χιλιετία π.Χ. και χωρίζεται σε τρεις μεγάλες περιόδους, οι οποίες έχουν τρία βασικά κοινά χαρακτηριστικά.

Το πρώτο κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η μεγάλη χρονική τους διάρκεια (η οποία φτάνει περίπου τα 10 χρόνια), το δεύτερο κοινό τους σημείο είναι η αυξημένη ένταση που δείχνουν (ειδικότερα ως προς την ένταση της ροής τους) και τέλος το τρίτο βασικό κοινό στοιχείο είναι ότι και στις τρεις περιόδους είχε καθυστερήσει η έναρξη του φαινομένου, σε σχέση φυσικά με τον χρόνο που τελικά καταγράφηκε το υψηλό ποσοστό ανεργίας στην χώρα.

Επίσης, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί τυχαίο το γεγονός, πως και οι τρεις αυτές μεταναστευτικές περίοδοι διαδραματίστηκαν ύστερα από κάποια έντονη υφεσιακή διαταραχή, η οποία με την σειρά της μεγάλωσε το «κενό» μεταξύ της Ελλάδας και άλλων ανεπτυγμένων χωρών και κρατών και φυσικά έφερε, σαν αποτέλεσμα, την μαζική διασπορά πολιτών της χώρας, οι οποίοι επιθυμούσαν κάποιες νέες ευκαιρίες και δυνατότητες προόδου και οι περισσότεροι από αυτούς ήταν ηλικιακά πολύ νέοι.

Τέλος και οι τρεις αυτές φάσεις της μαζικής μετανάστευσης των Ελλήνων, σχετίζονται με οικονομικά κίνητρα (εκτός από ένα μικρό μέρος της δεύτερης φάσης – από το 1969 έως το 1971 – που οι λόγος μετανάστευσης ήταν πολιτικοί, αφού επικρατούσε το πολίτευμα της δικτατορίας).

Οι τρεις αυτές περιόδοι της μαζικής μετανάστευσης των Ελλήνων πολιτών είναι από το 1903 έως το 1917, από το 1960 έως το 1972 και τέλος, η τωρινή μεταναστευτική περίοδος, από το 2010 έως και σήμερα. Ο βασικός προορισμός του απόδημου Ελληνισμού, κατά την πρώτη μεταναστευτική περίοδο ήταν οι «υπερωκεάνιες χώρες» και συγκεκριμένα, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ), ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Νοτιοανατολική Αφρική και η Βραζιλία.

Στην πρώτη μεταναστευτική περίοδο, επτά στους δέκα Έλληνες μετανάστες ήταν 15-44 χρόνων και λιγότεροι από 2 στους 10 ήταν γυναίκες. Η πλειονότητα όμως των Ελλήνων μεταναστών, κατά το πρώτο κύμα της μετανάστευσης, ήταν εργάτες, χωρίς κάποια εξειδίκευση και αγρότες, οι οποίοι είχαν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, και οι περισσότεροι έγιναν υπηρέτες και εργάτες.

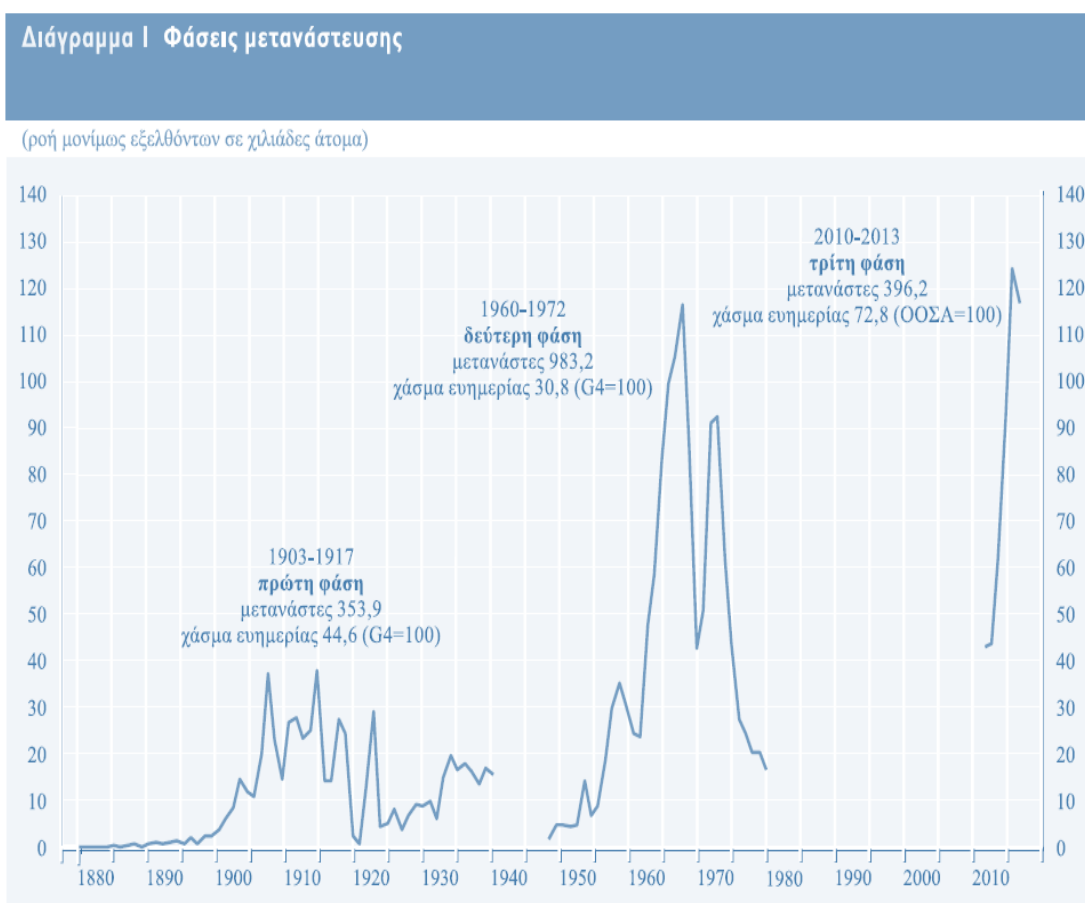
Στην δεύτερη μεταναστευτική περίοδο, επτά στους δέκα Έλληνες μετανάστες ήταν 20-34 χρόνων (7 στους 10), με το 50% από αυτούς να δηλώνουν χειρώνακτες, ενώ εκείνοι που δεν είχαν δηλώσει κάποιο συγκεκριμένο επάγγελμα, ήταν τέσσερις στους δέκα. Στην δεύτερη μεταναστευτική περίοδο, ο βασικός προορισμός των Ελλήνων μεταναστών, ήταν η Γερμανία και το Βέλγιο, αφού έξι στους δέκα πολίτες κατευθύνθηκαν σε αυτές τις χώρες και εργάστηκαν ως βιομηχανικοί εργάτες.

Η τρίτη και τελευταία, μέχρι στιγμής, μεταναστευτική περίοδος, απασχολεί την Ελλάδα μέχρι και σήμερα και αφορά κυρίως νέους ανθρώπους, που έχουν και μόρφωση και επαγγελματική εμπειρία και οι βασικές χώρες προορισμού των Ελλήνων είναι η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.¹⁰⁵

Παρακάτω φαίνονται και διαγραμματικά οι τρεις αυτές φάσεις μετανάστευσης.

¹⁰⁵ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος Εφημερίδας « Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», Άρθρο «Το τρίτο μεταναστευτικό κύμα των Ελλήνων»

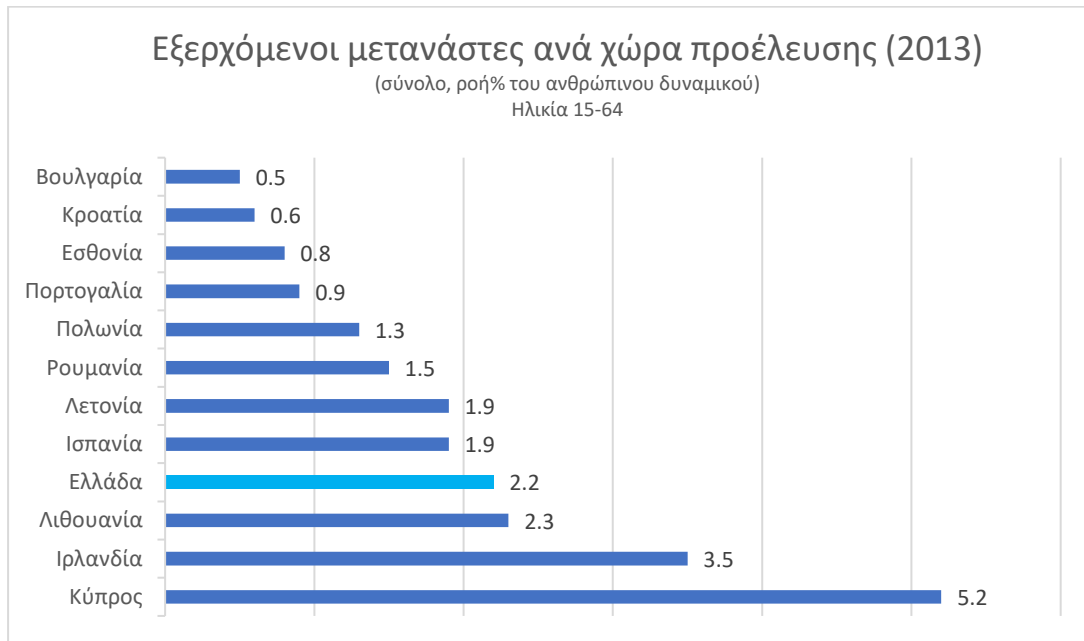
Διάγραμμα Ι: Φάσεις μετανάστευσης



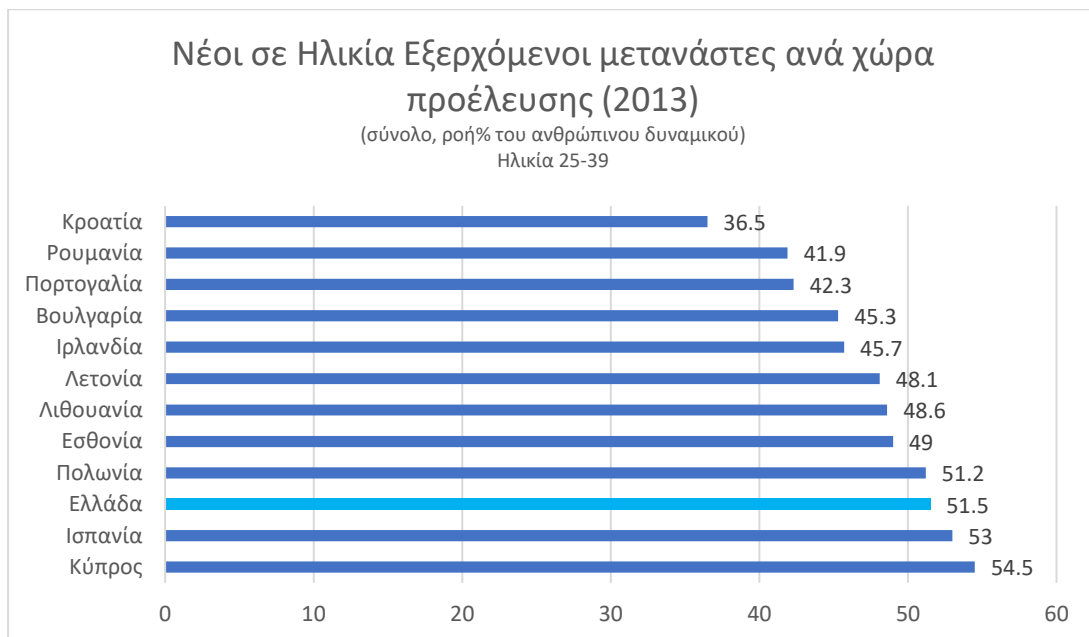
Σύμφωνα με τα παρακάτω γραφήματα, είναι εμφανές πως η Ελλάδα έχει πολύ αυξημένο αριθμό εξερχόμενων μεταναστών, αφού κατέχει την τρίτη θέση, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά το ποσοστό των νέων σε ηλικία εξερχόμενων μεταναστών της χώρας και την τέταρτη θέση, όσον αφορά τη μαζικότητα της μεταναστευτικής εκροής και την αναλογία της στο εργατικό δυναμικό της.

Ειδικότερα, οι εξερχόμενοι Έλληνες μετανάστες, μόνο για το έτος 2013, αντιπροσώπευαν περισσότερο από το 2% του συνολικού εργατικού δυναμικού ολόκληρης της χώρας και η αναλογία των νέων (25-39 χρόνων) ξεπερνούσε το 50% του συνόλου των εξερχομένων μεταναστών.

Γράφημα 2: Εξερχόμενοι μετανάστες ανά χώρα προέλευσης (2013)



Γράφημα 3: Εξερχόμενοι μετανάστες ανά χώρα προέλευσης (Ηλικιακά νέοι)



Παρόλα αυτά, η τελευταία μεταναστευτική περίοδος, είναι και αυτή που απασχολεί περισσότερο την χώρα μας, αφού διαρκεί ακόμα και σήμερα. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται η σύγχρονη κατανομή των Απόδημων Ελλήνων, ανά ήπειρο στον κόσμο και

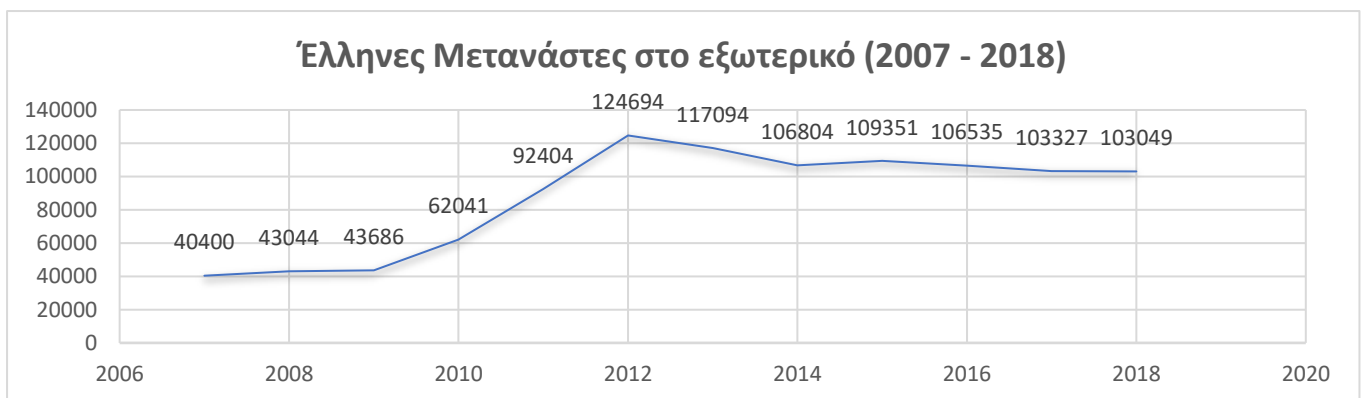
βασίζεται στα στατιστικά στοιχεία, τα οποία έχουν σαν πηγή προέλευσης τη Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού¹⁰⁶.

Γράφημα 4: Σύγχρονη κατανομή απόδημων Ελλήνων ανά ήπειρο παγκοσμίως¹⁰⁷



Γενικότερα, σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού, ο αριθμός των πολιτών που έχουν ελληνική καταγωγή, αλλά ζουν και διαμένουν στο εξωτερικό, ξεπερνά τα 5.000.000.

Γράφημα 5: Έλληνες Μετανάστες στο εξωτερικό (2007-2018)¹⁰⁸



¹⁰⁶ Τα στοιχεία αυτά αφορούν τις μεταναστευτικές ροές των Ελλήνων από το 2010, σαν συνέπεια της οικονομικής κρίσης, προς χώρες οι οποίες ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τόσο την Ελλάδα, όσο και τον Απόδημο Ελληνισμό.

¹⁰⁷ Στην Αμερική είναι σχεδόν 3.000.000 απόδημοι Έλληνες, στην Ευρώπη οι απόδημοι Έλληνες φτάνουν το 1.000.000 (περίπου), στην Ωκεανία (στην οποία συμπεριλαμβάνεται η Αυστραλία και η Νέας Ζηλανδία) ο πληθυσμός των απόδημων Ελλήνων φτάνει τους 650.000 με 700.000 (κατά προσέγγιση) και στην Ασία είναι περίπου 100.000 Έλληνες.

¹⁰⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Eurostat, Data Browser, «Emigration»

Συμπερασματικά, η Ελλάδα και οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνδέονται και λόγω των απόδημων Ελλήνων. Υπάρχουν πολύ Έλληνες μετανάστες στο εξωτερικό και ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι οποίοι αναζητούν μέχρι και σήμερα νέες ευκαιρίες και δυνατότητες εξέλιξης, οικονομικής και επαγγελματικής, και γενικότερα επιθυμούν μια καλύτερη ζωή. Βέβαια, την δυνατότητα αυτής της εξέλιξης την βρίσκουν πιο εύκολα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού, όπως έχουμε αναφέρει και παραπάνω, οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να ταξιδεύουν, να διαμένουν και να εργάζονται σε όλες τις χώρες που ανήκουν σε αυτή, χωρίς να χρειάζονται ειδική άδεια, βίζα και πολλές διαδικασίες.

Brain Drain

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί και ένα πολύ βασικό και σημαντικό φαινόμενο, το οποίο έχει προκύψει από την μαζική μετανάστευση Ελλήνων πολιτών, κυρίως νέων, το «Brain Drain», δηλαδή το φαινόμενο της «Διαρροής Εγκέφαλων»¹⁰⁹. Ειδικότερα, το φαινόμενο του Brain Drain ορίζεται ως, η μαζική εκροή ανθρώπων, οι οποίοι είναι μορφωμένοι, ταλαντούχοι, ικανοί πτυχιούχοι και πολύτιμοι επαγγελματίες, από χώρες που είναι συνήθως φτωχές και δεν έχουν τόσο ευνοϊκό εργασιακό περιβάλλον, προς χώρες που είναι πλούσιες και ανεπτυγμένες χάρη στις καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης και προόδου και στην μεγαλύτερη αμοιβή εργασίας που έχουν αυτές¹¹⁰.

Ο όρος «Brain Drain», έγινε αρχικά δημοφιλής τη δεκαετία του 1960 και έπειτα εμφανίστηκε πάλι τη δεκαετία του 1990. Ο όρος αυτός, χρησιμοποιήθηκε ευρέως πρώτα (δεκαετία του '60) στο Ηνωμένο Βασίλειο και η αιτία ήταν η περιγραφή της μαζικής εισροής επιστημόνων (κυρίως ιατρών και μηχανικών), ενώ χρησιμοποιήθηκε πάλι στις ΗΠΑ (δεκαετία του '90), ώστε να απεικονιστεί η μαζική εισροή ειδικευμένου υγειονομικού προσωπικού και επιστημονικού δυναμικού, από τις χώρες της Αφρικής και τις χώρες της Λατινικής Αμερικής αντίστοιχα.

Το φαινόμενο του «Brain Drain», ακόμα και μετά την δεύτερη μεταναστευτική φάση των Ελλήνων στο εξωτερικό, η οποία, όπως ήδη έχει αναφερθεί, πραγματοποιήθηκε τις δεκαετίες του '60 και του '70, η κύρια αιτία της ήταν η υπερβολική προσφορά φθηνών εργατικών χεριών και στην οποία, οι περισσότεροι απόδημοι Έλληνες ήταν ανειδίκευτοι αγρότες και εργάτες, παρέμενε άγνωστο για την χώρα. Ο λόγος για τον οποίο στην

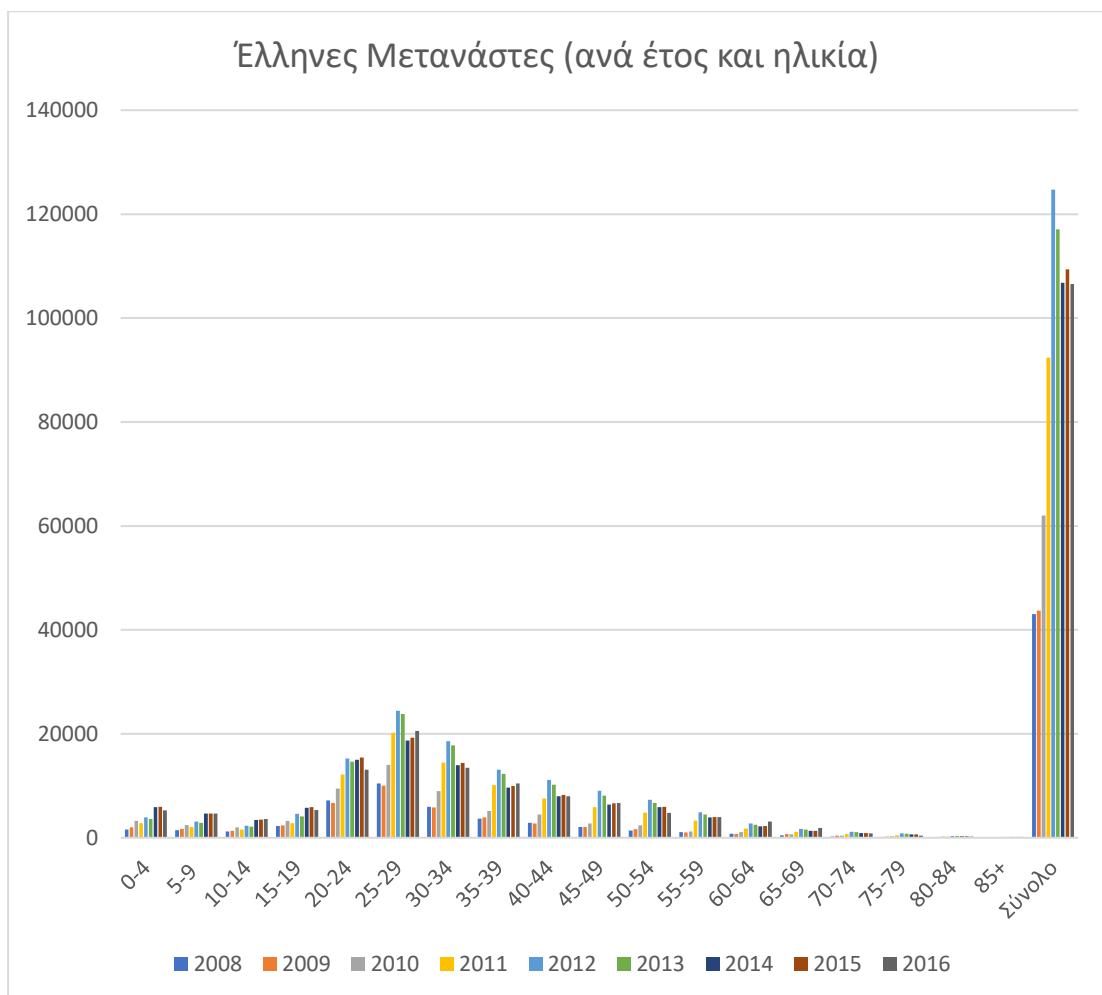
¹⁰⁹ Διαδικτυακή Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωσύστημα, «Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 43»

¹¹⁰ Διαδικτυακή Πηγή: Cambridge Dictionary, "Meaning of brain drain in English"

μεταπολιτευτική Ελλάδα η «διαρροή εγκεφάλων» παρέμενε άγνωστη ήταν το γεγονός ότι, κατά την διάρκεια των δεκαετιών 1980 και 1990, σχεδόν όλοι οι νέοι που άφηναν την χώρα για σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, επέστρεφαν και εκμεταλλεύονταν τόσο το θετικό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, όσο και το ευνοϊκό εργασιακό περιβάλλον, το οποίο ήταν παρόμοιο αυτού των άλλων ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών. Έτσι, το φαινόμενο του «Brain Drain» φάνηκε να απασχολεί την ελληνική αλλά και την διεθνή αρθρογραφία, μετά το έτος 2012.

Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται ο αριθμός των Ελλήνων μεταναστών για την περίοδο 2008-2016, ανά έτος και ηλικία.

Γράφημα 6: Έλληνες Μετανάστες (ανά έτος και ηλικία)



Το παραπάνω γράφημα βασίστηκε στον παρακάτω πίνακα¹¹¹:

¹¹¹ Διαδικτυακή Πηγή: Ιστότοπος «Konrad-Adenauer-Stiftung», Άρθρο «Αποδημητικά Μυαλά: Το Brain Drain και η Ανεργία των Νέων στην Ελλάδα»

Πίνακας 7: Έλληνες Μετανάστες (ανά έτος και ηλικία)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0-4	1573	2003	3246	2821	3917	3613	5883	5933	5267
5-9	1441	1678	2431	2093	3120	2848	4638	4677	4642
10-14	1225	1326	2019	1558	2334	2114	3443	3472	3630
15-19	2281	2395	3233	2793	4616	4109	5788	5872	5336
20-24	7204	6672	9462	12203	15258	14656	14988	15418	13115
25-29	10434	10029	13998	20210	24435	23812	18688	19282	20532
30-34	5931	5819	8962	14480	18583	17810	13974	14418	13470
35-39	3662	3925	5139	10117	13107	12274	9662	9969	10475
40-44	2894	2761	4499	7560	11136	10185	7981	8235	8007
45-49	2077	2044	2732	5904	9034	8130	6415	6619	6712
50-54	1393	1651	2381	4864	7302	6689	5867	5951	4791
55-59	1093	1056	1242	3304	4912	4467	3947	4003	3980
60-64	780	731	1066	1789	2726	2487	2207	2238	3127
65-69	468	717	639	1144	1734	1583	1351	1326	1875
70-74	240	406	389	744	1155	1063	905	889	846
75-79	144	230	313	482	828	756	640	628	387
80-84	132	162	201	212	336	326	278	273	203
85+	72	81	89	126	161	172	149	148	140
Σύνολο	43044	43686	62041	92404	124694	117094	106804	109351	106535

Βάσει των παραπάνω στατιστικών στοιχείων ¹¹², είναι πασιφανές το γεγονός ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά των Ελλήνων μεταναστών (για την περίοδο 2008 – 2016), ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία των 20-39 χρόνων. Το συγκεκριμένο γεγονός δείχνει ότι τα νέα μυαλά της Ελλάδας και τους Έλληνες γενικότερα που είναι στην πιο εποικοδομητική και παραγωγική τους ηλικία, τους απορροφούν και τους «στραγγίζουν», κάθε χρόνο και περισσότερο, οι περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες του εξωτερικού.

Συμπερασματικά, αν συνδυαστεί το φαινόμενο του Brain Drain και ο μεγάλος αριθμός των απόδημων Ελλήνων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι λογική η μεγάλη ύπαρξη πολύ έξυπνων, σπουδαγμένων, εξειδικευμένων και ταλαντούχων Ελλήνων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξάλλου, υπάρχουν πολλοί Έλληνες που διαπρέπουν στο εξωτερικό και είναι διάσημοι για τα επιτεύγματά τους (γιατροί, καθηγητές πανεπιστημίου, επιστήμονες και λοιπά).

¹¹² Της ΕΛΣΤΑΤ

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Από την στιγμή που στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται οι δεσμοί που έχει η Ελλάδα με τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι απαραίτητο να αναφερθούν οι μεταξύ τους σχέσεις που αφορούν τόσο το εμπόριο, όσο και την οικονομία. Ειδικότερα, δύο πολύ βασικές σχέσεις της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι οι εμπορικές και οι οικονομικές σχέσεις που έχουν μεταξύ τους.

Ελληνικό εξωτερικό και εσωτερικό εμπόριο

Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα με τις χώρες οι οποίες ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν πολύ σημαντικές εμπορικές σχέσεις. Το γεγονός αυτό είναι δεδομένο και αναμφισβήτητο, ειδικά από την στιγμή που η Ελλάδα ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συνολικό εξωτερικό εμπόριο έτους (2019 – πρόσφατα προσωρινά στοιχεία)

Για το έτος 2019, το σύνολο των συναλλαγών του εξωτερικού εμπορίου αγαθών της Ελλάδας, δηλαδή οι εισαγωγές και οι εξαγωγές της χώρας, έφτασε τα 89321.7 εκατομμύρια ευρώ. Οι εισαγωγές αγαθών είναι περισσότερες από τις εξαγωγές, παρ' όλα αυτά το μεγαλύτερο τμήμα του εμπορικού ελλείμματος, το καλύπτουν κυρίως οι εξαγωγές υπηρεσιών (ναυτιλία, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τουρισμός και λοιπά).

Εξαγωγές έτους (2019 – πρόσφατα προσωρινά στοιχεία)¹¹³

Για το έτος 2019, η συνολική αξία των εξαγωγών έφτασε το ποσό των 33800.7 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ το 2018 η συνολική αξία των εξαγωγών ήταν 33471.6 εκατομμύρια (αυξήθηκε κατά 1%). Για το ίδιο διάστημα, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα πετρελαιοειδή η αύξηση έφτασε το 4.7% (αφού το 2018 η αξία των εισαγωγών ήταν 22202.4 εκατομμύρια ευρώ και το 2019 η αξία έφτασε τα 23237.6 εκατομμύρια ευρώ), ενώ χωρίς να συμπεριλαμβάνονται συνδυαστικά τα πετρελαιοειδή και τα πλοία η αξία αυξήθηκε κατά 4,9% (αφού το 2018 η αξία ήταν 22069.7 εκατομμύρια ευρώ και το 2019 η αξία έφτασε τα 23144.1 εκατομμύρια ευρώ). Για το έτος 2019, το μεγαλύτερο ποσοστό των εισαγωγών το καταλαμβάναν τα καύσιμα, και ακολουθούν τα βιομηχανικά είδη ειδικότερα η πρώτη ύλη, τα τρόφιμα, και τέλος τα χημικά (καταλαμβάνοντας το 31.6% (καύσιμα), το 14.9% (πρώτη ύλη), το 14.2% (τρόφιμα) και τέλος το 12.1% (χημικά) των εξαγωγών περίπου). Όσον αφορά τις χώρες προορισμού για το έτος 2019, είναι βασικό να αναφερθεί πως ο σημαντικότερος εταίρος της Ελλάδας ως προς το

¹¹³ Διαδικτυακή Πηγή: Επίσημη Ιστοσελίδα «Enterprise Greece», Άρθρο «Εξαγωγές»

εξωτερικό εμπόριο, είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση με ποσοστό να φτάνει το 56%. Επίσης, άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι κάποιες χώρες για το έτος 2019 (όπως η Ιταλία, η Βουλγαρία, η Κύπρος, το Ισραήλ, η Αυστραλία, η Ουγγαρία και άλλες), αύξησαν πολύ δυναμικά τις Ελληνικές εξαγωγές. Στους βασικότερους εταίρους συμπεριλαμβάνονται οι χώρες (μαζί με το ποσοστό τους) που φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 8: Εξαγωγικό Εμπόριο – Σημαντικοί Εμπορικοί Εταίροι της Ελλάδας

Ιταλία	10.8%
Γερμανία	6.8%
Κύπρος	6.1%
Τουρκία	5.8%
Βουλγαρία	4.8%
ΗΠΑ	3.9%
Ηνωμένο Βασίλειο	3.7%
Γαλλία	3.5%

Εισαγωγές έτους (2019 – πρόσφατα προσωρινά στοιχεία)

Για το έτος 2019 η συνολική αξία των εισαγωγών έφτασε το ποσό των 55521.0 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ το 2018 η συνολική αξία των εισαγωγών ήταν 54119.7 εκατομμύρια ευρώ (αυξήθηκε κατά 2.6%). Το ίδιο διάστημα, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα πετρελαιοειδή, η αύξηση έφτασε το 6.5% (αφού το 2018 η αξία των εισαγωγών ήταν 38628.6 εκατομμύρια ευρώ και το 2019 η αξία έφτασε τα 41122.8 εκατομμύρια ευρώ), ενώ χωρίς να συμπεριλαμβάνονται συνδυαστικά τα πετρελαιοειδή και τα πλοία η αξία αυξήθηκε κατά 5.8% (αφού το 2018 η αξία ήταν 38429.1 εκατομμύρια ευρώ και το 2019 η αξία έφτασε τα 40658.6 εκατομμύρια ευρώ). Για το έτος 2019, το μεγαλύτερο ποσοστό των εισαγωγών το καταλαμβάναν τα καύσιμα, τα μηχανήματα και το υλικό μεταφορών και τέλος τα χημικά προϊόντα (καταλαμβάνοντας το 26.9%, το 18.8% και τέλος το 15.5% των εισαγωγών περίπου, αντίστοιχα). Όσον αφορά τις χώρες προέλευσης για το έτος 2019, είναι βασικό να αναφερθεί πως ο σημαντικότερος εταίρος της Ελλάδας και ως προς το εισαγωγικό εμπόριο, είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση με ποσοστό να φτάνει το 53.1%. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι σημαντικότερες χώρες, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στις χώρες προέλευσης (για το έτος 2019) των εισαγωγών εμπορίου, μαζί με το ποσοστό τους.

Πίνακας 9: Εισαγωγικό εμπόριο – Σημαντικοί Εμπορικοί Εταίροι της Ελλάδας

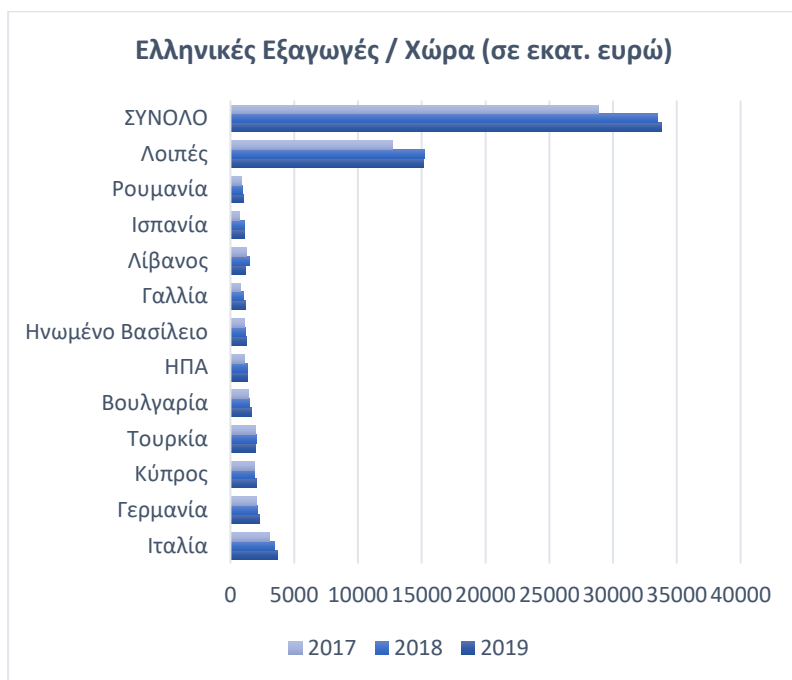
ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Γερμανία	11.1%
Ιταλία	8.6%
Ιράκ	8.2%
Ρωσία	7.3%
Κίνα	7.3%
Ολλανδία	5.0%
Γαλλία	4.3%
Ισπανία	3.7%

Δεδομένα Εισαγωγών – Εξαγωγών (ανά Χώρα)

Πίνακας 10: Ελληνικές Εξαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)

Χώρα	2019	2018	2017
Ιταλία	3659	3479	3080
Γερμανία	2290	2146	2056
Κύπρος	2058	1896	1857
Τουρκία	1973	2035	1953
Βουλγαρία	1639	1493	1396
ΗΠΑ	1305	1371	1123
Ηνωμένο Βασίλειο	1242	1213	1126
Γαλλία	1197	1018	777
Λίβανος	1165	1490	1250
Ισπανία	1114	1111	703
Ρουμανία	1040	970	875
Λοιπές	15119	15250	12669
ΣΥΝΟΛΟ	33801	33472	28865

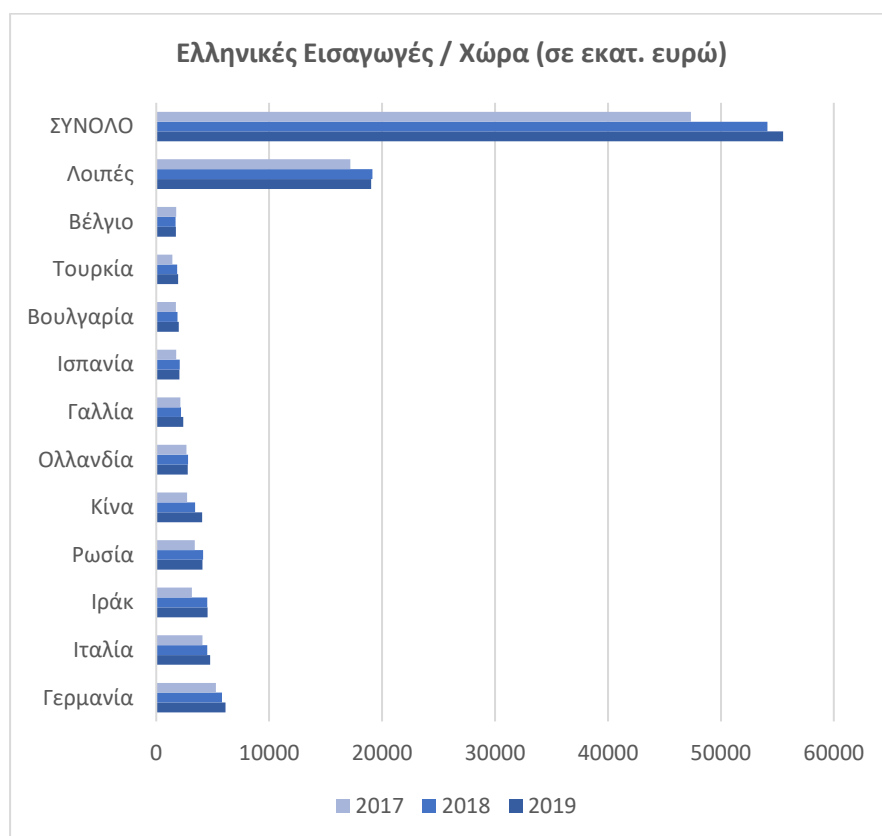
Γράφημα 7: Ελληνικές Εξαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)



Πίνακας 11: Ελληνικές Εισαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)

Χώρα	2019	2018	2017
Γερμανία	6139	5823	5278
Ιταλία	4773	4526	4091
Ιράκ	4557	4524	3146
Ρωσία	4079	4141	3421
Κίνα	4061	3445	2719
Ολλανδία	2788	2815	2675
Γαλλία	2397	2181	2141
Ισπανία	2038	2071	1775
Βουλγαρία	1983	1888	1736
Τουρκία	1943	1848	1429
Βέλγιο	1725	1707	1773
Λοιπές	19038	19151	17173
ΣΥΝΟΛΟ	55521	54120	47357

Γράφημα 8: Ελληνικές Εισαγωγές / Χώρα (σε εκατ. ευρώ)



Δεδομένα Εισαγωγών – Εξαγωγών (ανά Κλάδο)

Πίνακας 12: Ελληνικές Εξαγωγές / Κλάδο (σε εκατ. ευρώ)

ΚΛΑΔΟΣ	2019	2018	2017
Ορυκτά Καύσιμα- Λιπαντικά	10673	11485	8980
Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	5022	5243	4638
Τρόφιμα και ζώντα ζώα	4806	4617	4365
Χημικά	4104	3495	3072
Μηχανήματα και Υλικό μεταφορών	3173	2928	2579
Διάφορα βιομηχανικά είδη	2843	2344	2115
Λοιπά	3180	3360	3116
ΣΥΝΟΛΟ	33801	33472	28865

Πίνακας 13: Ελληνικές Εισαγωγές / Κλάδο (σε εκατ. ευρώ)

ΚΛΑΔΟΣ	2019	2018	2017
Ορυκτά Καύσιμα- Λιπαντικά	14933	15963	12216
Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών	10432	9697	8262
Χημικά	8604	7984	7425
Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	6322	6529	5975
Διάφορα Βιομηχανικά είδη	6613	5833	5366
Τρόφιμα και ζώντα ζώα	6056	5758	5671
Λοιπά	2561	2356	2441
ΣΥΝΟΛΟ	55521	54120	47356

Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό εμπόριο της Ελλάδας και το γεγονός ότι ο σημαντικότερος εταίρος της Ελλάδας, τόσο για το εξωτερικό, όσο και για το εσωτερικό εμπόριο είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι φανερό πως η Ελλάδα με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν πολύ σημαντικές εμπορικές σχέσεις.

Αυτό φαίνεται και στους πίνακες που αφορούν τις ελληνικές εισαγωγές και εξαγωγές (ανά χώρα), όπως και στους πίνακες που αφορούν τις κυριότερες χώρες προορισμού και προέλευσης εμπορίου για την Ελλάδα. Και στους τέσσερις αυτούς πίνακες φαίνεται πως η πλειοψηφία είναι χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ή ανήκαν μέχρι πρόσφατα π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο).

Λαμβάνοντας υπόψη τις πολλές εμπορικές σχέσεις, σε συνδυασμό με τις διμερείς σχέσεις, που έχει η Ελλάδα με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αναμφισβήτητο το γεγονός ότι υπάρχουν και πολλές οικονομικές σχέσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει στηρίξει οικονομικά, μεταξύ άλλων τρόπων στήριξης, την Ελλάδα (μέσω των πακέτων οικονομικής στήριξης), όλα τα χρόνια που η Ελλάδα είναι μέλος της ΕΕ.

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προσφέρει πάρα πολλά στην Ελλάδα και τους πολίτες της από την στιγμή που η χώρα εντάχθηκε σαν κράτος μέλος σε αυτήν¹¹⁴. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΕ προσφέρει στους Έλληνες, τόσο την ευρωπαϊκή προοπτική και το ευρωπαϊκό status γενικότερα, όσο και ποικίλες συνθήκες οι οποίες ευνοούν μια οικονομική και πολιτική σταθερότητα, σκοπεύοντας στην ανάπτυξη της χώρας. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει στους πολίτες της Ελλάδας και σε όλους τους πολίτες των χωρών που ανήκουν σε αυτήν, πολλές προοπτικές, πιο έντονου και υγιή ανταγωνισμού, όπως και πιο υψηλά πρότυπα σύγκλισης (τόσο σε οικονομικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο), καλλιεργώντας με αυτόν τον τρόπο την δημιουργική άμιλλα. Ακόμα, η Ελλάδα έχει αποκομίσει, μετά την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την διόρθωση των διαρθρωτικών αγκυλώσεων της κοινωνίας και της οικονομίας της, σε συνδυασμό με περισσότερους χρηματοδοτικούς πόρους. Επιπρόσθετα, είναι γεγονός ότι, περισσότερες από 1000 θέσεις απασχόλησης σε ευρωπαϊκές θέσεις εργασίας (τόσο πρωτογενείς, όσο και δευτερογενείς), στις Βρυξέλλες και στην Αθήνα, με πολύ υψηλές αμοιβές, έχουν προσφερθεί στο πολίτες της Ελλάδας, έπειτα από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γενικότερα, η προοπτική για πιο υψηλούς μισθούς και εισοδήματα, τόσο σε ατομικό επίπεδο, όσο και σε συλλογικό, είναι μια εγνωσμένη προσφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα και τους πολίτες της. Είναι βέβαιο πως η Ευρωπαϊκή Ένωση προσέφερε στην Ελλάδα ένα πολύ ισχυρό διεθνές πολιτικό «lobby» και ένα πολύ ισχυρό διεθνές πολιτικό «forum», με την παρουσία μέχρι και 30 Ελλήνων βουλευτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως και εξασφάλισε στην χώρα, με την προοπτική ένταξης αυτής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα πολύ δυνατό πλεονέκτημα, ενάντια της γειτονικής χώρας της (Τουρκία) και την επιθετικότητα της. Τέλος, από τις παροχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ελλάδα, δεν θα μπορούσαν να παραλειφθούν, η απόδραση της από «τα βαλκανικά Πλαίσια», η ένταξη της στην «Ευρωπαϊκή Εικόνα Οικογένεια» και η

¹¹⁴ Ναπολέων Μαραβέγιας «Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή ένωση», σελ. 234-236

προοπτική της χώρας ώστε να εκσυγχρονιστεί, εισάγοντας νέες τεχνολογίες, με ευεργέτη την επιστήμη της πληροφορικής.

Παρ' όλα αυτά, ειδικά κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, πολλοί Έλληνες πολίτες, ήταν δυσαρεστημένοι ως προς τον τρόπο οικονομικής στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ελλάδα (μνημόνια)¹¹⁵.

Οικονομική κρίση - Μνημόνια

Οι σχέσεις της Ελλάδας με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ήταν πάντα τόσο καλές. Η έναρξη μιας πολύ βασικής και κρίσιμης περιόδου για τις σχέσεις της χώρας μας με την Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιήθηκε, μόλις ξεκίνησε η μεγάλη οικονομική κρίση στην Ελλάδα (2008-2009). Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθούν κάποιες περισσότερες λεπτομέρειες για την οικονομική κρίση στην Ελλάδα¹¹⁶.

Ουσιαστικά, η ελληνική οικονομική κρίση είναι η αδυναμία που είχε το Ελληνικό δημόσιο να δανειστεί με χαμηλά επιτόκια από τις διεθνείς αγορές και συνεπώς δεν μπόρεσε να σταθεί αντάξιο στις υποχρεώσεις του. Μια βασική υποχρέωση, την οποία δεν κατάφερε το Ελληνικό δημόσιο να φέρει εις πέρας, ήταν η αποπληρωμή του χρέους του (ομόλογα με ημερομηνία λήξης τους πρώτους μήνες του έτους 2010), με το έλλειμμα του προϋπολογισμού να έχει φτάσει το -15.4%. Οι επιπτώσεις που είχε η οικονομική κρίση στην Ελλάδα ήταν και κοινωνικές, αφού αυξανόταν η ανεργία, η φτώχεια και οι τιμές ακόμα και των αγαθών πρώτης ανάγκης, και παράλληλα μειωνόταν το βιοτικό επίπεδο και τα εισοδήματα των πολιτών της Ελλάδας. Επίσης, η ελληνική οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της, σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, προκάλεσαν πολλές κοινωνικές αναταραχές, αλλαγές στον τρόπο ζωής των πολιτών της χώρας και φυσικά πολλοί Έλληνες μετανάστευσαν προς τις πιο ανεπτυγμένες, Ευρωπαϊκές και μη, χώρες του κόσμου. Η ελληνική οικονομία, ως μέλος της Ευρωζώνης, δεν στάθηκε αρκετά δυνατή ώστε να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις που έφερε η παγκόσμια οικονομική κρίση, εξαιτίας της έλλειψης ευελιξίας της νομισματικής πολιτικής. Το γεγονός

¹¹⁵ Αυτό φαίνεται και από το αποτέλεσμα του Ελληνικού Δημοψηφίσματος το 2015, όπου το 61.31% των Ελλήνων ψήφισε την απόρριψη του σχεδίου συμφωνίας των τριών θεσμών (της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.).) Παρά το αποτέλεσμα όμως, η τότε κυβέρνηση της Ελλάδας και οι δανειστές, κάποιες μέρες αργότερα, συμφώνησαν σε ένα τρίτο πακέτο βοήθειας. Σε περίπτωση απόρριψης του σχεδίου συμφωνίας, ήταν πολύ πιθανή η αποχώρηση της Ελλάδας από την Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση, με σημαντικές συνέπειες για την χώρα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. («Ελληνικό δημοψήφισμα του 2015»)

¹¹⁶ Διαδικτυακή Πηγή: Παράσχου Κατερίνα,(2020), «Τα οφέλη της Ελλάδας από την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Πτυχιακή εργασία, Εθνικό Και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ότι το Ελληνικό δημόσιο ήταν αδύναμο να αποκριθεί στις απαιτήσεις, σε συνδυασμό με κάποιες αναθεωρήσεις στατιστικών στοιχείων, (το έλλειμμα του προϋπολογισμού ήταν 15.4% και το δημόσιο χρέος ήταν 299,7 δισ. Ευρώ, και όχι 6% και 269,3 δισ. ευρώ – αντίστοιχα- που πίστευαν), είχε σαν αποτέλεσμα να χαθεί η εμπιστοσύνη στην ελληνική οικονομία, να γίνει απότομη άνοδος των Spreads (διασπορών) και να υποβαθμιστεί η πιστοληπτική ικανότητα της. Έτσι, η κυβέρνηση της Ελλάδας, καθιέρωσε 12 εγκυκλίους φορολογικών και άλλων μεταρρυθμίσεων και περικοπών δαπανών, ενώ παράλληλα, εφάρμοσε και τρία μέτρα διάσωσης των τραπεζών, τα ονομαζόμενα "μνημόνια"¹¹⁷.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, η Ελλάδα εντάχτηκε σε μια πολύ μεγάλη περίοδο οικονομικής ύφεσης και υλοποίησε, έπειτα από πολλές συμφωνίες με τους εταίρους της, τους δανειστές της και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, κάποια προγράμματα (μνημόνια). Εκείνη την περίοδο συντελέστηκαν πολλές αλλαγές στο πεδίο της εργασίας, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί από μια πολύ βίαιη και μεγάλη ανατροπή των εργασιακών σχέσεων, όσον αφορά την προοπτική της εργασιακής απορρύθμισης. Η προοπτική αυτή, της εργασιακής απορρύθμισης, είχε ξεκινήσει στην Ελλάδα, πολύ σταδιακά, από την δεκαετία του 1990. Την περίοδο της μεγάλης οικονομικής κρίσης, στην χώρα της Ελλάδας, την συνοδεύει η περίοδος των μνημονίων, η οποία είναι και η αφορμή, ώστε να εντατικοποιηθεί ραγδαία η απελευθέρωση της «αγοράς εργασίας». Εξαιτίας των παραπάνω εξελίξεων, δημιουργήθηκαν και κάποιες πολύ σοβαρές παρενέργειες, τόσο στις συνθήκες εργασίας, όσο και στις συνθήκες διαβίωσης της χώρας (ολοκληρωτική αποδιάρθρωση του συστήματος των συλλογικών συμβάσεων, ολοκληρωτική αποδιάρθρωση του τρόπου διαμόρφωσης των μισθών στην χώρα, πολλές απολύσεις, ενίσχυση των ευέλικτων μορφών εργασίας σε βάρος και της πλήρους και της σταθερής απασχόλησης, ελαστικοποίηση ωραρίου και άλλα). Στις παραπάνω παρενέργειες, έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο και το ότι περιορίστηκε ο αριθμός των απασχολούμενων στον δημόσιο τομέα και υποβαθμίστηκε η εργασία σε αυτόν και έτσι υπήρξε σύγκλιση με το αντίστοιχο καθεστώς, που ισχύει στον ιδιωτικό τομέα. Οι παραπάνω πολιτικές ενσωματώνονται στο πλαίσιο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επικρατεί στις μέρες μας. Ειδικότερα, η επικρατούσα πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποστηρίζει ότι, η ριζική μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας είναι αναγκαία, ώστε να ενισχυθεί τόσο η ανταγωνιστικότητα, όσο και η απασχόληση σε μια χώρα. Επιπλέον, είναι πολύ βασικό να αναφερθεί το γεγονός ότι, την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, οι αμοιβές εργασίας παρέμεναν σε υπερβολικά χαμηλά επίπεδα, σε σχέση το μισθολογικό κόστος που

¹¹⁷ Διαδικτυακή Πηγή: Ελληνική Βικιπαίδεια «Ελληνική οικονομική κρίση (2009-2018)»

ίσχυε στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, και παρουσιάστηκε έντονα το φαινόμενο της ανασφάλιστης εργασίας. Το χαμηλό επίπεδο του μισθολογικού κόστους, σε συνδυασμό με την ανασφάλιστη εργασία, είχαν σαν αποτέλεσμα να γίνονται πολλές αναφορές για «εργασιακό μεσαίωνα» στην Ελλάδα και την ελληνική αγορά. Δεν πρέπει να παραλειφθεί πως, σε εκείνη την περίοδο, σχεδόν το 1/5 του, απασχολούμενου, εργατικού δυναμικού στη Ελλάδα, εκπροσωπούσε τη «γενιά των 700€», τοποθετώντας έτσι την Ελλάδα στην τελευταία θέση, σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας. Σε αυτό το σημείο, είναι βασικό να σημειωθεί πως, όλες οι παραπάνω αλλαγές στην αγορά εργασίας, τόσο σε ποσοτικό, όσο και σε χρονικό επίπεδο, ήταν κάτι πρωτόγνωρο για την Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τέλος, έπειτα από προωθήσεις πάρα πολλών σημαντικών νομοθετήσεων (στους τομείς ανάπτυξης, απασχόλησης, μετανάστευσης, εμβάθυνσης της τραπεζικής ένωσης, θαλάσσιων μεταφορών και λοιπά) και γενικότερα έπειτα από πολλές σκληρές δοκιμασίες και κρίσεις (σε πολλά επίπεδα), η Ελλάδα φαίνεται πως, σταδιακά και σταθερά, βγαίνει νικήτρια βάζοντας τέλος στα προγράμματα-μνημόνια και επιστρέφοντας στην οικονομική ανάπτυξη.

Συμπερασματικά, η ελληνική οικονομική κρίση εξαιτίας των ποικίλων επιπτώσεων της, σε πολλά επίπεδα, δεν ευνόησε την σχέση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού πολλοί Έλληνες πολίτες δεν είχαν το βιοτικό επίπεδο που επιθυμούσαν και πολύ δύσκολα ανταπεξέρχονταν στις απαιτήσεις της καθημερινότητας. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή ένωση έφερε και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα. Η οικονομική κρίση, ενώ είναι αποτέλεσμα της κακής διαχείρισης κάποιων κυβερνήσεων, έχει συνδεθεί με την περίοδο των μνημονίων και αυτό είναι και η αιτία που πολλοί πολίτες της χώρας, υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα πρέπει να φύγει από την Ευρωζώνη (και την Ευρωπαϊκή Ένωση) και δεν αντιλαμβάνονται, ούτε τα θετικά και τα προνόμια που έχει η χώρα, έπειτα από την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε τις πολύ σοβαρές επιπτώσεις που θα είχε η ελληνική οικονομία και κοινωνία, στην περίπτωση που η Ελλάδα αποχωρούσε από την ζώνη του ευρώ και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΕΤΗΣΙΕΣ – ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΜΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τις στατιστικές που έχουν αναρτηθεί στην επίσημη σελίδα της τράπεζα της Ελλάδος για τον τουρισμό και πιο συγκεκριμένα για τις Αφίξεις μη κατοίκων από τις Χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την Περίοδο 2010 – 2019 προς την Ελλάδα, έχουν δημιουργηθεί οι παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 14: Ετήσιες Αφίξεις

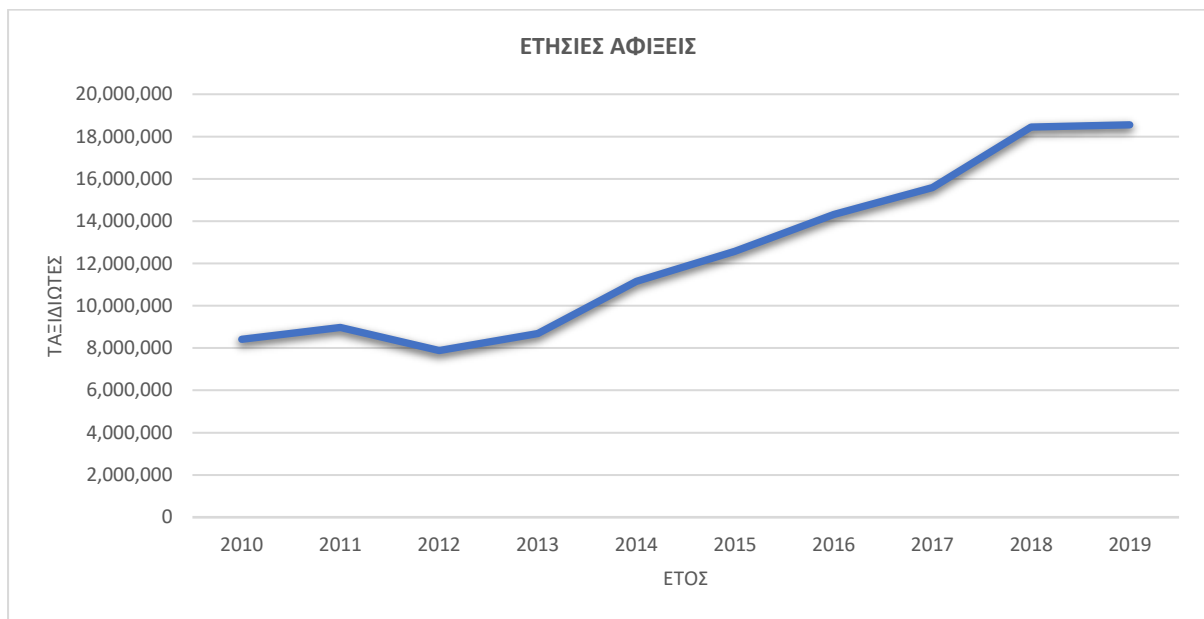
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
8,410,469	8,968,649	7,882,486	8,680,830	11,159,941	12,577,040	14,322,194	15,580,969	18,454,754	18,553,765
	+6,64%	-12,11%	+10,13%	+28,56%	+12,7%	+13,88%	+8,79%	+18,44%	+0,54%
+120,6%									

Όσον αφορά τις ετήσιες αφίξεις μη κατοίκων από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, προς την Ελλάδα, για την περίοδο 2010 – 2019, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως, για την συγκεκριμένη δεκαετία, φαίνεται μία συνολική αύξηση κατά 120,6%.

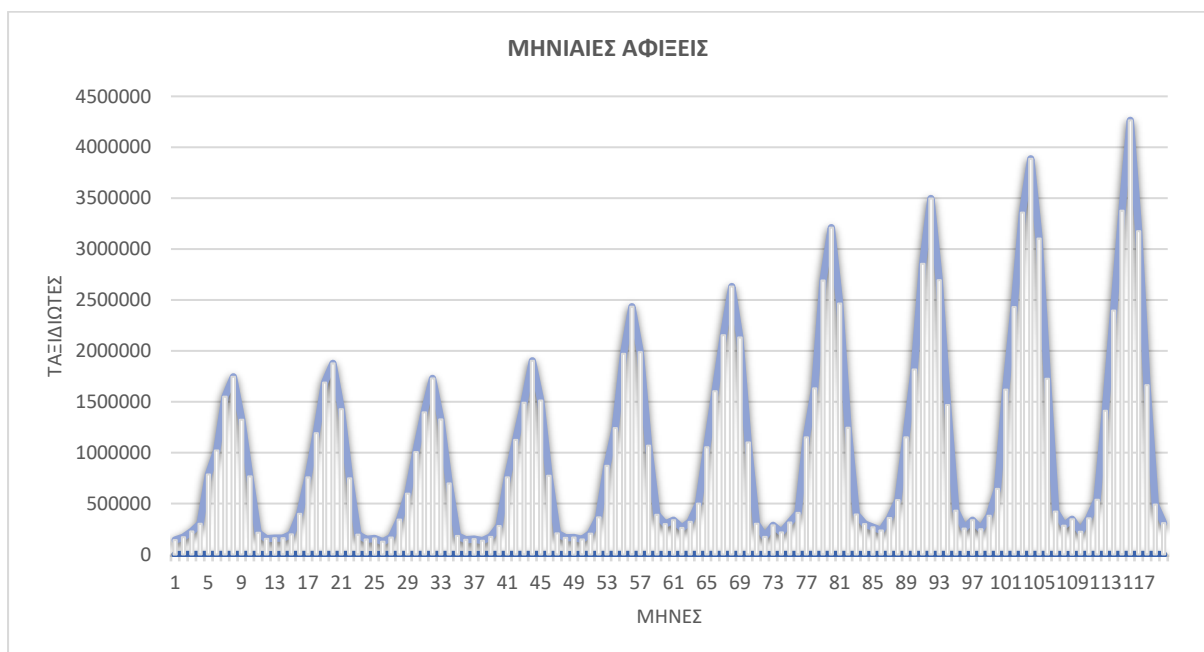
Πιο συγκεκριμένα, μόνο το έτος 2012 υπήρξε μία μείωση των ετήσιων αφίξεων κατά 12,11%, ενώ για όλες τις άλλες περιόδους, όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα 14, υπήρξαν αυξήσεις.

Παρακάτω, φαίνονται στα γραφήματα, οι αυξομειώσεις τόσο των ετήσιων, όσο και των μηνιαίων αφίξεων για την περίοδο 2010 – 2019, αντίστοιχα.

Γράφημα 9^α: Ετήσιες Αφίξεις



Γράφημα 9^β: Μηνιαίες Αφίξεις



Στον παρακάτω πίνακα (15), παρουσιάζονται, βάσει των δημοσιευμένων στοιχείων για τον πληθυσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον συνολικό εισερχόμενο τουρισμό της Ελλάδας και τους τουρίστες που επισκέφτηκαν την Ελλάδα τα έτη 2010 με 2019, τα ποσοστά αφίξεων των τουριστών από την Ευρωπαϊκή Ένωση στην Ελλάδα και το ποσό Διείσδυσης εισερχόμενου τουρισμού από την Ευρωπαϊκή Ένωση ανά 1,000 κατοίκους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πίνακας 15: Ποσοστά αφίξεων των τουριστών από την ΕΕ στην Ελλάδα και το ποσό Διείσδυσης εισερχόμενου τουρισμού από την ΕΕ ανά 1,000 κατοίκους της ΕΕ

ΕΤΗ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Σύνολο Εισερχόμενου Τουρισμού	15,007,493	16,427,246.77	16,946,542.80	20,111,405.80	24,272,387.53	26,114,227.77	28,070,833.15	30,161,033.11	33,072,156.72	34,004,558.03
Πληθυσμός ΕΕ¹¹⁸	440,660,421	439,942,305	440,552,661	441,257,711	442,883,888	443,666,812	444,802,830	445,534,430	446,098,424	446,824,564
Τουρίστες από ΕΕ	8,410,469	8,968,649	7,882,486	8,680,830	11,159,941	12,577,040	14,322,194	15,580,969	18,454,754	18,553,765
Ποσοστό Αφίξεων Τουριστών από ΕΕ	56%	55%	47%	43%	46%	48%	51%	52%	56%	55%
Ποσό Διείσδυσης Εισερχόμενου Τουρισμού ανά 1,000 κατοίκους	19.0860549	20.38596629	17.89226737	19.67292533	25.19834499	28.34793962	32.1989723	34.97141399	41.36924277	41.5236012

Για να δημιουργηθούν τα παραπάνω πραγματοποιήθηκαν οι εξής υπολογισμοί:

Ποσοστό Αφίξεων Τουριστών από ΕΕ = Τουρίστες από ΕΕ / Σύνολο Εισερχόμενου Τουρισμού * 100

Ποσό Διείσδυσης Εισερχόμενου Τουρισμού ανά 1,000 κατοίκους = Τουρίστες από ΕΕ / Πληθυσμός ΕΕ * 1,000

¹¹⁸ Διαδικτυακή Πηγή: Eurostat, Data Browser, «Population on 1 January»

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθούν και κάποια επιπλέον βασικά μεγέθη ταξιδιωτικών υπηρεσιών, από την στιγμή που έχει ήδη γίνει ανάλυση της εισερχόμενης ταξιδιωτικής κίνησης μη κατοίκων στην Ελλάδα, από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πιο συγκεκριμένα, στους παρακάτω πίνακες και στα αντίστοιχα γραφήματα τους, φαίνονται οι τουριστικές εισπράξεις, η μέση διάρκεια παραμονής ανά ταξίδι μη κατοίκων στην Ελλάδα, η δαπάνη ανά διανυκτέρευση μη κατοίκων στην Ελλάδα και οι διανυκτερεύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, τόσο από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πηγή προέλευσης τουριστών, όσο και από το σύνολο των τουριστών.

Ετήσιες Τουριστικές Εισπράξεις Της Ελλάδας

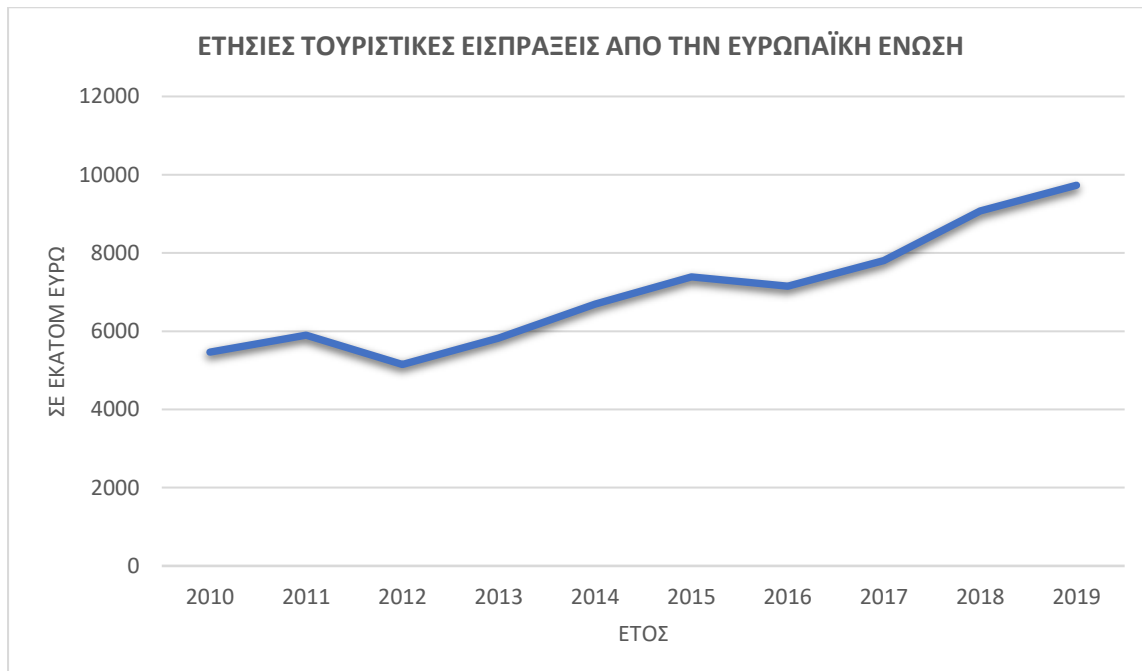
Πίνακας 16: Ετήσιες τουριστικές εισπράξεις

ΕΤΟΣ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΧΩΡΑ										
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ										
ΕΕ27	5464.648	5896.94	5149.134	5825.554	6690.208	7383.835	7153.237	7807.356	9071.444	9730.522
		+7,91%	-12,68%	+13,14%	+14,84%	+10,37%	-3,12%	+9,14%	+16,19%	+7,27%
+78,06%										
ΣΥΝΟΛΟ	9611.267	10504.73	10442.47	12152.22	13393.01	14125.81	13206.78	14630.12	16085.82	18178.8
+89,14%										
Ποσοστό Τουριστικών Εισπράξεων ΕΕ	56.86%	56.14%	49.31%	47.94%	49.95%	52.27%	54.16%	53.36%	56.39%	53.53%

Γράφημα 10^α: Ετήσιες Τουριστικές Εισπράξεις



Γράφημα 10^β: Ετήσιες Τουριστικές Εισπράξεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση



Βάσει των παραπάνω γραφημάτων (10^α, 10^β) και του πίνακα 16, είναι εμφανές ότι οι ετήσιες τουριστικές εισπράξεις έχουν κατά βάση ανοδική πορεία, εκτός της περιόδου 2011-2012 και της περιόδου 2015-2016 (-12,68% και -3,12%, αντίστοιχα). Ειδικότερα, μέσα σε μια δεκαετία, οι τουριστικές εισπράξεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν αυξηθεί κατά 78.06%, αφού από 5464.648€, μεταβλήθηκε σε 9730.522€.

Παρόμοια μεταβολή, είχαν και οι συνολικές τουριστικές εισπράξεις, αφού το 2010 η Ελλάδα είχε 9611.267€ και το 2019 οι τουριστικές εισπράξεις αυξήθηκαν σε 18178.8€. Συγκεκριμένα, υπήρξε αύξηση κατά 89.14%.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά το ποσοστό τουριστικών εισπράξεων από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, φαίνεται πως κάθε χρόνο την τελευταία δεκαετία, το 50% περίπου από τις συνολικές ετήσιες τουριστικές εισπράξεις, προέρχεται από τους τουρίστες των χωρών που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μάλιστα, τα έτη 2010, 2011, 2015, 2016, 2017, 2018 και 2019, το ποσοστό των τουριστικών εισπράξεων από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεπερνάει το 52%. Τα έτη 2012 και 2014, το ποσοστό τουριστικών εισπράξεων από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ήταν μεγαλύτερο του 49%, ενώ το 2013 το ποσοστό ήταν σχεδόν 48%.

Αυτό σημαίνει ότι, οι ετήσιες τουριστικές εισπράξεις της Ελλάδας εξαρτώνται κατά μεγάλο βαθμό, από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι σημαντική η επιπλέον αύξηση των ετήσιων τουριστικών εισπράξεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την οικονομία της Ελλάδος γενικότερα. Για να πραγματοποιηθεί όμως η αύξηση αυτή, χρειάζονται αρκετές αλλαγές από την μεριά της Ελλάδος, οι οποίες αναφέρονται σε επόμενο κεφάλαιο.

Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα

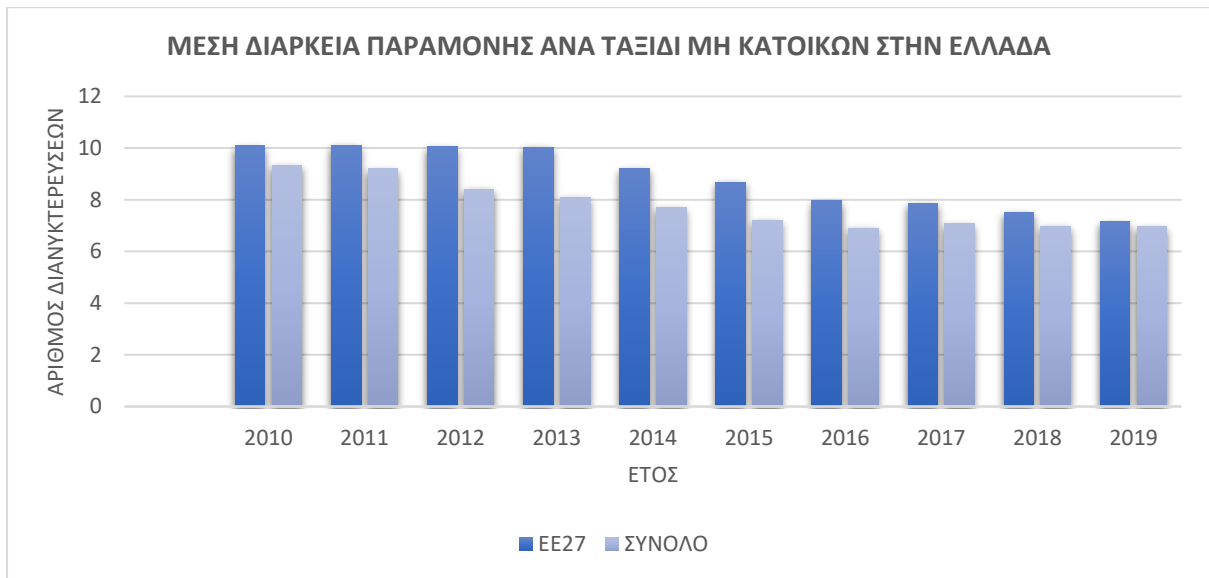
Όσον αφορά την μέση διάρκεια παραμονής ανά ταξίδι μη κατοίκων στην Ελλάδα, για την περίοδο 2010 – 2019, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως για την συγκεκριμένη δεκαετία φαίνεται μία συνολική μείωση κατά 25,52%. Ειδικότερα όμως, για την μέση διάρκεια παραμονής ανά ταξίδι μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπήρξε μια συνολική μείωση κατά 29,13%. Πιο συγκεκριμένα, μόνο το έτος 2011 υπήρξε μία αύξηση του βασικού αυτού μεγέθους, κατά 0,22%, ενώ για όλες τις άλλες περιόδους, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα 17, υπήρξαν μειώσεις.

Πίνακας 17: Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα

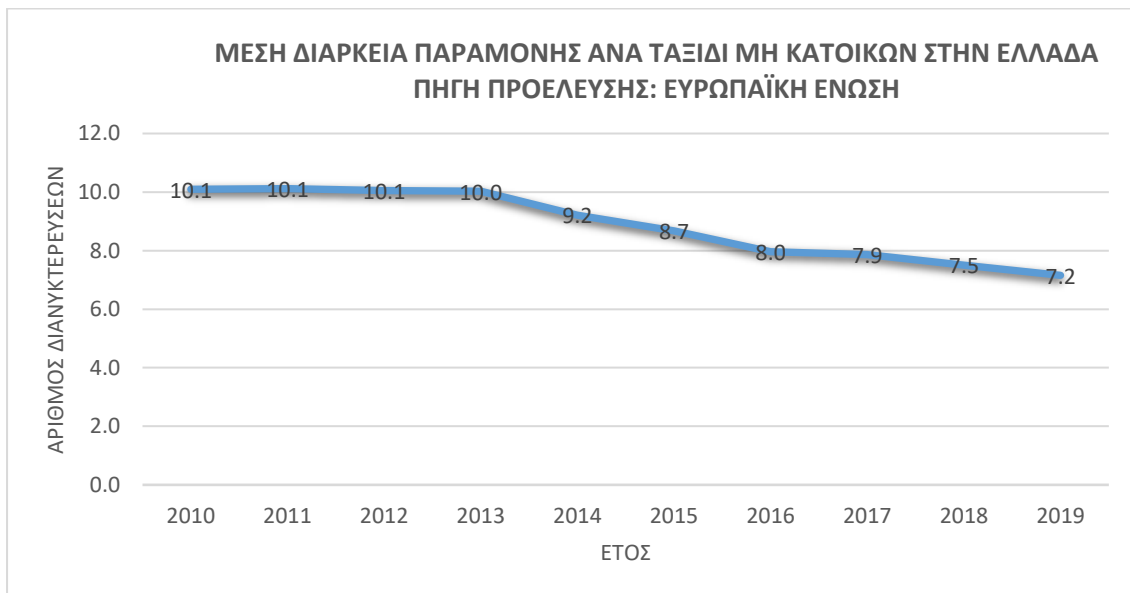
ΕΤΟΣ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ										
ΕΕ27	10.0962	10.11814	10.05284	10.02785	9.212257	8.672129	7.965623	7.866953	7.504992	7.155606
		+0,22%	-0,65%	-0,25%	-8,13%	-5,86%	-8,15%	-1,24%	-4,6%	-4,66%
										-29,13%
ΣΥΝΟΛΟ	9.340383	9.19072	8.40389	8.100776	7.701241	7.1996	6.890382	7.079214	6.976458	6.956344
										-25,52%

Στα παρακάτω γραφήματα (11^α και 11^β), γίνεται πιο κατανοητή η μεταβολή αυτή της μέσης διάρκειας παραμονής ανά ταξίδι μη κατοίκων στην Ελλάδα, τόσο συνολικά, όσο και από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα.

Γράφημα 11^α: Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα



Γράφημα 11^β: Μέση Διάρκεια Παραμονής Ανά Ταξίδι Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα, Πηγή Προέλευσης: Ευρωπαϊκή Ένωση



Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα

Καταγράφοντας και μελετώντας την δαπάνη ανά διανυκτέρευση μη κατοίκων στην Ελλάδα, για την περίοδο 2010 – 2019, είναι σημαντικό να σημειωθεί το γεγονός πως, για την συγκεκριμένη δεκαετία, φαίνεται μία συνολική αύξηση κατά 12,08%. Ειδικότερα όμως, για την δαπάνη ανά διανυκτέρευση μη κατοίκων στην Ελλάδα με πηγή προέλευσης τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπήρξε μια συνολική αύξηση κατά 13,89%. Πιο συγκεκριμένα, μόνο τα έτη 2012,2014 και 2016 υπήρξε μείωση της δαπάνης ανά διανυκτέρευση μη κατοίκων στην Ελλάδα κατά 0,004% (σχεδόν μηδαμινή μεταβολή), 2,76% και 7,38% αντίστοιχα, ενώ για όλες τις άλλες περιόδους, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα 18, υπήρξαν αυξήσεις.

Πίνακας 18: Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα

ΕΤΟΣ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΧΩΡΑ										
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ										
ΕΕ27	64.35523	64.98288	64.98032	66.92185	65.07462	67.6983	62.70084	63.69465	65.49648	73.29218
		+0,98%	-0,004%	+2,99%	-2,76%	+4,03%	-7,38%	+1,59%	+2,83%	+11,9%
		+13,89%								
ΣΥΝΟΛΟ	68.56585	69.57777	73.3233	74.59105	71.64815	75.13251	68.28076	68.51989	69.71815	76.85055
		+12,08%								

Στα παρακάτω γραφήματα (12^α και 12^β), είναι πιο εύκολη η κατανόηση των μεταβολών αυτών, που αφορούν στην δαπάνη ανά διανυκτέρευση μη κατοίκων στην Ελλάδα, τόσο συνολικά, όσο και έχοντας σαν πηγή προέλευσης τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σαν σύνολο, αντίστοιχα.

Γράφημα 12^α: Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα



Γράφημα 12^β: Δαπάνη Ανά Διανυκτέρευση Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα, Πηγή Προέλευσης: Ευρωπαϊκή Ένωση



Διανυκτερεύσεις Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα

Βάσει των γραφημάτων (13^α, 13^β) και του πίνακα 19, είναι εμφανές ότι οι διανυκτερεύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν κατά βάση ανοδική πορεία, εκτός της περιόδου 2011-2012 και της περιόδου 2018-2019 (-12,68% και -4,14%, αντίστοιχα). Ειδικότερα, οι διανυκτερεύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αυξηθεί κατά 56,35% αφού από 84,913.82 διανυκτερεύσεις, φτάσανε τις 132,763.4 διανυκτερεύσεις. Παρόμοια μεταβολή, είχαν και οι διανυκτερεύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, αφού το 2010 η Ελλάδα είχε 140,175.7 διανυκτερεύσεις και το 2019 οι διανυκτερεύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, αυξήθηκαν σε 236,547.4 διανυκτερεύσεις. Συγκεκριμένα, υπήρξε αύξηση κατά 68.75%.

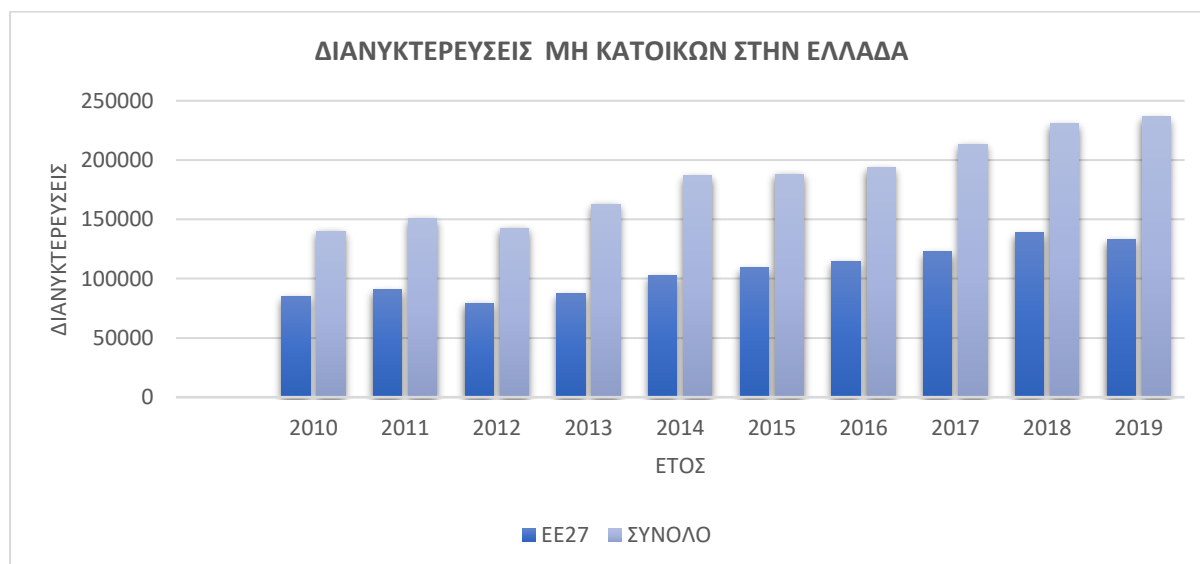
Πίνακας 19: Διανυκτερεύσεις Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα

ΕΤΟΣ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΧΩΡΑ										
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ										
ΕΕ27	84913.82	90746.05	79241.44	87050.1	102808.2	109069.7	114085.2	122574.7	138502.8	132763.4
		+6,87%	-12,68%	+9,85%	+18,1%	+6,09%	+4,6%	+7,44%	+12,99%	-4,14%
+56,35%										
ΣΥΝΟΛΟ	140175.7	150978.2	142416.9	162918	186927.5	188012	193418.8	213516.4	230726.5	236547.4
+68,75%										
Ποσοστό Διανυκτερεύσεων Μη κατοίκων Στην Ελλάδα από τις χώρες της ΕΕ	60.58%	60.11%	55.64%	53.43%	55%	58.01%	58.98%	57.41%	60.03%	53.13%

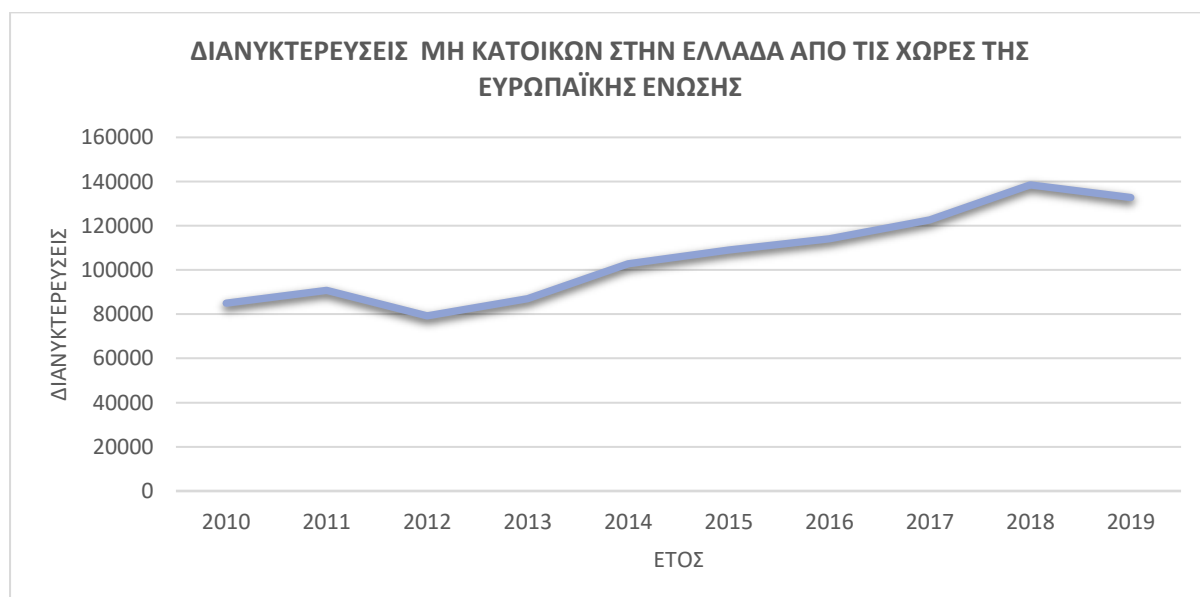
Επιπρόσθετα, όσον αφορά το ποσοστό διανυκτερεύσεων μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της ΕΕ, φαίνεται πως, κάθε χρόνο την τελευταία δεκαετία, το 55% περίπου από τις συνολικές διανυκτερεύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, προέρχεται από τους τουρίστες των χωρών που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα, τα έτη 2010, 2011 και 2018, το ποσοστό των διανυκτερεύσεων μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της ΕΕ ξεπερνάει το 60%. Τα έτη 2014 και 2012, το ποσοστό των διανυκτερεύσεων μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της ΕΕ, ήταν ίσο και λίγο μεγαλύτερο του 55%, αντιστοίχως, ενώ το 2013 και το

2019 το ποσοστό ήταν σχεδόν 53%. Τέλος, τα έτη 2015 με 2017 το ποσοστό των διανυκτερεύσεων μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της ΕΕ, διακυμαινόταν από 57,4% μέχρι 58,98%.

Γράφημα 13^α: Διανυκτερεύσεις Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα



Γράφημα 13^β: Διανυκτερεύσεις Μη Κατοίκων Στην Ελλάδα Από Τις Χώρες Της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Από τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι, οι ετήσιες διανυκτερεύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα εξαρτώνται κατά μεγάλο βαθμό, από τις χώρες οι οποίες ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και είναι άκρως σημαντική η επιπλέον αύξηση των ετήσιων διανυκτερεύσεων μη κατοίκων στην Ελλάδα από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ

ΘΕΩΡΙΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΕΙΡΑΣ

Ως χρονολογική σειρά ή χρονοσειρά ορίζεται μια ακολουθία $\{x_t: t=0,1,2,\dots\}$, όπου κάθε x εκφράζει κατά τη χρονική στιγμή t την κατάσταση ενός συστήματος, το οποίο εξελίσσεται στο χρόνο κατά τυχαίο γενικά τρόπο (Stochastic System). Οι χρονοσειρές μπορούν να αφορούν διακριτά μεγέθη ή συνεχή μεγέθη σε διακριτό ή συνεχή χρόνο.

Συνεπώς, με τον όρο χρονοσειρά ορίζεται μια οικογένεια τυχαίων μεταβλητών $x_t, t \in T$, όπου T είναι μια χρονική περίοδος ή ένα υποσύνολο του χώρου. Στην περίπτωση που το T είναι συνεχές, τότε η χρονοσειρά λέγεται συνεχής, ενώ αντίθετα στην περίπτωση που το T είναι διακριτό τότε η χρονοσειρά λέγεται διακριτή.

Η παρούσα εργασία και μελέτη ενδιαφέρεται και αναφέρει τις διακριτές χρονοσειρές. Όταν υπάρχουν N διαδοχικές τιμές, τότε υπάρχει μια Χρονοσειρά x_1, x_2, \dots, x_N , (όπου x_t είναι η παρατήρηση στον χρόνο t).

Μια χρονοσειρά εκφράζει την εξέλιξη ενός στοχαστικού συστήματος (δηλαδή ενός συστήματος με τυχαία συμπεριφορά), ενώ η εξέλιξη ενός προσδιοριστικού (deterministic) συστήματος, περιγράφεται συνήθως από ένα σύστημα διαφορικών εξισώσεων. Κατά την Θεωρία των Στοχαστικών Ανελίξεων, η εξέλιξη ενός στοχαστικού συστήματος μπορεί να απεικονιστεί πιθανοθεωρητικά μέσω μιας στοχαστικής ανέλιξης μονοδιάστατης ή πολυδιάστατης, δηλαδή μέσω μιας ακολουθίας τυχαίων μεταβλητών ή μιας οικογένειας τυχαίων μεταβλητών που ορίζεται πάνω σε ένα χώρο πιθανότητας.

Η διαχρονική ανάλυση μιας μεταβλητής σκοπεύει στην περιγραφή της μέχρι τώρα διαχρονικής εξέλιξής της και στη πρόβλεψη της μελλοντικής συμπεριφοράς της. Έτσι, ως Χρονολογική σειρά (χρονοσειρά) μπορεί να οριστεί μια ακολουθία εμπειρικών δεδομένων ή τιμών μιας μεταβλητής Y , οι οποίες λαμβάνονται σε χρονολογικά σημεία (που έχουν προκαθοριστεί) τα οποία είτε ισαπέχουν, είτε αναφέρονται σε διαδοχικές χρονικές περιόδους.

Κάθε χρονοσειρά είναι μοναδική όμως όλες έχουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι πως μια χρονοσειρά μπορεί να χαρακτηρίζεται από γραμμικότητα ή μη-γραμμικότητα (linearity ή nonlinearity αντίστοιχα). Πιο συγκεκριμένα, η γραμμικότητα του συστήματος σημαίνει ότι οι μεταβλητές του συστήματος αλληλοεπιδρούν γραμμικά, (δηλαδή το σύστημα εκφραζόταν με αναλυτική

μορφή, όλοι οι όροι θα ήταν γραμμικοί ως προς τις μεταβλητές του συστήματος), ενώ σε αντίθετη περίπτωση το σύστημα είναι μη-γραμμικό. Για τη χρονοσειρά αυτό σημαίνει πως για ένα γραμμικό σύστημα ορίζεται η εξέλιξη της χρονοσειράς, ως γραμμικό συνδυασμό των προηγούμενων παρατηρήσεων της χρονοσειράς. Το δεύτερο χαρακτηριστικό μιας χρονοσειράς είναι πως μπορεί να παρουσιάζει μια κυκλικά επαναλαμβανόμενη δομή σε διαδοχικά χρονικά διαστήματα ή εποχές. Ειδικότερα, πολύ συχνά η μέση τιμή των χρονοσειρών παρουσιάζουν μια αυξητική, ή φθίνουσα, τάση ή/και έχει εναλλαγές μεταξύ αυξητικών και φθινουσών φάσεων (με άλλα λόγια, εμφανίζει μια κυκλικά επαναλαμβανόμενη δομή σε διαδοχικά χρονικά διαστήματα ή εποχές). Επιπρόσθετα, είναι δυνατόν να διαπιστωθεί η ύπαρξη “ιδιόζουσών” τιμών, από τη γραφική παράσταση μιας χρονοσειράς (δηλαδή η ύπαρξη τιμών οι οποίες βρίσκονται σε προφανή απόκλιση από τις υπόλοιπες). Οι ιδιόζουσες τιμές (outliers) είναι πιθανό να δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα στην μοντελοποίηση μιας χρονοσειράς και γι’ αυτό το λόγο χρειάζονται ειδική μεταχείριση, αφού όμως πρώτα προσδιοριστεί η αιτία η οποία τις προκάλεσε. Τέλος, μια χρονοσειρά χαρακτηρίζεται από στασιμότητα (Stationarity) ή από περιοδικότητα (Periodicity). Πιο συγκεκριμένα, με τον όρο στασιμότητα εννοείται πως οι διακυμάνσεις των τιμών της χρονοσειράς δε διαφοροποιούνται με το χρόνο. Μια χρονοσειρά που δεν είναι στάσιμη μπορεί να έχει τάσεις (trends), αλλαγές δηλαδή στη μέση τιμή της με το χρόνο και μπορεί επίσης να παρουσιάζει περιοδικότητα, που όταν αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιόδους σχετιζόμενες με φυσικές εποχές του έτους (μήνα, τρίμηνο, τετράμηνο) ονομάζεται και εποχικότητα (seasonality).

ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΑΣ

Όπως και οι χρονοσειρές γενικότερα, έτσι και οι τιμές των χρονοσειρών παρουσιάζουν κάποια χαρακτηριστικά. Αυτά τα χαρακτηριστικά των τιμών των χρονοσειρών ονομάζονται συνιστώσες της χρονοσειράς. Η πρώτη συνιστώσα της χρονοσειράς είναι η Τάση. Πιο συγκεκριμένα, η τάση της χρονοσειράς είναι η μακροχρόνια ομαλή κεντρική κίνηση, την οποία ακολουθεί η χρονοσειρά κατά την χρονική περίοδο στην οποία εκτείνεται και μπορεί να είναι είτε ανοδική (“increasing” trend), είτε καθοδική (“decreasing” trend) είτε σύνθετη και θεωρείται συνιστώσα ιδιαίτερης σημασίας. Στην περίπτωση που η κίνηση που ακολουθεί η χρονοσειρά είναι ευθεία παράλληλη προς τον άξονα του χρόνου (δεν παρουσιάζει δηλαδή τάση για αύξηση, μείωση ή σύνθετη πορεία), τότε η τάση θεωρείται ανύπαρκτη (δεν έχει τάση). Χάρη στον μακροχρόνιο χαρακτήρα της, η τάση δεν μπορεί να διακριθεί με σαφήνεια αν τα διαθέσιμα στοιχεία δεν καλύπτουν σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα (συνήθως παραπάνω από

10 χρόνια). Η δεύτερη συνιστώσα της χρονοσειράς είναι η κυκλικότητα. Ειδικότερα, η κυκλικότητα (ιδιαίτερα σπάνιο φαινόμενο) είναι η συστηματική κύμανση η οποία δημιουργείται γύρω από την τάση και επαναλαμβάνεται είτε με μικρή, είτε με μεγάλη, είτε με πλήρη ομοιομορφία κατά περιόδους μεγαλύτερες του ενός έτους. Στην περίπτωση που η επανάληψη είναι απολύτως ομοιόμορφη και συμμετρική, τότε η κίνηση ονομάζεται γνήσια κυκλική. Η τυπική κυκλική κίνηση ορίζεται από δύο κάτω σημεία καμψής και ένα άνω σημείο καμψής, το οποίο παρεμβάλλεται χρονικά μεταξύ των κάτω σημείο καμψής. Η ανοδική εξέλιξη της κύμανσης μεταξύ του κάτω σημείο καμψής (trough) και του άνω σημείου καμψής (peak) ονομάζεται ανοδική φάση της κύμανσης, ενώ αντίθετα η αμέσως επόμενη καθοδική εξέλιξη της κύμανσης μεταξύ του άνω και του κάτω σημείο καμψής που ακολουθεί, ονομάζεται καθοδική φάση της κύμανσης. Ο χρόνος μεταξύ δύο διαδοχικών κάτω σημείο καμψής η άνω σημείο καμψής αποτελεί την περίοδο ή το χρονικό μήκος της κυκλικής κύμανσης. Στην περίπτωση της δεύτερης συνιστώσας δεν είναι γνωστή η επανάληψη ενός γεγονότος και το εύρος περιόδου είναι τεράστιο. Η τρίτη συνιστώσα είναι η εποχική κύμανση ή αλλιώς η εποχικότητα. Πιο συγκεκριμένα, η εποχική κύμανση είναι η περιοδική βραχυχρόνια κίνηση, η οποία εκδηλώνεται και επαναλαμβάνεται σε όλες τις χρονικές περιόδους, ανεξαιρέτως, στις οποίες η χρονοσειρά παίρνει τιμές. Όταν μία χρονοσειρά έχει την τρίτη συνιστώσα τότε ουσιαστικά ακολουθεί κανονικό μοντέλο και οι προβλέψεις είναι πολύ χρήσιμες για το μέλλον (για παράδειγμα έχουν εποχικότητα οι αφίξεις τουριστών σε μια χώρα). Τέλος, η τέταρτη συνιστώσα είναι η τυχαία κύμανση η οποία ονομάζεται και άρρυθμος παράγοντας, εξαιτίας της τυχαίας συμπεριφοράς της. Η τυχαία κύμανση (ή άρρυθμος παράγοντας) σαν συνιστώσα, υπάρχει σε όλες τις χρονοσειρές, αφού πέρα από τυχαίες επιδράσεις, οι τιμές των σειρών αυτών εμπεριέχουν και κάποια σφάλματα μετρήσεων, τα οποία σφάλματα είναι αναπόφευκτα στην πράξη. Στην περίπτωση της τυχαίας κύμανσης είναι γνωστή η απόσταση των ιδιαιτεροτήτων, μιας επιχείρησης για παράδειγμα, και αυτές διαμορφώνουν τον άρρυθμο παράγοντα, που έχει σαν βάση του τυχαία ή σε απρόβλεπτα γεγονότα. Γενικότερα, οι συνιστώσες είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους, μπορεί να είναι από μια (τον άρρυθμο παράγοντα) έως τρεις, και σε καμία περίπτωση δεν συνδυάζονται η συνιστώσα της κυκλικότητας με την συνιστώσα της εποχικότητας. Η πρώτη συνιστώσα (τάση) εκφράζεται στις μονάδες μέτρησης των αρχικών δεδομένων, ενώ οι υπόλοιπες τρεις συνιστώσες είναι δείκτες.

ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ

Πέραν των παραπάνω βασικών συνιστωσών, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά της χρονοσειράς και αυτοί είναι τα ασυνήθιστα και σημαντικά γεγονότα (επαναστάσεις, σεισμοί, πόλεμοι, ειδικοί εορτασμοί, φυσικές καταστροφές, πανδημίες), οι μετακινήσεις ημερομηνιών μεγάλων εορτών (κινητές γιορτές – γιορτές που δεν είναι σταθερές), ο αριθμός ημερών αργίας κατά μήνα (ο αριθμός αυτός -εορτασμοί και Κυριακές- μεταβάλλεται μεταξύ των μηνών του έτους) και ο αριθμός ημερών κάθε μήνα(π.χ. ο Ιανουάριος έχει κατά 10% περισσότερες ημέρες από τον Φεβρουάριο).

Εξωτερικός Παράγοντας «COVID-19»

Σε αυτό το σημείο θεωρείται απαραίτητο να αναφερθεί ένα πρόσφατο παράδειγμα ενός ασυνήθιστου αλλά πολύ σημαντικού γεγονότος το οποίο άλλαξε την ανθρωπότητα. Στις αρχές του έτους 2020, η Ελλάδα, όπως και όλες οι χώρες παγκοσμίως, αντιμετώπισε έναν εξωτερικό παράγοντα τον οποίο δεν τον περίμενε και δεν τον είχε υπολογίσει, τον κορωνοϊό (Corona virus disease 2019, COVID-19). Η ασθένεια COVID-19 (είναι γνωστή και ως οξεία αναπνευστική νόσος 2019-nCoV) είναι μία μολυσματική ασθένεια η οποία προκαλείται από τον κορωνοϊό SARS-CoV-2, εντοπίστηκε, μαζί με τον ιό για πρώτη φορά, στα τέλη του έτους 2019, στην Κίνα (συγκεκριμένα στην πόλη της Γουχάν). Η εξάπλωση του ιού SARS-CoV-2 εξελίχθηκε σε πανδημία και έτσι παγκοσμίως, μετά από 100 χρόνια, η ανθρωπότητα ήρθε αντιμέτωπη με ένα πολύ ασυνήθιστο αλλά και πολύ σημαντικό γεγονός.

Η παρούσα εργασία, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, έχει σαν αντικείμενο την διερεύνηση των στοιχείων του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, με την διεξαγωγή μελέτης για τους τουρίστες που προέρχονται από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα στοιχεία στα οποία βασίζεται το αντικείμενο της παρούσας εργασίας, αφορούν τις μηνιαίες αφίξεις τουριστών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως σύνολο, προς την Ελλάδα (Ιανουάριος 2010 - Δεκέμβριος 2019) και αποτέλεσαν το σύνολο των παρατηρήσεων οι οποίες οδήγησαν στην πρόβλεψη του αριθμού των αφίξεων των τουριστών από αυτές τις χώρες, προς την Ελλάδα για τους επόμενους 12 μήνες (Ιανουάριος 2020 – Δεκέμβριος 2020), μέσω της χρήσης του στατιστικού προγράμματος Statgraphics Centurion XV.II.

Παρόλα αυτά, από την στιγμή η ανθρωπότητα ήρθε αντιμέτωπη με την πανδημία και τις συνέπειες της είναι αυτονόητο ότι και ο τουρισμός της Ελλάδας, μεταξύ άλλων, είχε

σοβαρές επιπτώσεις. Η βασική προϋπόθεση για να είναι ένα μοντέλο πρόβλεψης ακριβές είναι το “Seterus Paribus” δηλαδή η διατήρηση των εξωτερικών παραγόντων. Ειδικότερα, είναι απαραίτητο να παραμένουν αμετάβλητα και σταθερά τα λοιπά στοιχεία και δεδομένα, τα οποία ισχύουν στην περίοδο λήψης των δεδομένων – παρατηρήσεων, στην περίοδο πρόβλεψης. Στην προκειμένη περίπτωση, στη περίοδο πρόβλεψης οι εξωτερικοί παράγοντες που ισχύουν είναι διαφορετικοί από αυτούς της περιόδου λήψης δεδομένων, αφού ο κορωνοϊός σαν εξωτερικός παράγοντας δεν υπήρχε παλαιότερα. Έτσι, όπως είναι λογικό, οι προβλέψεις των αφίξεων τουριστών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ελλάδα για το έτος 2020 να έχει μεγάλες αποκλίσεις από τις πραγματικές αφίξεις, αφού το στατιστικό πρόγραμμα Statgraphics το οποίο χρησιμοποιήθηκε δεν είναι προγραμματισμένο να προβλέπει και να λαμβάνει υπόψη του τέτοια γεγονότα.

Σε διαφορετική περίπτωση, δηλαδή εάν τα δεδομένα – στοιχεία που ίσχυαν την περίοδο πρόβλεψης του αριθμού των αφίξεων των τουριστών από αυτές τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση προς την Ελλάδα, ήταν ίδια με αυτά που ίσχυαν και την περίοδο λήψης των δεδομένων, τότε, έχοντας λάβει υπόψη ένα αποδεκτό μοντέλο πρόβλεψης, θα φαινόταν ο προβλεπόμενος αριθμός των αφίξεων, ο οποίος θα ήταν πολύ κοντά στις πραγματικές τιμές. Συμπερασματικά, σαν συνιστώσα, ο παράγοντας ενός ασυνήθιστου αλλά σημαντικού γεγονότος, είναι ύψιστης σημασίας για την συμπεριφορά μιας χρονοσειράς.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙ

Ο βασικός στόχος του παρών υποκεφαλαίου είναι η ανάπτυξη του στατιστικού υπόβαθρου, το οποίο χρειάζεται για την κατανόηση της ανάλυσης που θα πραγματοποιηθεί σε επόμενο υποκεφάλαιο και η οποία αποτελεί και το βασικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας. Οι μέθοδοι πρόβλεψης χρησιμοποιούν ιστορικά δεδομένα ώστε να επιτευχθεί η βαθύτερη κατανόηση της δομής αυτών. Η βαθύτερη κατανόηση των ιστορικών δεδομένων οδηγεί στην ανάπτυξη κατάλληλων εργαλείων για μελλοντική πρόβλεψη. Οι ποσοτικές μέθοδοι πρόβλεψης χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Ειδικότερα η πρώτη κατηγορία εμπεριέχει τεχνικές πρόβλεψης που στηρίζονται στις χρονολογικές σειρές και η δεύτερη κατηγορία εμπεριέχει τεχνικές πρόβλεψης που στηρίζονται στα αιτιώδη μοντέλα. Στην παρούσα εργασία θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος πρόβλεψης η οποία στηρίζεται στις χρονολογικές σειρές (δηλαδή η πρώτη κατηγορία). Οι μέθοδοι της πρώτης κατηγορίας έχουν σαν βάση τους την ανάλυση ακολουθιών

δεδομένων, τα οποία αποτελούν παρατηρήσεις πάνω σε μία τυχαία μεταβλητή και έχουν ληφθεί σε ισαπέχουσες (εν γένει) και διαδοχικές χρονικές στιγμές. Με άλλα λόγια, οι μέθοδοι πρόβλεψης οι οποίες βασίζονται στις χρονοσειρές έχουν σαν στόχο την προβολή των μελλοντικών τιμών μιας μεταβλητής, με βάση τόσο τις παρελθούσες, όσο και τις τρέχουσες παρατηρήσεις πάνω στην μεταβλητή αυτή. Συνεπώς, τα μοντέλα πρόβλεψης τα οποία στηρίζονται στις χρονοσειρές, υποθέτουν πως το «σχήμα» (pattern) της χρονολογικής εμφάνισης των τιμών της μεταβλητής, οι οποίες παρατηρήθηκαν στο παρελθόν, θα συνεχίσει να υφίσταται και μελλοντικά. Μοντέλα που ανήκουν στην πρώτη κατηγορία προσδιορίζονται κατά αποκλειστικότητα από το ιστορικό «σχήμα» (pattern) της μεταβλητής που είναι προς πρόβλεψη. Συνεπώς, ένα μοντέλο που ανήκει σε αυτή την κατηγορία θα παρέχει την ίδια πρόβλεψη ανεξάρτητα των μεταβολών του περιβάλλοντος. Το γεγονός αυτό, αποτελεί και ένα από τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα που έχουν τα μοντέλα τα οποία ανήκουν στην κατηγορία μεθόδων πρόβλεψης που στηρίζονται στις χρονοσειρές (δηλαδή τα μοντέλα της πρώτης κατηγορίας). Η πιο κρίσιμη και βασική υπόθεση της μορφής της ανάλυσης η οποία βασίζεται σε χρονοσειρές είναι ότι το μέλλον θα μοιάζει με το παρελθόν. Επομένως, οι μέθοδοι των χρονοσειρών είναι αποτελεσματικότερες όταν το περιβάλλον παραμένει σταθερό, αφού σε αντίθετη περίπτωση το μέλλον δεν θα μοιάζει με το παρελθόν. Συμπερασματικά, οι μέθοδοι προβολής χρονοσειρών είναι πιο αποτελεσματικές για προβλέψεις που είναι βραχυπρόθεσμες. Εξαιτίας των επιπέδων αβεβαιότητας, τα οποία όλες οι προβλέψεις τα είναι απαραίτητο να γίνονται είτε υποθέσεις, είτε κρίσεις γύρω από σχετικές συνθήκες στο μέλλον, και συνεπώς, είναι απαραίτητο να επίκειται κάποιο σφάλμα στην πρόβλεψη.

ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΩΣΩΝ ΜΙΑΣ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΑΣ

Για να γίνει η λήψη των προβλέψεων, είναι απαραίτητο να ακολουθηθεί μια συγκεκριμένη στρατηγική η οποία είναι η αναγνώριση του υπαινισσόμενου σχήματος συμπεριφοράς και η προβολή του στο μέλλον, έχοντας βέβαια σαν προϋπόθεση, το ότι το υπαινισσόμενο πρότυπο συμπεριφοράς της χρονολογικής σειράς στο παρελθόν θα συνεχίσει να ισχύει και μελλοντικά. Συνεπώς, χρησιμοποιούνται δυο υποδείγματα τα οποία είναι:

- Το αθροιστικό υπόδειγμα: η τιμή Y_t της χρονολογικής σειράς που μελετάται εκφράζεται στην χρονική περίοδο/στιγμή t ως άθροισμα τεσσάρων συνιστωσών, ανεξάρτητων μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα, $Y_t = T_t + S_t + C_t + R_t$
- Το πολλαπλασιαστικό υπόδειγμα: η τιμή Y_t της χρονολογικής σειράς που μελετάται εκφράζεται στην χρονική περίοδο/στιγμή t ως γινόμενο τεσσάρων συνιστωσών,

ανεξάρτητων μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα, $Y_t = T_t * S_t * C_t * R_t$. Το συγκεκριμένο υπόδειγμα μπορεί να μετασχηματιστεί και ως εξής:

$\log Y_t = \log T_t + \log S_t + \log C_t + \log R_t$, όπου η τιμή Y_t της χρονολογικής σειράς που μελετάται εκφράζεται στην χρονική περίοδο/στιγμή t ως άθροισμα των κύριων τεσσάρων συνιστωσών, ανεξάρτητων μεταξύ τους.

- Τέλος, υπάρχουν και τα Μικτά μοντέλα

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΛΑΣΣΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΑΣ

Η απομόνωση και έπειτα η διερεύνηση των συνιστωσών που αναφέρονται παραπάνω και πιο συγκεκριμένα, ο ποσοτικός προσδιορισμός και η αξιολόγηση κάθε μίας από αυτές, όπως και η αξιοποίηση των σχετικών συμπερασμάτων, συντελούν το κυρίως αντικείμενο της «κλασικής ανάλυσης των χρονολογικών σειρών». Η διαδικασία αυτή εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίον συνδέονται οι συνιστώσες και αναφέρεται ως «κλασική ανάλυση χρονοσειρών». Για να αναλυθεί μία χρονολογική σειρά με την κλασική μέθοδο λόγια ακολουθείται μία συγκεκριμένη διαδικασία. Αρχικά, προσδιορίζεται η μακροχρόνια τάση και στη συνέχεια η εποχικότητα. Έπειτα, απαλείφονται οι εποχικές κυμάνσεις και αργότερα απαλείφεται και η μακροχρόνια τάση. Τέλος, αφού έχουν προσδιοριστεί, απαλείφονται και οι κυκλικές κυμάνσεις.

Η παραπάνω διαδικασία στοχεύει στην αποσύνθεση της χρονολογικής σειράς. Ειδικότερα, θα είναι γνωστό, αναλόγως το μοντέλο σύνδεσης, ποιο είναι το επίπεδο κάθε συνιστώσας και ποια είναι η συνεισφορά του στην τιμή της χρονολογικής σειράς. Οι κυριότερες μέθοδοι της κλασικής ανάλυσης των χρονοσειρών αναλύονται, με λίγα λόγια, παρακάτω.

- *Μέθοδοι προσδιορισμού της μακροχρόνιας τάσης.* Πιο συγκεκριμένα, η μακροχρόνια τάση μιας χρονοσειράς προσδιορίζεται, περιγράφεται και διερευνάται (πρακτικά) είτε προσαρμόζοντας μια κατάλληλη εξίσωση τάσης, είτε υπολογίζοντας ορισμένες ποσοτικές εκφράσεις.
- *Μέθοδοι προσδιορισμού της εποχικότητας.* Πιο συγκεκριμένα, η εποχικότητα μιας χρονοσειράς προσδιορίζεται, περιγράφεται και διερευνάται (πρακτικά) είτε με την μέθοδο των ποσοστών ως προς το μηνιαίο μέσο, είτε με την μέθοδο των ποσοστών ως προς την μηνιαία τάση, είτε με την μέθοδο των ποσοστών ως προς το μηνιαίο κινητό μέσο.

- *Μέθοδοι προσδιορισμού της κυκλικότητας.* Πιο συγκεκριμένα, η κυκλικότητα μιας χρονοσειράς προσδιορίζεται, περιγράφεται και διερευνάται (πρακτικά) με μια συγκεκριμένη μεθοδολογία. Αρχικά, απαλείφεται η εποχικότητα και εν συνεχεία απαλείφεται και η μακροχρόνια τάση. Έπειτα, γίνεται, εκ νέου, υπολογισμός για κινητούς μέσους, απαλείφοντας βέβαια τους άρρυθμους παράγοντες και τέλος, υπολογίζονται οι δείκτες κυκλικότητας.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ

Η στατιστική ανάλυση των χρονολογικών σειρών επιδιώκει στην ποσοτική μέτρηση και το διαχωρισμό των συνιστωσών οι οποίες την αποτελούν. Για να μελετηθεί η χρονολογική σειρά, είναι αναγκαίος ο διαχωρισμός των συνιστωσών, αφού κάποιες από αυτές είτε πρέπει να αφαιρεθούν είτε να μελετηθούν ξεχωριστά. Όταν πρέπει να μελετηθεί η συμπεριφορά της χρονολογικής σειράς χωρίς την τάση, τότε είναι απαραίτητη η αφαίρεση της τάσης. Η κυκλική συνιστώσα έχει ιδιαίτερη σημασία κυρίως στην περίπτωση της οικονομικής δραστηριότητας και συνήθως μελετάται ανεξάρτητα. Όταν αφαιρείται η εποχικότητα, διευκολύνεται η σύγκριση των τιμών μιας χρονολογικής σειράς (όπως για παράδειγμα των μηνιαίων παρατηρήσεων). Η μελέτη των συνιστωσών βοηθάει τόσο τη μελέτη του παρελθόντος της χρονολογικής σειράς, όσο και την διερεύνηση των μελλοντικών προοπτικών. Επιπλέον, Η μελέτη των συνιστωσών συμβάλλει στην αναδρομή στο άγνωστο παρελθόν της χρονολογικής σειράς. Έτσι καθίσταται δυνατή η πρόβλεψη της συμπεριφοράς μια χρονολογικής σειράς και τα μεγέθη αυτά όπως θα διαμορφωθούν μελλοντικά.

Η ανάλυση των χρονολογικών σειρών συνιστάται, τόσο στον προσδιορισμό και την αξιολόγηση κάθε συνιστώσας που έχει η χρονολογική σειρά, όσο και στην αξιοποίηση των συμπερασμάτων, τα οποία προκύπτουν από την μελέτη τους. Η διαδικασία που ακολουθείται απαρτίζεται από έξι βήματα. Το πρώτο βήμα είναι ο προσδιορισμός μακροχρόνιας τάσης, το δεύτερο βήμα είναι ο προσδιορισμός εποχικότητας, το τρίτο βήμα είναι η απαλοιφή εποχικών κυμάνσεων, το τέταρτο βήμα είναι η απαλοιφή της τάσης, το πέμπτο βήμα είναι ο προσδιορισμός κυκλικών κυμάνσεων και τέλος το έκτο βήμα είναι η απαλοιφή των κυκλικών κυμάνσεων.

Παρακάτω αναφέρονται τα πέντε βήματα τα οποία ακολουθούνται στην ανάλυση μιας χρονολογικής σειράς και τη λήψη πρόβλεψης:

- Βήμα πρώτο: Εξασφαλίζεται ότι η στατικότητα της σειράς (δηλαδή ότι η χρονοσειρά έχει σταθερή συμπεριφορά)
- Βήμα δεύτερο: Εξασφαλίζεται ότι δεν υπάρχει περιοδικότητα
- Βήμα τρίτο: Εξασφαλίζεται κάποιο κατάλληλο μοντέλο το οποίο προσαρμόζεται στα δεδομένα
- Βήμα τέταρτο: Εκτιμώνται οι άγνωστες παράμετροι του μοντέλου
- Βήμα πέμπτο: Γίνεται χρήση του μοντέλου για πρόβλεψη

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί και πιο πάνω, ο σκοπός της διαχρονικής ανάλυσης μιας μεταβλητής είναι τόσο η περιγραφή της μέχρι τώρα διαχρονικής εξέλιξής της, όσο και η πρόβλεψη της μελλοντικής συμπεριφοράς της. Ως χρονικό πλαίσιο της πρόβλεψης (time frame) ορίζεται το μήκος του διαστήματος που βρίσκεται ανάμεσα στη χρονική στιγμή, κατά την οποία γίνεται η πρόβλεψη και στη χρονική στιγμή, στην οποία αναφέρεται η πρόβλεψη. Όσο πιο πολύ μεγαλώνει το χρονικό πλαίσιο τόσο περισσότερο δύσκολη γίνεται η λήψη μιας πρόβλεψης, ως προς την ακρίβεια της προβλεπτικής ικανότητας. Τα χρονικά πλαίσια, αναλόγως το μήκος τους, μπορούν να είναι είτε άμεσα (immediate) με το μήκος τους να είναι μικρότερο από ένα μήνα, είτε βραχυπρόθεσμα (short-term) με το μήκος τους να κυμαίνεται από έναν μέχρι τρεις μήνες, είτε μεσοπρόθεσμα (medium-term) με το μήκος τους να είναι από τριών μηνών έως και δύο έτη, είτε μακροπρόθεσμα (longterm) με το μήκος τους να ξεπερνάει τα δύο χρόνια. Οι μέθοδοι πρόβλεψης που βασίζονται στις χρονολογικές σειρές είναι περισσότερο αποτελεσματικές όταν το περιβάλλον παραμένει σταθερό, αφού έχουν σαν βάση τους την υπόθεση ότι το μέλλον θα μοιάζει με το παρελθόν, και γι' αυτό το λόγο μάλιστα χρησιμοποιούνται πιο συχνά για προβλέψεις που είναι βραχυπρόθεσμες.

Η ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΑΥΤΟΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ (AUTOCORRELATION FUNCTION ACF)

Ο στατιστικός δείκτης συντελεστής αυτοσυσχέτισης χρησιμοποιείται στην ανάλυση χρονοσειρών για τον καθορισμό της τυχαιότητας ή μη της χρονοσειράς. Η γραφική παράσταση των συντελεστών αυτοσυσχέτισης ονομάζεται συνάρτηση αυτοσυσχέτισης (autocorrelation function - ACF).

- Ο Συντελεστής Αυτοσυσχέτισης r_k : παρουσιάζει την συσχέτιση της χρονολογικής σειράς με τον εαυτό της.

- Ο Συντελεστής Αυτοσυσχετίσης r_1 : αποκαλύπτει τον τρόπο με τον οποίο σχετίζονται διαδοχικές παρατηρήσεις της χρονολογικής σειράς,
- Ο Συντελεστής Αυτοσυσχετίσης r_2 : δείχνει τον τρόπο με τον οποίο σχετίζονται παρατηρήσεις της χρονολογικής σειράς οι οποίες απέχουν δύο χρονικές περιόδους (κ.ο.κ)

Με τον υπολογισμό των συντελεστών αυτοσυσχετίσης, για διάφορες χρονικές υστερήσεις μιας χρονολογικής σειράς, είναι εφικτός ο έλεγχος για το αν είναι τυχαία τα δεδομένα, για την σταθερότητα της χρονολογικής σειράς και (στην περίπτωση που δεν είναι σταθερή) ο έλεγχος για το ποια είναι η τάση της, καθώς και ο έλεγχος για την ύπαρξη εποχικότητας.

Η ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕΡΙΚΩΝ ΑΥΤΟΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ (PARTIAL AUTOCORRELATION FUNCTION PACF)

Ο βαθμός της σχέσης μεταξύ των y_t και y_{t-k} , όταν έχουν αφαιρεθεί οι επιδράσεις όλων των άλλων χρονικών υστερήσεων $1,2,3, \dots, k-1$, μετριέται από τους συντελεστές μερικής αυτοσυσχετίσης. Ο συντελεστής μερικής αυτοσυσχετίσης τάξης k συμβολίζεται με ak και ο υπολογισμός του μπορεί να γίνει εφαρμόζοντας τη μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, έχοντας σαν εξαρτημένη μεταβλητή την y_t και σαν ανεξάρτητες μεταβλητές τις y_{t-1}, \dots, y_{t-k} .

ΛΕΥΚΟΣ ΘΟΡΥΒΟΣ (WHITE NOISE)

Όταν οι τυχαίες μεταβλητές μιας χρονολογικής σειράς έχουν την ίδια κατανομή και είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους, τότε η χρονοσειρά θεωρείται ότι συντελείται από ανεξάρτητες τυχαίες μεταβλητές με ίδια κατανομή (independent and identically distributed, iid). Το παραπάνω ισχύει μόνο εάν έχουν θεωρηθεί τα διαδοχικά στοιχεία της χρονολογικής σειράς ως τυχαίες μεταβλητές. Μια iid χρονοσειρά, ονομάζεται λευκός θόρυβος και είναι εντελώς τυχαία και δεν περιέχει συσχετίσεις μεταξύ στοιχείων της χρονολογικής σειράς (δηλαδή δεν περιέχει ούτε γραμμικές αυτοσυσχετίσεις, ούτε μη-γραμμικές αυτοσυσχετίσεις). Στην περίπτωση που τα στοιχεία μιας τέτοιας χρονολογικής σειράς ακολουθούν κανονική (Γκαουσιανή) κατανομή, τότε η χρονολογική σειρά ονομάζεται «Γκαουσιανός λευκός θόρυβος» (Gaussian white noise).

ΤΥΧΑΙΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ (RANDOM WALK)

Ο τυχαίος περίπατος είναι μια μη-στάσιμη χρονολογική σειρά, στην οποία το κάθε στοιχείο της ξεχωριστά έπεται από το προηγούμενο με την πρόσθεση μιας τυχαίας τιμής. Πιο συγκεκριμένα, η χρονολογική σειρά είναι τυχαίος περίπατος εάν ισχύει ο τύπος $x_t = x_{t-1} + \varepsilon_t$, όπου ε_t είναι μια χρονολογική σειρά λευκού θορύβου. Το όνομα του τυχαίου περιπάτου υπαινίσσεται ότι η χρονολογική σειρά παράγεται από την κίνηση κάποιου πάνω σε μια ευθεία γραμμή (στο IR), που σε κάθε χρονική στιγμή πραγματοποιεί ένα τυχαίο βήμα προς τα μπροστά ή προς τα πίσω ε_t από το σημείο το οποίο βρίσκεται (x_{t-1}), στο επόμενο (x_t). Λαμβάνοντας υπόψη τις πρώτες διαφορές, προκύπτει η στάσιμη χρονολογική σειρά του λευκού θορύβου.

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ BOX-JENKINS

Η μέθοδος Box-Jenkins, η οποία αναπτύχθηκε την δεκαετία του 1960 και είχε σαν αποκορύφωμα την έκδοση της μελέτης “ Times series Analysis, Forecasting and Control” το 1970, από τους καθηγητές Box και Jenkins, ασχολείται με την αναγνώριση ενός ιδιαίτερου στατιστικού υποδείγματος, το οποίο έχει την ικανότητα προσαρμογής σε μια δεδομένη χρονολογική σειρά. Από την στιγμή που υπήρχε η ανάγκη για γνώση υποδειγμάτων των οποίων τα διαγράμματα αυτοσυσχέτισης να μπορούν να αναγνωριστούν με μία σχετική ευκολία, έπρεπε να διαμορφωθούν τρεις στάσιμες στοχαστικές διαδικασίες, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερη χρησιμότητα για τις χρονοσειρές και που προέκυψαν από τον συνδυασμό εμπειρικής έρευνας και θεωρίας. Αυτές οι διαδικασίες είναι:

1. Η αυτοπαλινδρομική (AR)
2. Η τεχνική του κινητού μέσου (MA) και
3. Η μικτή διαδικασία (ARMA).

Η τεχνική Box-Jenkins ARIMA (*Auto-Regressive Integrated Moving Average*) δίνει μορφή υποδείγματος στην πιο γενική μορφή σε μια διακριτή χρονολογική σειρά, ως συνάρτηση των αυτοπαλινδρομούμενων όρων, των κινούμενων μέσων και μιας σταθεράς. Στο μοντέλο αυτό περιλαμβάνονται συνάμα ένας τύπος εποχικού παράγοντα και ένας μη εποχικού παράγοντα. Η γενική του μορφή φαίνεται στον παρακάτω τύπο:

$$ARIMA(p, d, q)(P, D, Q)s \text{ όπου,}$$

p = η τάξη αυτοπαλινδρόμησης του μη εποχικού παράγοντα (AR)

d = η τάξη προς τα πίσω διαφορών του μη εποχικού παράγοντα

q = η τάξη κινούμενου μέσου του μη εποχικού παράγοντα (MA)

P = η τάξη αυτοπαλινδρόμησης του εποχικού παράγοντα (SAR)

D = η τάξη των προς τα πίσω διαφορών του εποχικού παράγοντα

Q = η τάξη κινούμενου μέσου του εποχικού παράγοντα (SMA)

s = η εποχικότητα της χρονοσειράς

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ARIMA (P,D,Q)

Ένα υπόδειγμα μικτής διαδικασίας (ARMA (p,q)) το οποίο εφαρμόζεται σε μια ολοκληρωμένη σειρά τάξεως (μη στάσιμη), ορίζεται ως αυτοπαλίνδρομο ολοκληρωμένο υπόδειγμα κινητού μέσου τάξεως και ο συμβολισμός του είναι ο παρακάτω:

ARIMA (p, d, q) όπου,

p = οι παράμετροι της αυτοπαλίνδρομης διαδικασίας

d = ο αριθμός των διαφορών που απαιτούνται προκειμένου να μεταβληθεί η σειρά σε στάσιμη

q = οι παράμετροι της διαδικασίας κινητού μέσου

Τα ARIMA μοντέλα, συνδυάζουν τις ιδιότητες που έχουν τρία διαφορετικά υπό-μοντέλα/ υπό-συστήματα, και συγκεκριμένα η Αυτοπαλινδρόμηση (autoregression - AR), η ολοκλήρωση (integration - I) και η εξομάλυνση με μετακινούμενο μέσο (moving average - MA).

ΕΠΟΧΙΚΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ARIMA (SARIMA)

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί και μια ειδική κατηγορία των υποδειγμάτων ARIMA, τα εποχικά υποδείγματα SARIMA. Ένα εποχικό υπόδειγμα SARIMA μπορεί να διαθέτει και ένα παράγοντα MA, έναν παράγοντα AR και ενδεχομένως μια τάξη διαφορών:

ARIMA (p, d, q) (P, D, Q) s όπου,

p = οι παράμετροι της αυτοπαλίνδρομης διαδικασίας (AR)

d = ο αριθμός των διαφορών που απαιτούνται προκειμένου να μετατραπεί η σειρά σε στάσιμη

q = οι παράμετροι της διαδικασίας κινητού μέσου (MA)

P = το πλήθος των εποχικών αυτοπαλίνδρομων όρων (SAR)

D = το πλήθος των εποχικών διαφορών

Q = το πλήθος των εποχικών όρων κινητού μέσου (SMA)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΟΝΟΣΕΙΡΩΝ ΜΕ ΤΗ BOX-JENKINS ΜΕΘΟΔΟ

Τα Στάδια Της BOX-JENKINS Μεθόδου

Η μέθοδος Box-Jenkins έχει τέσσερα στάδια και πιο συγκεκριμένα την ταυτοποίηση, την εκτίμηση, τον διαγνωστικό έλεγχο και την αξιολόγηση υποδείγματος. Στο πρώτο στάδιο (ταυτοποίηση) επιλέγεται ένα μοντέλο το οποίο έχει την ικανότητα να δείξει αν υπάρχουν κάποια βασικά χαρακτηριστικά στη χρονοσειρά όπως η εποχικότητα και η τάση. Στο στάδιο της ταυτοποίησης προσδιορίζονται δυο συναρτήσεις συσχέτισης (η Αυτοσυσχέτιση - Autocorrelation, ACF και η Μερική Αυτοσυσχέτιση - Partial Autocorrelation, PACF) οι οποίες μόλις χρησιμοποιηθούν υπάρχει η δυνατότητα να αναγνωριστεί κατάλληλης AR ή MA. Στο δεύτερο στάδιο (Εκτίμηση), εκτιμώνται οι παράμετροι του μοντέλου (αφού πρώτα έχει προσαρμοστεί στα δεδομένα που υπάρχουν), γίνεται ο έλεγχος της σημαντικότητας των παραμέτρων, γίνεται η πρόβλεψη του κομματιού της χρονοσειράς που χρησιμοποιείται για αυτό το σκοπό και τέλος γίνεται η αποδοχή ή η απόρριψη του μοντέλου (ανάλογα την περίπτωση). Στο τρίτο στάδιο (Διαγνωστικός Έλεγχος), ελέγχεται η καλή προσαρμογή του υποδείγματος. Με άλλα λόγια, στο στάδιο του διαγνωστικού ελέγχου, ελέγχεται πόσο καλά ταιριάζει το υπόδειγμα με τα δεδομένα, όπως επίσης και η τελική αποδοχή ή απόρριψη (ανάλογα την περίπτωση). Στο τέταρτο και τελευταίο στάδιο (Αξιολόγηση Υποδείγματος), αξιολογείται η προβλεπτική ικανότητα που έχει το υπόδειγμα.

Αξιολόγηση Υποδείγματος

Φυσικά σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθούν και ορισμένα κριτήρια που υπάρχουν ώστε να γίνει σωστή αξιολόγηση. Αυτά τα κριτήρια είναι α) η ρίζα του μέσου

τετραγώνου RMSE, β) το μέσο απόλυτο σφάλμα MEAN και γ) το μέσο απόλυτο ποσοστιαίο σφάλμα MAPE.

Επιλογή Κατάλληλου Υποδείγματος

Όπως είναι λογικό, για την επιλογή του κατάλληλου υποδείγματος υπάρχουν και κάποια συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία είναι απαραίτητα να ληφθούν υπόψη. Το πρώτο κριτήριο είναι το κριτήριο πληροφοριών Akaike (Akaike Information Criterion) (AIC) και το δεύτερο κριτήριο είναι το διάστημα εμπιστοσύνης.

Διάστημα Εμπιστοσύνης Της Πρόβλεψης

Ένα πολύ καλό κριτήριο για την ακρίβεια της πρόβλεψης είναι το διάστημα εμπιστοσύνης, αφού με αυτό φαίνεται το πόσο κοντά βρίσκονται οι προβλεπόμενες τιμές, οι οποίες υπολογίστηκαν από το εκτιμημένο υπόδειγμα, στις πραγματικές τιμές

Έλεγχος Των Καταλοίπων

Στην περίπτωση που το εκτιμώμενο υπόδειγμα είναι το καταλληλότερο για τα υπάρχοντα δεδομένα, τότε είναι απαραίτητη η μη αυτοσυσχέτιση των καταλοίπων.

Έλεγχος Της Τάξης Του Υποδείγματος

Ο συγκεκριμένος έλεγχος γίνεται τη διαδικασία της υπερπροσαρμογής (overfitting), σύμφωνα με την οποία ο έλεγχος της καταλληλότητας του εκτιμημένου υποδείγματος γίνεται συγκρίνοντάς το με ένα άλλο υπόδειγμα μεγαλύτερης τάξης. Στην περίπτωση που το εκτιμημένο υπόδειγμα είναι το καταλληλότερο για τα υπάρχοντα δεδομένα, τότε οι επιπλέον συντελεστές στα μεγαλύτερα υποδείγματα είναι απαραίτητο να ισούνται στατιστικά με το μηδέν. Εάν οι συντελεστές δεν ισούνται με μηδέν, τότε είναι σίγουρη η ύπαρξη κάποιου άλλου υποδείγματος το οποίο θα είναι πιο κατάλληλο από το εκτιμημένο, για τα υπάρχοντα δεδομένα.

Εγκυρότητα Πρόβλεψης Και Σφάλμα

Έχοντας σαν βάση το εκτιμημένο υπόδειγμα και τις υπάρχουσες πληροφορίες μέχρι τη χρονική περίοδο T , είναι εφικτή η πρόβλεψη της τιμής της μεταβλητής Y για κάποια μελλοντική τιμή της, για την περίοδο $T+h$. Βέβαια, σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητη η

αναφορά στις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, ώστε να είναι έγκυρη η πρόβλεψη, οι οποίες είναι οι παρακάτω:

- Το διάστημα λήψης δεδομένων να είναι παρόμοιο με το διάστημα πρόβλεψης.
- Η πρόβλεψη πρέπει να είναι πεπερασμένη σε πλήθος στοιχείων, καθώς όσο απομακρυνόμαστε από την τελευταία παρατήρηση αυξάνεται η αβεβαιότητα και το προβλεπόμενο διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλώνει.
- Τα δεδομένα πρέπει να είναι επαρκή σε πλήθος και να είναι συμβατά μεταξύ τους
- Το μοντέλο πρέπει να είναι κατάλληλο για τα δεδομένα και να δίνει προβλέψεις κοντινές στις πραγματικές τιμές.

Όσο το κόστος προβλέψεων αυξάνεται, τόσο οι απώλειες εξαιτίας της αβεβαιότητας μειώνονται. Η διαδικασία πρόβλεψης δεν απομακρύνει ποτέ εντελώς τον κίνδυνο, και για αυτόν τον λόγο κρίνεται απαραίτητο να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η αβεβαιότητα που περικλείει η πρόβλεψη, στη διαδικασία για τη λήψη της πρόβλεψης. Εννοιολογικά, η πραγματική τιμή μια μεταβλητής συνδέεται με την πρόβλεψη, σύμφωνα με τύπο που φαίνεται παρακάτω:

Πραγματική τιμή = Τιμή πρόβλεψης (δεδομένου ότι η πρόβλεψη είναι σωστή) + προβλεπτικό λάθος (σφάλμα πρόβλεψης)

Μειονεκτήματα Της Μεθόδου Box-Jenkins

Η μέθοδος Box-Jenkins εκτός του ότι αποτελεί μια πολύ ισχυρή προσέγγιση στην επίλυση πολλών προβλεπτικών προβλημάτων, παρέχει πολύ ακριβείς προβλέψεις χρονοσειρών και επίσης διαθέτει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην κατασκευή υποδειγμάτων. Παρόλα αυτά παρουσιάζει κάποια μειονεκτήματα, όπως τα παρακάτω:

- Απαιτείται μεγάλος αριθμός παρατηρήσεων για να είναι αξιόπιστη η πρόβλεψη.
- Δεν υπάρχουν συστηματικές μέθοδοι για να κατευθυνθεί η αποτελεσματικότητα του υποδείγματος και για να ρυθμιστούν αυτόματα οι τιμές των παραμέτρων στις μεταβολές της βασικής διαδικασίας (όπως συμβαίνει σε άλλες μεθόδους).
- Για να κατασκευαστεί ένα ικανοποιητικό υπόδειγμα απαιτεί και χρόνο και έμπειρο προσωπικό.
- Τέλος, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, τα προβλεπτικά μοντέλα τα οποία βασίζονται στις χρονοσειρές, έχουν σαν δεδομένο την υπόθεση ότι το σχήμα

(pattern) της χρονολογικής εμφάνισης των τιμών της μεταβλητής που παρατηρήθηκαν στο παρελθόν, θα εξακολουθεί να υπάρχει και μελλοντικά, ανεξάρτητα των αλλαγών του περιβάλλοντος. Συνεπώς, τα συγκεκριμένα προβλεπτικά μοντέλα θα συνεχίσουν να δίνουν την ίδια πρόβλεψη ανεξάρτητα από τις μεταβολές που μπορεί να έχει το περιβάλλον.

Παρόλα αυτά, τα υποδείγματα Box-Jenkins, σύμφωνα με μελέτες οι οποίες ελέγχουν τη συγκριτική ακρίβεια προβλέψεων που προκύπτουν από τη μέθοδο Box-Jenkins και άλλων προβλεπτικών μεθόδων, φαίνεται πως παρουσιάζουν μεγαλύτερη προβλεπτική ακρίβεια, συγκριτικά με υποδείγματα άλλων μονομεταβλητών ή/και πολυμεταβλητών προβλεπτικών μεθόδων¹¹⁹.

Η συγκεκριμένη διαδικασία στοχεύει στην πρόβλεψη των τιμών των μελλοντικών αφίξεων των μη κατοίκων της Ελλάδας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα. Οι χρονικές περιόδους που χρησιμοποιήθηκαν είναι 120 μήνες. Η τελική επιλογή είναι ένα μοντέλο ARIMA, σύμφωνα με το οποίο η καλύτερη πρόβλεψη των μελλοντικών δεδομένων προκύπτει από ένα παραμετρικό μοντέλο.

Στον πίνακα 21, αναφέρεται η στατιστική σημαντικότητα (p-value) των όρων του μοντέλου πρόβλεψης. Έτσι, οι τιμές p-value για τις παραμέτρους AR(1), SAR(1), SAR(2), SMA(1), SMA(2), SMA(3), είναι μικρότερες του 0,10, δηλαδή διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από το 0, επομένως υπάρχει 90% βεβαιότητα για την πραγματικότητα των τιμών.

¹¹⁹ (D.J.Reid "A comparative study of time series prediction techniques on economic data",1969,P.Newbold, C.W.J. Granger "Experience with forecasting univariate time series and the combination of forecasts",1974)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλυθούν οι αφίξεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σαν σύνολο 27 χωρών, στην χώρα μας για τους μήνες 01/2010 – 12/2019. Πιο συγκεκριμένα, οι αριθμοί των μηνιαίων Αφίξεων των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ελλάδα, από τον Ιανουάριο του 2010 μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2019, προέρχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Έτσι, παρέχεται η δυνατότητα για να εκτιμηθούν οι Αφίξεις των τουριστών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το δωδεκάμηνο Ιανουάριος του 2020 με Δεκέμβριο του 2020 μέσω του συστήματος πρόβλεψης Statgraphics.

ΒΗΜΑΤΑ

Για να βρεθεί ένα αποδεκτό μοντέλο είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν τα παρακάτω βήματα:

Αρχικά, η προσθήκη στον πίνακα του statgraphics των αριθμών των αφίξεων στην Ελλάδα από τις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σαν σύνολο. Αυτές οι τιμές έχουν προέλθει, έπειτα από υπεύθυνη δήλωση, από αρμόδια τμήματα της Τράπεζας της Ελλάδας και αφορούν τα έτη 2010-2019. Έχοντας λοιπόν ονοματίσει την στήλη σαν «European Union», έχει ολοκληρωθεί επιτυχώς το πρώτο βήμα.

Δεύτερον, επιλέγουμε στο σύστημα statgraphics τα παρακάτω:

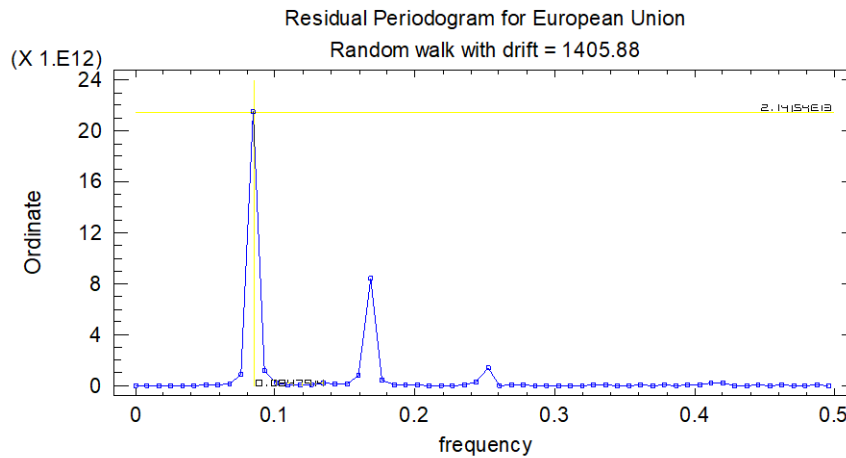
1)Forecast, 2) Forecasting, 3) User Specified Model.

Αφού έχει ολοκληρωθεί η παραπάνω σειρά επιλογής, εμφανίζεται ένα πινακάκι στο οποίο γίνονται οι παρακάτω επιλογές:

1)Column: European Union, 2) Once Every 1 Month, 3) Starting at: 01/10, 4) OK

Πλέον μπορεί να ανακαλυφθεί αν υπάρχει εποχικότητα στην χρονοσειρά. Για να γίνει αυτό, σβήνονται οι πίνακες Analysis Summary και Model Comparisons και επιλέγονται τα διαγνωστικά γραφήματα (Time sequence Plot, residual autocorrelations function, residual partial autocorrelations function και residual periodogram) και ανοίγοντας το διαγνωστικό γράφημα residual periodogram, εντοπίζεται (Locate) σε ποιο σημείο είναι το πρώτο peak του γραφήματος.

Διάγραμμα 1: Residual Periodogram for European Union



Από την στιγμή που είναι περίπου στο 0,08 η χρονοσειρά αυτή έχει εποχικότητα 12 μηνών.

Αφού λοιπόν έχει εποχικότητα η χρονοσειρά, προσθέτετε το νούμερο 12 στον πίνακα forecasting (Input dialog) και συγκεκριμένα στο Seasonality, και μετά το πάτημα του OK συνεχίζεται η έρευνα.

Στην συνέχεια επιλέγονται οι πίνακες Analysis Summary και Model Comparisons και με ένα δεξί κλικ επιλέγεται το Analysis Options.

Στον πίνακα Analysis Options πραγματοποιείται η εξής αντιστοίχιση μοντέλων και γραμμάτων:

- (A) Simple exponential smoothing
- (B) Brown's linear exp. smoothing
- (C) Holt's linear exp. smoothing
- (D) Brown's quadratic exp. smoothing
- (E) ARIMA Model

Τέλος, αφού έχουν αλλάξει και οι πίνακες και τα διαγνωστικά γραφήματα μετά την παραπάνω αλλαγή, προστίθεται πάλι στο Analysis Options (επειδή έχει εποχικότητα η χρονοσειρά) και συγκεκριμένα στο Seasonal Order ο αριθμός 1.

ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Από την στιγμή που έχει ολοκληρωθεί η παραπάνω διαδικασία, ο σκοπός της μελέτης είναι να βρεθεί ένα μοντέλο (αλλάζοντας οποιοδήποτε δεδομένο θεωρηθεί απαραίτητο στο πίνακα Analysis Options), το οποίο να είναι αποδεκτό. Ένα αποδεκτό μοντέλο τηρεί τους παρακάτω κανόνες:

- Τα p-value < 5%,
- Στους ελέγχους σφαλμάτων το μοντέλο να έχει 5 OK,
- Το RMCE του μοντέλου < τα RMCE των προκρινόμενων μοντέλων και
- Τα γραφήματα αυτοσχετίσεων να έχουν καλή συμπεριφορά (το πολύ μια μπάρα να ακουμπάει στην χοάνη).

Μετά από δοκιμές τιμών στην χρονοσειρά αποδείχτηκε σαν καλύτερο αποδεκτό μοντέλο το: ARIMA(1,0,0)x(2,1,3)12 with constant (Math adjustment: Reciprocal). Πιο συγκεκριμένα:

Model Comparison

Data variable: European Union

Number of observations = 120

Start index = 1/10

Sampling interval = 1.0 month(s)

Length of seasonality = 12

Models

(A) Simple exponential smoothing with alpha = 0.063

(B) Brown's linear exp. smoothing with alpha = 0.0268

(C) Holt's linear exp. smoothing with alpha = 0.0494 and beta = 0.0241

(D) Brown's quadratic exp. smoothing with alpha = 0.0202

(E) ARIMA (1,0,0) x (2,1,3)12 with constant

Math adjustment: Reciprocal

Πίνακας 20: Estimation Period

<i>Model</i>	<i>RMSE</i>	<i>MAE</i>	<i>MAPE</i>	<i>ME</i>	<i>MPE</i>
(A)	955726.	772702.	155.334	113296.	-113.581
(B)	954813.	770818.	152.631	121050.	-110.198
(C)	954148.	787714.	179.619	-10181.7	-144.976
(D)	958279.	772443.	148.98	131509.	-104.835
(E)	290148.	154259.	13.2858	-100385.	-4.7615

<i>Model</i>	<i>RMSE</i>	<i>RUNS</i>	<i>RUNM</i>	<i>AUTO</i>	<i>MEAN</i>	<i>VAR</i>
(A)	955726.	***	***	***	OK	***
(B)	954813.	***	***	***	OK	***
(C)	954148.	***	***	***	OK	***
(D)	958279.	***	***	***	OK	***
(E)	290148.	OK	OK	OK	OK	OK

Όπου:

RMSE = Root Mean Squared Error

RUNS = Test for excessive runs up and down

RUNM = Test for excessive runs above and below median

AUTO = Box-Pierce test for excessive autocorrelation

MEAN = Test for difference in mean 1st half to 2nd half

VAR = Test for difference in variance 1st half to 2nd half

OK = not significant ($p \geq 0.05$)

* = marginally significant ($0.01 < p \leq 0.05$)

** = significant ($0.001 < p \leq 0.01$)

*** = highly significant ($p \leq 0.001$)

Forecasting - European Union

Number of observations = 120

Start index = 1/10

Sampling interval = 1.0 month(s)

Length of seasonality = 12

Forecast Summary

Math adjustment: Reciprocal

Seasonal differencing of order: 1

Forecast model selected: ARIMA (1,0,0) x (2,1,3)₁₂ with constant

Number of forecasts generated: 12

Number of periods withheld for validation: 0

	<i>Estimation</i>	<i>Validation</i>
<i>Statistic</i>	<i>Period</i>	<i>Period</i>
RMSE	290147.6091	
MAE	154258.5579	
MAPE	13.2857778	
ME	-100384.7593	
MPE	-4.761498241	

Παραπάνω, παρουσιάζεται η αξιολόγηση του μοντέλου βάσει στατιστικών μέτρων (RMSE), (MAE), (MAPE), (ME) και (MPE). Τα τρία πρώτα στατιστικά μέτρα υπολογίζουν το μέγεθος των τυχαίων σφαλμάτων, ενώ τα δύο τελευταία το μέγεθος των συστηματικών σφαλμάτων.

Πίνακας 21: ARIMA Model Summary

<i>Parameter</i>	<i>Estimate</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t</i>	<i>P-value</i>
AR(1)	0.70778595	0.06973987043	10.14894272	0.000000
SAR(1)	0.4366839641	0.007682302829	56.84284697	0.000000
SAR(2)	0.9066083798	3.254678212E-12	2.78555458E11	0.000000

SMA(1)	0.9849534168	2.221912878E-11	4.432907459E10	0.000000
SMA(2)	0.6491140882	1.735883625E-11	3.739387127E10	0.000000
SMA(3)	-0.4539567118	1.352457788E-11	-3.356531464E10	0.000000
Mean	-2.009645869E-7		-0.0967785831	0.923094
Constant	2.015973161E-8			

Backforecasting: yes

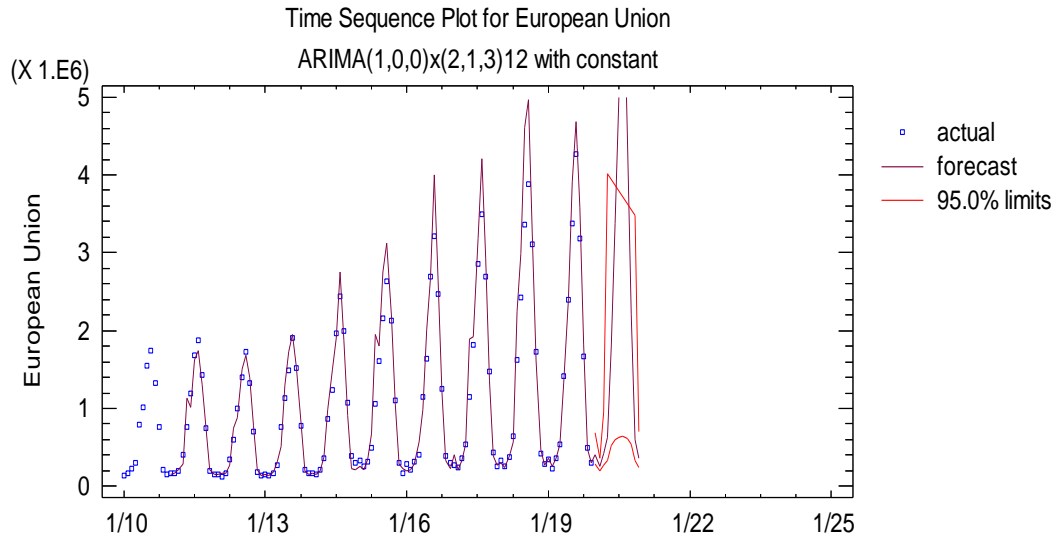
Estimated white noise variance = 2.480587139E-13 with 101 degrees of freedom

Estimated white noise standard deviation = 4.980549306E-7

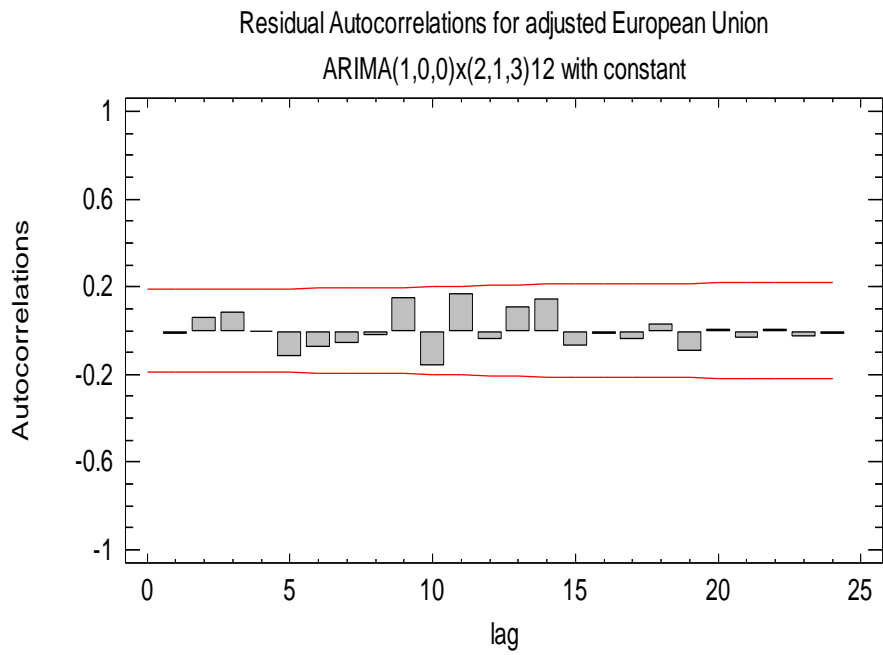
Number of iterations: 12

Διαγράμματα:

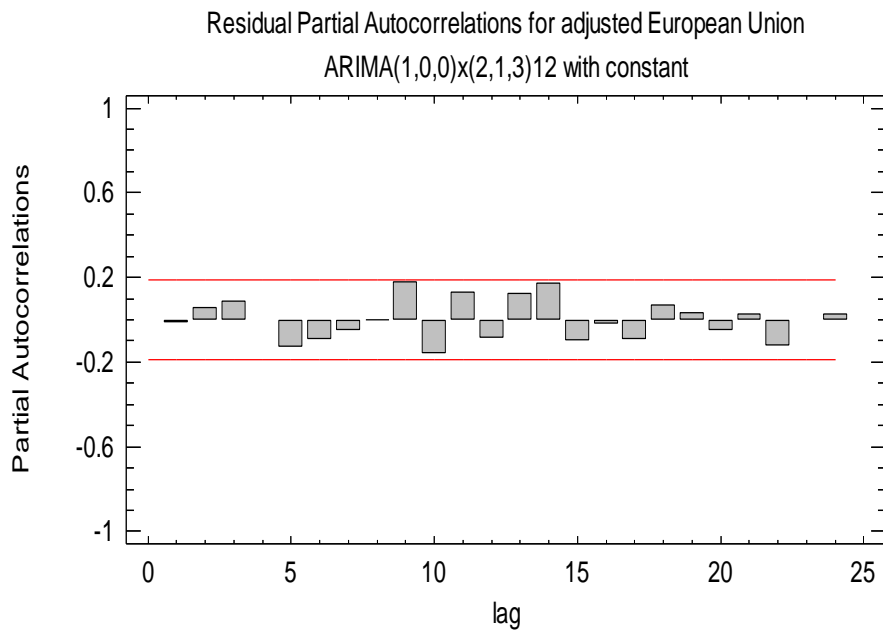
Διάγραμμα 2: Time Sequence Plot for European Union



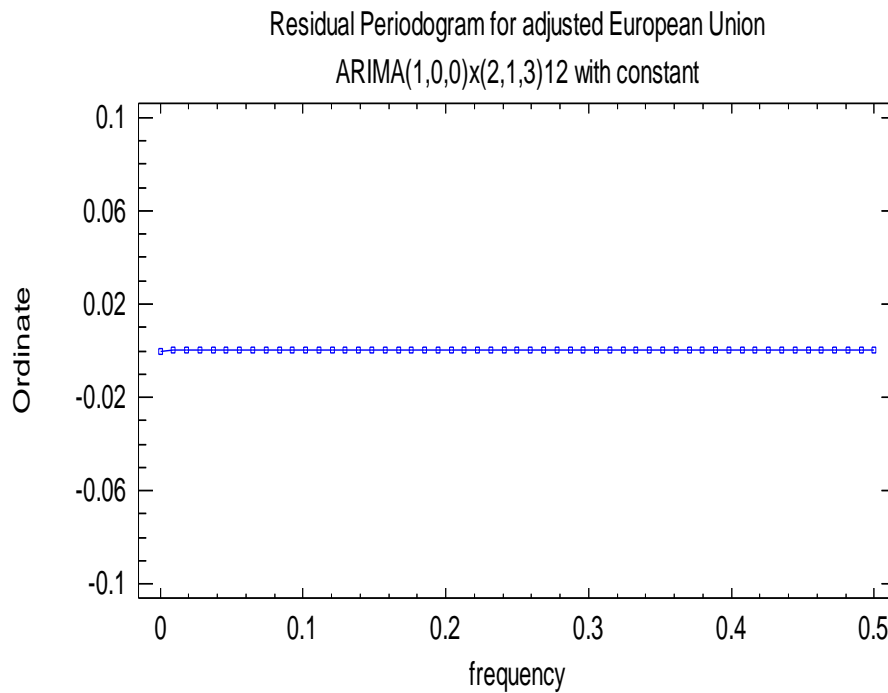
Διάγραμμα 3: Residual Autocorrelations for adjusted European Union



Διάγραμμα 4: Residual Partial Autocorrelations for adjusted European Union



Διάγραμμα 5: Residual Periodogram for adjusted European Union



Αφού έχει βρεθεί ένα αποδεκτό μοντέλο πρέπει να επιλεγθούν ο πίνακας Forecast Table και το διαγνωστικό γράφημα Forecast Plot, ώστε να μπορεί να ερμηνευτεί το μοντέλο και οι προβλέψεις.

Πίνακας προβλέψεων

Στον πρώτο πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται οι αφίξεις των μη κατοίκων της Ελλάδας προς την Ελλάδα, έχοντας σαν πηγή προέλευσης τις 27 χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο. Η περίοδος στον πίνακα 22 αρχίζει με τον Ιανουάριο του 2010 και καταλήγει μέχρι τον Δεκέμβριο του 2019.

Πίνακας 22: Forecast Table for European Union

Model: ARIMA (1,0,0) x (2,1,3)₁₂ with constant

Math adjustment: Reciprocal

<i>Period</i>	<i>Data</i>	<i>Forecast</i>	<i>Residual</i>
1/10	141319.0		
2/10	170129.0		
3/10	227049.0		
4/10	301509.0		
5/10	787159.0		
6/10	1021936.0		
7/10	1552584.0		
8/10	1746878.0		
9/10	1325600.0		
10/10	767073.0		
11/10	214943.0		
12/10	154288.0		
1/11	163015.0	158741.3124	4273.687574
2/11	161855.0	173551.6656	-11696.66562
3/11	198490.0	216052.5093	-17562.5093
4/11	400901.0	284196.9219	116704.0781
5/11	759962.0	1126850.684	-366888.684
6/11	1191639.0	1008374.0	183264.9996
7/11	1689764.0	1627386.05	62377.94987
8/11	1878663.0	1739549.1	139113.9
9/11	1429903.0	1308407.013	121495.9869
10/11	750984.0	763404.6139	-12420.61393
11/11	195609.0	217986.5853	-22377.58533
12/11	147864.0	148632.1792	-768.1791832
1/12	158295.0	157687.7345	607.2654512
2/12	125965.0	165537.9762	-39572.97624

3/12	167610.0	167096.3309	513.6691
4/12	342828.0	271013.9396	71814.06041
5/12	597333.0	751340.865	-154007.865
6/12	1006348.0	886425.2434	119922.7566
7/12	1398169.0	1500610.362	-102441.362
8/12	1728987.0	1687186.993	41800.007
9/12	1328477.0	1399418.563	-70941.563
10/12	699787.0	772571.2556	-72784.25557
11/12	182885.0	209315.9615	-26430.96152
12/12	145801.0	144764.2174	1036.782624
1/13	151203.0	158823.0995	-7620.09948
2/13	135735.0	140120.8539	-4385.853925
3/13	173224.0	181400.7979	-8176.797918
4/13	279478.0	318135.8882	-38657.88819
5/13	758494.0	515758.9251	242735.0749
6/13	1127948.0	1300204.687	-172256.6874
7/13	1491632.0	1728048.11	-236416.1102
8/13	1902849.0	1944032.118	-41183.1181
9/13	1513954.0	1534886.92	-20932.92043
10/13	773440.0	806497.4165	-33057.41652
11/13	209234.0	204573.8068	4660.19323
12/13	163638.0	158350.7208	5287.27923
1/14	169407.0	171884.0651	-2477.065114
2/14	149906.0	148106.2554	1799.744571
3/14	205880.0	198188.2792	7691.7208
4/14	365299.0	371112.7545	-5813.754486
5/14	871495.0	979958.5829	-108463.5829
6/14	1243355.0	1511882.544	-268527.5435
7/14	1970939.0	1900123.711	70815.28914
8/14	2433377.0	2757416.32	-324039.3197

9/14	1988376.0	1881946.055	106429.9449
10/14	1070609.0	913304.2165	157304.7835
11/14	392426.0	225017.6258	167408.3742
12/14	298872.0	219988.9656	78883.03435
1/15	337224.0	263634.3474	73589.65264
2/15	261184.0	216879.036	44304.96396
3/15	321430.0	347108.7855	-25678.78549
4/15	501104.0	673003.7272	-171899.7272
5/15	1054465.0	1944104.803	-889639.803
6/15	1603641.0	1806444.561	-202803.5615
7/15	2154331.0	2752969.713	-598638.7127
8/15	2631167.0	3120645.092	-489478.0922
9/15	2132291.0	2185304.492	-53013.49186
10/15	1102095.0	1060273.929	41821.07092
11/15	302836.0	294062.3116	8773.688415
12/15	175272.0	225343.7302	-50071.73024
1/16	286758.0	201329.9324	85428.06762
2/16	216641.0	215638.8873	1002.11273
3/16	315227.0	291127.2535	24099.74646
4/16	410122.0	565690.9543	-155568.9543
5/16	1151296.0	983211.7359	168084.2641
6/16	1633708.0	2013489.474	-379781.4742
7/16	2692076.0	2683163.115	8912.88454
8/16	3210258.0	3997071.214	-786813.214
9/16	2466486.0	2650224.452	-183738.4515
10/16	1245794.0	1218190.206	27603.79431
11/16	395087.0	325579.3347	69507.66532
12/16	298741.0	230444.0916	68296.90839
1/17	267397.0	402973.4429	-135576.4429
2/17	237657.0	208438.111	29218.88902

3/17	359736.0	338822.8635	20913.13647
4/17	536544.0	546138.2034	-9594.203414
5/17	1152331.0	1893196.708	-740865.708
6/17	1819791.0	1917412.735	-97621.73517
7/17	2856345.0	3181875.753	-325530.7527
8/17	3497122.0	4205203.517	-708081.5166
9/17	2696004.0	2923824.198	-227820.1982
10/17	1470165.0	1354883.915	115281.0853
11/17	431239.0	385159.3696	46079.63041
12/17	256638.0	270934.4025	-14296.40252
1/18	336055.0	303745.6004	32309.39955
2/18	250432.0	246945.6376	3486.362441
3/18	383183.0	385042.5107	-1859.51067
4/18	646221.0	568203.7281	78017.27188
5/18	1619650.0	2251376.074	-631726.0738
6/18	2431816.0	2983495.586	-551679.5859
7/18	3359418.0	4607556.89	-1248138.89
8/18	3887143.0	4959738.745	-1072595.745
9/18	3104922.0	3242200.57	-137278.5696
10/18	1727310.0	1609259.469	118050.5308
11/18	423358.0	462959.6717	-39601.6717
12/18	285246.0	275744.9845	9501.015487
1/19	345730.0	359552.6996	-13822.69965
2/19	225747.0	250418.4606	-24671.4606
3/19	357774.0	355010.3703	2763.629663
4/19	537285.0	544465.6715	-7180.671509
5/19	1411556.0	1319687.841	91868.15877
6/19	2396891.0	2407278.806	-10387.80622
7/19	3376265.0	3917808.522	-541543.5222
8/19	4264488.0	4685600.48	-421112.4799

9/19	3176119.0	3580056.9	-403937.9004
10/19	1662890.0	1810943.061	-148053.0607
11/19	490401.0	483031.61	7369.389997
12/19	308619.0	304642.2462	3976.753845

Οι εκτιμώμενες τιμές για την περίοδο 1/20 (Ιανουάριος 2020) – 12/20 (Δεκέμβριος 2020) παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 23: Προβλεπόμενες Αφίξεις τουριστών από τις χώρες της ΕΕ, σαν σύνολο

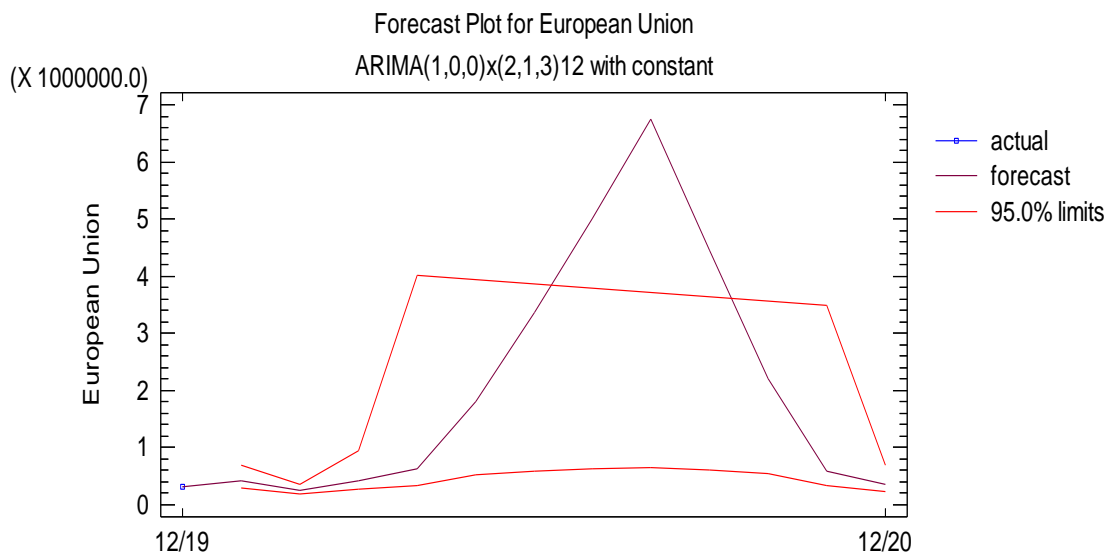
		<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
<i>Period</i>	<i>Forecast</i>	<i>Limit</i>	<i>Limit</i>
1/20	411333.8965	292472.5816	692949.7654
2/20	251606.9013	192867.7433	361793.5367
3/20	424116.8624	272808.7546	952281.2929
4/20	623981.7283	338243.2895	4019773.979
5/20	1803572.526	517916.1164	
6/20	3373099.251	593836.1006	
7/20	5001155.508	627744.0867	
8/20	6749103.804	647671.9983	
9/20	4455260.314	616650.6563	
10/20	2199553.017	539798.8948	
11/20	593411.0829	324314.7965	3485280.461
12/20	353964.842	236766.8134	700911.4279

Για να πραγματοποιηθεί η εκτιμηθεί το επίπεδο των αφίξεων των τουριστών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα είναι απαραίτητο να γίνει σύγκριση των εκτιμώμενων τιμών με τις τιμές που ήδη έχουμε για το προηγούμενο δωδεκάμηνο.

Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να συγκριθούν: 1/20 με 1/19, 2/20 με 2/19, 3/20 με 3/19, 4/20 με 4/19, 5/20 με 5/19, 6/20 με 6/19, 7/20 με 7/19, 8/20 με 8/19, 9/20 με 9/19, 10/20 με 10/19, 11/20 με 11/19 και τέλος 12/20 με 12/19.

Βάσει τόσο του πίνακα προβλέψεων, όσο και του διαγράμματος, είναι προφανές πως οι εκτιμώμενες τιμές για τις αφίξεις των τουριστών από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση προς την Ελλάδα για την περίοδο Ιανουάριος 2020 με Δεκέμβριος 2020 θα παρουσιάσουν σε γενικές γραμμές αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο δωδεκάμηνο.

Διάγραμμα 6: Forecast Plot for European Union



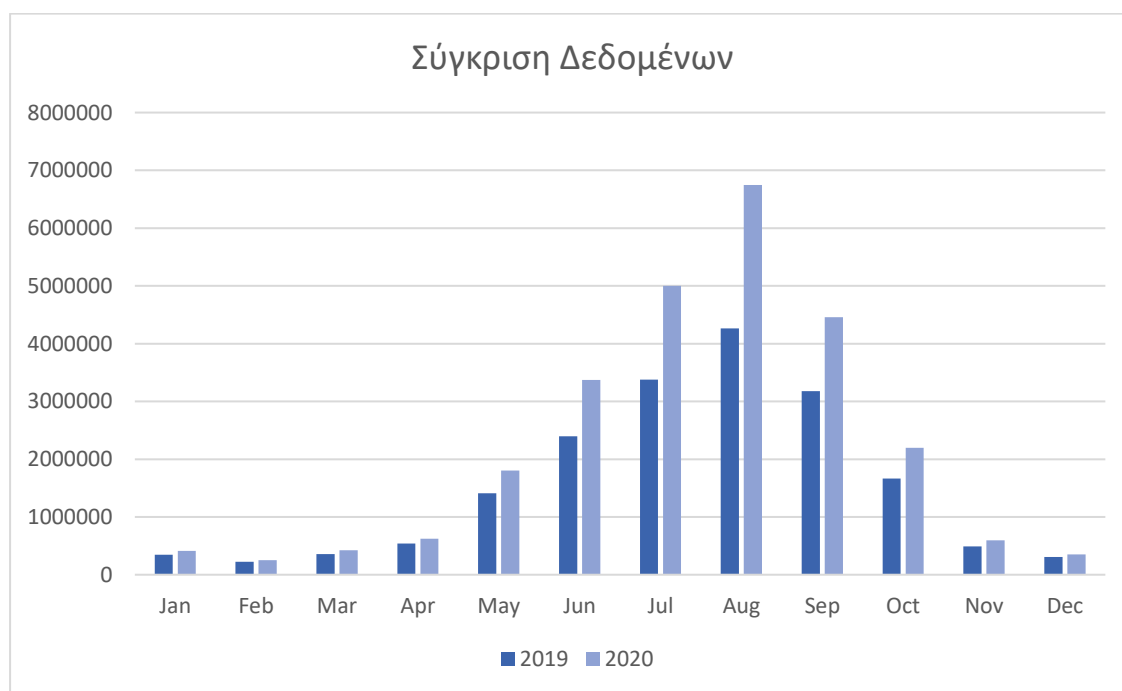
Η σύγκριση των δεδομένων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 24 (Σύγκριση Δεδομένων) και στο παρακάτω διάγραμμα 7 (Σύγκριση Δεδομένων).

Στον πίνακα 24 αναφέρεται και η ποσοστιαία μεταβολή των δεδομένων. Από τις μεταβολές αυτές είναι φανερό πως το 2020, στην περίπτωση που ισχύει το “Ceteris Paribus”, θα υπάρξει συνολική αύξηση των αφίξεων των τουριστών από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σαν σύνολο, κατά 41.43%.

Πίνακας 24: Σύγκριση Δεδομένων

Μήνας	2019	2020	Μεταβολή
01	345730	411333.9	+18.98%
02	225747	251606.9	+11.46%
03	357774	424116.9	+18.54%
04	537285	623981.7	+16.14%
05	1411560	1803573	+27.77%
06	2396890	3373099	+40.73%
07	3376270	5001156	+48.13%
08	4264490	6749104	+58.26%
09	3176120	4455260	+40.27%
10	1662890	2199553	+32.27%
11	490401	593411.1	+21.01%
12	308619	353964.8	+14.69%
Σύνολο	18553776	26240160	+41.43%

Διάγραμμα 7: Σύγκριση Δεδομένων



ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΔΕΚΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Το καλύτερο αποδεκτό μοντέλο που βρέθηκε για να εκτιμηθούν οι αφίξεις των τουριστών από την Ευρωπαϊκή Ένωση στην Ελλάδα είναι το S ARIMA(1,0,0)x(2,1,3)₁₂ με σταθερά (Math adjustment: Reciprocal).

Το προκρινόμενο μοντέλο ARIMA(1,0,0)x(2,1,3)₁₂ που είναι της μορφής ARIMA(p,d,q)x(P,D,Q)_s ερμηνεύεται ως εξής:

- $p=1$, δηλαδή η πρόβλεψη επηρεάζεται από την τιμή της προηγούμενης παρατήρησης (η πρόβλεψη της παρατήρησης 01/20 επηρεάζεται από την τιμή της παρατήρησης 12/19).
- $d=0$, δηλαδή η χρονοσειρά δεν παρουσιάζει τάση.
- $q=0$, δηλαδή η πρόβλεψη δεν επηρεάζεται από το σφάλμα στην εκτίμηση των αμέσως προηγούμενων παρατηρήσεων.
- $P=2$, δηλαδή η πρόβλεψη επηρεάζεται από την τιμή των παρατηρήσεων 12/18 και 11/18
- $D=1$, δηλαδή η χρονοσειρά είναι εποχική
- $Q=3$, δηλαδή η πρόβλεψη επηρεάζεται από τα σφάλματα στην εκτίμηση των παρατηρήσεων 12/18, 11/18 και 10/18.
- $s=12$, δηλαδή ο βαθμός της εποχικότητας της χρονοσειράς είναι 12 μήνες

Ειδικότερα:

$$Y^{\wedge} = X_{12/19}, X_{12/18}, X_{11/18}, E_{12/18}, E_{11/18}, E_{10/18}$$

Όπου, X =Τιμή παρατήρησης και E = Σφάλμα.

Συμπερασματικά, η πρόβλεψη επηρεάζεται από την τιμή της προηγούμενης παρατήρησης (12/19), την τιμή των παρατηρήσεων 12/18 και 11/18 και από τα σφάλματα στην εκτίμηση των παρατηρήσεων 12/18, 11/18 και 10/18. Τέλος, η χρονοσειρά είναι εποχική και ο βαθμός της εποχικότητας της είναι 12 μήνες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο τουρισμός αποτελεί ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο και βασικό κλάδο πολλών χωρών και κυρίως της Ελλάδας, ο οποίος έχει σημαντικές προοπτικές. Η Ελλάδα, είναι γνωστό πως, είναι ένας αρκετά δημοφιλής τουριστικός προορισμός για διάφορους λόγους, όπως η φυσική ομορφιά της, τα νησιά της, που είναι πολυάριθμα και, φυσικά, το κλίμα της. Το μοντέλο στο οποίο εστιάζει η Ελλάδα, “ήλιος και θάλασσα”, όπως επίσης και ο αρχαιολογικός της πλούτος, της αποφέρουν πολλά και πολύ σημαντικά έσοδα. Τόσο ο πολιτισμός της Ελλάδας, όσο και η ιστορία της χάνονται στα βάθη των αιώνων και είναι λογικό να είναι πόλος έλξης και πηγή έμπνευσης για πολλούς διανοούμενους από όλο τον κόσμο, όπως φυσικά και από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένας σημαντικός αριθμός κεφαλαίων εισέρχεται στην χώρα μας και αυξάνει τα έσοδα της, μέσω της βιομηχανίας του τουρισμού, αφού ο τομέας του τουρισμού αποτελεί έναν από τους πιο κεντρικούς πυλώνες ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, και η συμβολή του στο Α.Ε.Π. της Ελλάδας, όπως φυσικά και στον τομέα της απασχόλησης και στον τομέα των επενδύσεων, είναι καθοριστική. Η περαιτέρω ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού, θα μπορούσε να βελτιώσει και να αυξήσει το βιοτικό επίπεδο και φυσικά να παρασύρει θετικά και άλλους τομείς και κλάδους, αφού ο τουριστικός κλάδος και οι υπηρεσίες τις οποίες παρέχει, έχουν άμεση σύνδεση με ένα ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων που πηγάζουν και από άλλους κλάδους και τομείς. Αυτοί οι τομείς και οι κλάδοι αφορούν, μεταξύ άλλων, τον τομέα των μεταφορών, τον κλάδο του εμπορίου, της γεωργίας, της εστίασης, και των κατασκευών.

Γενικότερα όμως, ο τουριστικός κλάδος αποτελεί, ακόμα και σε παγκόσμιο επίπεδο, έναν από τους πιο δυναμικούς τομείς της ευρύτερης οικονομίας και η συμβολή του στην παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη είναι πολύ μεγάλη. Ειδικότερα, από την στιγμή κιόλας που η Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, διανύει μια οικονομική κρίση, η ανάπτυξη του τουρισμού καθίσταται απαραίτητη, ώστε να δημιουργηθούν και συνάμα να προσελκυσθούν νέες επενδύσεις. Η ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού είναι εφικτή αν η Ελλάδα εκμεταλλευθεί, μεταξύ άλλων, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα τα οποία διαθέτει στον τομέα αυτό, όπως για παράδειγμα η πλούσια πολιτισμική κληρονομιά της και η πλούσια γεωμορφολογική της πλευρά.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε η ανάλυση του αριθμού των αφίξεων για τα έτη 2010 – 2019 και μια προσπάθεια της πρόβλεψης των μελλοντικών αφίξεων και της εξέλιξης του εισερχόμενου τουρισμού από τις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως σύνολο, προς την Ελλάδα. Ειδικότερα, τα προηγούμενα χρόνια οι ο αριθμός των αφίξεων των τουριστών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν πολύ μεγάλος, συγκριτικά με τον αριθμό των αφίξεων των τουριστών που προέρχονταν από άλλες αγορές.

Όσον αφορά τον τουρισμό από τις 27 χώρες που ανήκουν πλέον στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, προς την Ελλάδα είναι απαραίτητο να αναφερθεί πως τα στοιχεία από το έτος 2010 έως 2019 δηλώνουν μια σταθερά ανοδική πορεία της τουριστικής κίνησης, εκτός από την περίοδο 2011 – 2012, στην οποία υπήρξε μια κάθοδος των αφίξεων της τάξης του 12,11% και την περίοδο 2018-2019 στην οποία η άνοδος των αφίξεων των τουριστών από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν της τάξης του 0,54%, ποσοστό πολύ μικρό σε σχέση με άλλες χρονιές. Λαμβάνοντας υπόψιν την πρόβλεψη της παρούσας διπλωματικής εργασίας, προκύπτει πως οι αφίξεις των τουριστών προς την Ελλάδα από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, από τον Ιανουάριο του έτους 2020 έως τον Δεκέμβριο του 2020, θα αυξηθούν σε σχέση με τις αφίξεις του αμέσως προηγούμενου δωδεκάμηνο.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητη η αναφορά ενός πολύ ασυνήθιστου και σημαντικού γεγονότος, το οποίο συντάραξε όλη την ανθρωπότητα και επηρέασε καθοριστικά σε πολλούς τομείς την χώρα μας και αυτό είναι η πανδημία του COVID-19. Ένας από αυτούς του τομείς είναι και ο τομέας του τουρισμού, αφού για τους περισσότερους μήνες του 2020 στην Ελλάδα σταμάτησε η λειτουργία του τομέα του τουρισμού και, μεταξύ άλλων, και η λειτουργία του τομέα της εστίασης. Έτσι, είναι λογικό, ενώ αναμενόταν μια σημαντική αύξηση των αφίξεων των τουριστών από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το 2020 η Ελλάδα είχε μια σημαντική μείωση του εισερχόμενου τουρισμού γενικότερα, αλλά και ειδικότερα, σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές, οι αφίξεις των τουριστών από τις χώρες οι οποίες ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως σύνολο, ήταν ιδιαίτερα χαμηλές. Η παραπάνω παρατήρηση έχει ύψιστη σημασία για την παρούσα διπλωματική εργασία επειδή ο προβλεπόμενος αριθμός για τις αφίξεις των τουριστών από τις χώρες που ανήκουν στην ΕΕ για το 2020 δεν έχει καμία σχέση με τις πραγματικές τιμές, αφού το στατιστικό πρόγραμμα Statgraphics βασίζεται στην προϋπόθεση του “Seterus Paribus” για να είναι ένα μοντέλο πρόβλεψης ακριβές. Από την στιγμή λοιπόν που, στη περίοδο πρόβλεψης οι εξωτερικοί παράγοντες που ισχύουν είναι διαφορετικοί από αυτούς που ισχύουν στη περίοδο λήψης δεδομένων (κορωνοϊός), είναι λογικό οι προβλεπόμενες αφίξεις τουριστών από τις χώρες της

Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ελλάδα για το έτος 2020 να έχουν μεγάλες αποκλίσεις από τις πραγματικές αφίξεις.

Η σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολύ σημαντική και σε πολλά επίπεδα πέρα από τον τουρισμό, όπως είναι η ιστορία, η θρησκεία, οι φυλές, οι γλώσσες, οι διμερείς, εμπορικές και οικονομικές σχέσεις, ο μεγάλος αριθμός των Ελλήνων μεταναστών στις χώρες που ανήκουν στην Ε.Ε. και λοιπά. Έτσι, αφού το επιθυμητό είναι να υπάρχει ραγδαία άνοδος του ποσού διείσδυσης εισερχόμενου τουρισμού από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της γενικότερης προσέλκυσης των τουριστών είναι απαραίτητο να υπάρξουν σχετικές προτάσεις και να πραγματοποιηθούν κάποιες έξυπνες και πρωτοπόρες ενέργειες.

Από την στιγμή που αποφασίζει η Ελλάδα, ως ένας πολύ σημαντικός αλλά και πολύ ελκυστικός τουριστικός προορισμός, να προσελκύσει την συγκεκριμένη αγορά τουριστών, είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός κλίματος γνωριμίας με το τουριστικό προϊόν το οποίο προσφέρει. Αρχικά, για να δημιουργηθεί ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και να αυξηθεί η τουριστική εισροή των κατοίκων από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι απαραίτητη η ανάλυση του προφίλ του τουρίστα από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αυτή είναι μια αγορά της οποίας η προσέγγιση είναι επιθυμητή, και να αρχίσει η ορθή προβολή και προώθηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος και γενικότερα της Ελλάδας, σε αυτές τις χώρες. Η ορθή αυτή προβολή και προώθηση είναι άκρως σημαντική, ιδίως κατά τη παρούσα περίοδο που εξαιτίας της οικονομικής και μεταναστευτικής κρίσης έχει επηρεαστεί αρνητικά το προφίλ της χώρας μας, και μπορεί να πραγματοποιηθεί με καμπάνιες, τόσο μέσω των πολλών ελληνικών κοινοτήτων που υπάρχουν ήδη σε αυτές, όσο και των, ελληνικών και ξένων, μέσων μαζικής ενημέρωσης. Ακόμη μια πρόταση είναι η πραγματοποίηση πλήθους πολιτιστικών εκδηλώσεων στην Ελλάδα, καθ' όλη την διάρκεια του έτους, οι οποίες να αφορούν την σύνδεση σε επίπεδο πολιτισμού, θρησκείας και ιστορίας της χώρας μας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως επίσης και να αναδειχτούν αυτά που έχει προσφέρει η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επιπλέον, μια πρόταση με σημαντικές προοπτικές, είναι και η προσφορά περισσότερων και καλύτερων τουριστικών πακέτων, ειδικά για τους τουρίστες που προέρχονται από τις χώρες οι οποίες ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρόλα αυτά, η ελαχιστοποίηση της επικέντρωσης στον παραδοσιακό τουρισμό του μοντέλου «Ήλιος και Θάλασσα» που ακολουθεί η Ελλάδα, όπως και η επέκταση σε πιο εναλλακτικές μορφές τουρισμού, θα ήταν μια ιδιαίτερα θετική κίνηση από την μεριά της Ελλάδας, αφού με αυτόν τον τρόπο, η χώρα

μας, θα πραγματοποιήσει μια ανανέωση της τουριστικής της εισροής, μια αναβάθμιση των τουριστικών της προορισμών και γενικότερα θα ανανεωθεί ο κύκλος ζωής του τουριστικού προϊόντος της Ελλάδας και θα απαλειφθεί η τόσο έντονη εποχικότητα που, πλέον, επικρατεί. Για την υλοποίηση της παραπάνω πρότασης, είναι αναγκαία η ενημέρωση και η γενικότερη βελτίωση των ενημερωτικών διαδικτυακών πλατφορμών (site) των μουσείων και των χώρων που έχουν έντονη επισκεψιμότητα τουριστών και η προσθήκη ξένων γλωσσών (όπως αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά κ.α.) στις αντίστοιχες πλατφόρμες, ώστε να έχουν εύκολη πρόσβαση οι ξένοι τουρίστες και να είναι κατανοητές οι πληροφορίες που παρέχονται.

Η περαιτέρω μείωση συντελεστών ΦΠΑ στα ξενοδοχεία, στα καταλύματα και στην εστίαση σε όλες τις τουριστικές περιοχές με παράλληλη δημιουργία, από το κράτος, ενός αυστηρού πλαισίου λειτουργίας το οποίο θα εμποδίζει την ανάπτυξη της παραοικονομίας στον τουριστικό τομέα και, με συνεχείς ελέγχους, θα περιορίζει και θα καταστέλλει τις παραοικονομικές δραστηριότητες, είναι ένας ακόμα συνδυασμός προτάσεων.

Μία επιπρόσθετη πρόταση, με πολλές προοπτικές, είναι ο συνδυασμός του τουριστικού τομέα με την πρωτογενή παραγωγή της χώρας μας, προβάλλοντας έτσι την ποιοτική υπεροχή της μεσογειακής διατροφής. Προτάσσεται επίσης, να προσδιορίζεται η τουριστική ικανότητα σε κάθε περιοχή ώστε η τουριστική ανάπτυξή της να συμβαδίζει με το περιβάλλον της. Εν συνεχεία προτάσσεται, η χρήση γης για την δημιουργία τουριστικών υποδομών, να καθορίζεται από χωροταξικές μελέτες που θα τηρούν τις ισορροπίες ανάμεσα στο φυσικό περιβάλλον και στον τουρισμό. Έτσι μόνο θα επιτευχθεί η ανάπτυξη και η επιβίωση των τουριστικών επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Η Ελλάδα θα πρέπει να εκμεταλλευθεί το πρόσφορο έδαφος της και το ελκυστικό φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού, ο οποίος θα μπορεί να διαρκεί καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η οργάνωση ενός σχετικού προγράμματος, το οποίο θα δίνει επενδυτικά κίνητρα στον τομέα αυτό. Σημαντικό επίσης είναι οι επικοινωνίες μεταξύ των κρατών ώστε να διευρυνθούν οι επιθυμίες και τα ενδιαφέροντα των ξένων τουριστικών αγορών και στην συνέχεια να γίνεται παρουσίαση των επιλογών που δίνει η Ελλάδα. Ακόμα, θα πρέπει να υπάρξει πολιτική στρατηγική για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού και να δοθούν ευκαιρίες για την προσέλκυση επενδύσεων και την κατασκευή και ανάπτυξη μαρίνων, ώστε η Ελλάδα να αναδειχθεί σαν πόλος έλξης στον τουρισμό σκαφών αναψυχής στη Ν.Α. Μεσόγειο και στην Ν.Α. Ευρώπη.

Μια ακόμα πρόταση είναι η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και η προσέλκυση νέων επενδύσεων, οι οποίες από την στιγμή που θα στηρίζονται σε ευνοϊκές για την Ελλάδα και την οικονομία της προϋποθέσεις, θα έχουν την δυνατότητα κάλυψης της ζήτησης για τουριστικά καταλύματα και υπηρεσίες, που συνεχώς αυξάνεται. Ομοίως, η παροχή των ανάλογων φορολογικών κινήτρων θα μπορούσε να ενθαρρύνει την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων στην χώρα μας και ειδικότερα στον τουριστικό κλάδο και έτσι είναι πολύ πιθανόν να αυξηθεί ο αριθμός των τουριστών από τις χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού πρώτα θα έχει βελτιωθεί το ελληνικό τουριστικό προϊόν. Επιπρόσθετα, είναι θεμιτή η ανάπτυξη περισσότερων σχέσεων εμπορίου και οικονομίας τόσο με τις μεγάλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και με τις μικρότερες χώρες που ανήκουν σε αυτή.

Επιπλέον, είναι υψίστης σημασίας και ανάγκης η βελτίωση των τουριστικών καταλυμάτων και υποδομών που ήδη υπάρχουν, με σκοπό τόσο την αύξηση της δυνατότητας της φιλοξενίας τουριστών μεγαλύτερου όγκου, όσο και την παροχή ενός υψηλότερου επιπέδου τουριστικών υπηρεσιών. Με αυτόν τον τρόπο οι πελάτες θα ικανοποιούνται και θα μένουν ευχαριστημένοι και έτσι είναι πιθανόν να έχει η Ελλάδα περισσότερους τουρίστες - πελάτες, είτε επαναλαμβανόμενους είτε νέους. Βέβαια, για την επίτευξη της παραπάνω βελτίωσης και της αύξησης της τουριστικής κίνησης είναι καθοριστική και απαραίτητη η συμβολή του Ελληνικού κράτους, μέσα από την απορρόφηση και την αξιοποίηση διάφορων επιδοτήσεων, επιχορηγήσεων και ευρωπαϊκών κονδυλίων, αφού είναι αναγκαία η δημιουργία υποδομών και η βελτίωση τόσο των λιμανιών, των μαρίνων και των αεροδρομίων, όσο και του οδικού δικτύου. Τέλος, απαραίτητη είναι και η ενίσχυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, με σύγχρονες υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό (γιατρούς, νοσηλευτές κ.λ.π), η κατάκτηση υψηλού επιπέδου ψηφιοποίησης στην υγεία καθώς και η επέκταση και αναβάθμιση της τηλεϊατρικής, ειδικά στις νησιώτικες και ορεινές τουριστικές περιοχές (και γενικότερα στις περιοχές οι οποίες έχουν αυξημένο τουριστικό ενδιαφέρον). Έτσι, είναι βέβαιο πως θα αυξηθεί το αίσθημα ασφάλειας των τουριστών – επισκεπτών, ειδικά κατά την διάρκεια της παραμονής τους στις περιοχές αυτές και κατ' επέκταση θα αυξηθεί και ο εισερχόμενος τουρισμός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΡΩΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Κοκκώσης Χάρης, Πάρις Τσάρτας, Γκρίμπα Ελευθερία (2011), Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού
2. Χυτήρης, Σ. Λεωνίδα (1995). Τουριστικά Γραφεία: Ίδρυση - Οργάνωση – Λειτουργία, Αθήνα: Interbooks.
3. Χυτήρης, Σ. Λεωνίδα (1996). Το μανάτζμεντ των Ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, Αθήνα: Interbooks.
4. Lickorish L.J. & Jenkins C.L. (2004). Μια εισαγωγή στον τουρισμό, Αθήνα: Κριτική

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Βασικά μεγέθη του Ελληνικού Τουρισμού: <https://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/> (Προσπελάστηκε 01/10/2020)
2. Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), Ελληνικός Τουρισμός: Στοιχεία και αριθμοί: <https://sete.gr/fileuploads/entries/Online%20library/GR/FACTS%20%20FIGURES%202013.pdf> (Προσπελάστηκε 08/10/2020)
3. Ιστοσελίδα « Travellers Greece», Άρθρο «Μορφές εναλλακτικού τουρισμού»: <http://www.travellersgreece.com/gr/%CE%95%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82/%CE%9C%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AD%CF%82%CE%B5%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D/> (Προσπελάστηκε 15/10/2020)

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Lofgen O. (1999). On Holiday: a history of vacationing, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, Ca.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Ιστοσελίδα «Εισαγωγή στην Ελληνική Μυθολογία», κεφάλαιο «Μύθος Ευρώπης»: <https://sites.google.com/site/hellasmythology/heroes/europe> (Προσπελάστηκε 01/11/2020)
2. Αργολική Αρχαική Βιβλιοθήκη Ιστορίας Και Πολιτισμού (Ιστοσελίδα), Κείμενο «Ο μύθος της αρπαγής της Ευρώπης»: <https://argolikivivliothiki.gr/tag/%CE%B7-%CE%B1%CF%81%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%AE-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7%CF%82/?fbclid=IwAR2-r3ZWdsh3DuoQvkkAK5q44864KYdwC7u3azxuLOTSOoaEwPzCLN1ADVik> (Προσπελάστηκε 20/11/2020)
3. Ελληνική Βικιπαίδεια:
 1. Α' Παγκόσμιος Πόλεμος: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%84_%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82 (Προσπελάστηκε 19/12/2020)
 2. Β' Παγκόσμιος Πόλεμος: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%84_%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82 (Προσπελάστηκε 22/12/2020)
 3. Κατάλογος ευρωπαϊκών χωρών ανά πληθυσμό: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8E%CE%BD_%CF%87%CF%89%CF%81%CF%8E%CE%BD_%CE%B1%CE%BD%CE%AC_%CF%80%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CF%8C (Προσπελάστηκε 22/12/2020)

ΒΙΒΛΙΑ

1. Berstein Serge, Milza Pierre (1997). Ιστορία της Ευρώπης (Δεύτερος Τόμος): Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και η Ευρώπη των Εθνών 1815-1919 , Εκδόσεις: ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
2. Berstein Serge, Milza Pierre (1997). Ιστορία της Ευρώπης (Πρώτος Τόμος): Από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στα Ευρωπαϊκά Κράτη (5ος - 18ος Αιώνας) Εκδόσεις: ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
3. Berstein Serge, Milza Pierre (1997). Ιστορία της Ευρώπης (Τρίτος Τόμος): 1919 Έως Σήμερα - Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, Εκδόσεις: ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
4. Jenkins Simon (2019). Μια σύντομη ιστορία της Ευρώπης: Από τον Περικλή στον Πούτιν (Ξενόγλωσσος τίτλος: A Short History of Europe: From Pericles to Putin), Εκδόσεις: ΨΥΧΟΓΙΟΣ
5. Nugent Neill (2012). Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ιστορία, Θεσμοί, Πολίτικες, Εκδόσεις: ΣΑΒΒΑΛΑΣ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Official Website “Worldometer”, European Countries by population (2020): <https://www.worldometers.info/population/countries-in-europe-by-population/> (Προσπελάστηκε 13/10/2020)

BIBLIOGRAFIA TRITOU KEΦAΛAIOY

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Ελληνική Βικιπαίδεια:
 1. Ευρώ: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%8E> (Προσπελάστηκε 11/10/2020)
 2. Ευρωπαϊκή Ένωση: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE_%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7 (Προσπελάστηκε 10/10/2020)
2. Επίσημη Ιστοσελίδα «Ελληνική Δημοκρατία- Υπουργείο Εξωτερικών», Κείμενο «Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση»: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/i-poreia-tis-elladas-stin-europaiki-enosi.html> (Προσπελάστηκε 15/10/2020)
3. Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης:
 1. Η ΕΕ με λίγα λόγια: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_el (Προσπελάστηκε 10/10/2020)
 2. Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_el (Προσπελάστηκε 09/10/2020)
 3. Η οικονομία: https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/economy_el (Προσπελάστηκε 17/10/2020)
 4. Όλες οι χώρες μέλη της ΕΕ με λίγα λόγια: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_el (Προσπελάστηκε 15/10/2020)
 5. Το ευρώ: https://europa.eu/european-union/about-eu/euro_el (Προσπελάστηκε 11/10/2020)
 6. Χώρες: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_el (Προσπελάστηκε 11/10/2020)
 7. Υπηκοότητα της ΕΕ https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-citizenship_el (Προσπελάστηκε 11/10/2020)
4. Επίσημος ιστότοπος της Τράπεζας της Ελλάδος
 1. Η ιστορία του ευρώ: <https://www.bankofgreece.gr/euro/h-istoria-toy-eyrw> (Προσπελάστηκε 12/10/2020)
 2. Το Ευρώ (Γενικές πληροφορίες): <https://www.bankofgreece.gr/euro/to-eyrw-eisagwgh> (Προσπελάστηκε 12/10/2020)

3. Εκστρατεία Ενημέρωσης ΕΥΡΩ 2002:
<https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typou/anazhthsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=577b4f4b-013a-4cd4-8737-56459b5bdc01> (Προσπελάστηκε 17/10/2020)
5. Επίσημος ιστότοπος «Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα», Το Ευρώ:
<https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.el.html> (Προσπελάστηκε 13/10/2020)
6. Επίσημος Ιστότοπος «Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο», Άρθρο «Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το Νόμπελ Ειρήνης 2012»: <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/eu-affairs/20121012STO53551/sten-europaikē-enose-to-nompel-eirenes-2012> (Προσπελάστηκε 15/10/2020)

BIBΛΙΑ

1. Nugent Neill (2012). Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ιστορία, Θεσμοί, Πολίτικες, Εκδόσεις: ΣΑΒΒΑΛΑΣ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

2. Official Website “Worldometer”, European Countries by population (2020):
<https://www.worldometers.info/population/countries-in-the-eu-by-population/> (Προσπελάστηκε 13/10/2020)

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, (ΑΔΙΠ), «Ετήσια Έκθεση για την Ποιότητα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (2017)»: https://www.ethaae.gr/images/articles/ektheseis-poiotitas/119-hqa_report2017.pdf (Προσπελάστηκε 15/11/2020)
2. «Αρχιμήδης» Forum ενημέρωσης και προβληματισμού των τεχνικών, «Οι χώρες του κόσμου όπου διδάσκονται Αρχαία Ελληνικά»: <https://e-archimedes.gr/latest/item/7515-%CE%BF%CE%B9-%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85-%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B9%CE%B4%CE%AC%CF%83%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B9-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1->

- [%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC](#)
(Προσπελάστηκε 29/11/2020)
3. Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΕΑ), «Ετήσια Έκθεση για την Ποιότητα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (2019)»:
https://www.ethaae.gr/images/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%CE%91%CE%94%CE%99%CE%A0_2019.pdf (Προσπελάστηκε 15/11/2020)
 4. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, «Διμερείς Σχέσεις της Ελλάδος»:
<https://www.mfa.gr/dimereis-sheseis-tis-ellados.html> (Προσπελάστηκε 10/11/2020)
 5. Ελληνοβρετανική Εκπαιδευτική, Άρθρο «Κ. Καρκανιάς - Σε 30 ευρωπαϊκές χώρες διδάσκονται αρχαία ελληνικά στα δημόσια σχολεία»:
<http://www.ellinovretaniko.gr/el/static/se-30-evropaikes-xores-didaskontai-arxaia-ellinika.aspx> (Προσπελάστηκε 29/11/2020)
 6. Επίσημη Ιστοσελίδα «Αργολική Αρχαιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού», Άρθρο «Οι Μυκήνες και το Άργος μέσα από τα μάτια των περιηγητών»:
<https://argolikivivliothiki.gr/2017/04/07/mycenae-and-argos/> (Προσπελάστηκε 04/01/2021)
 7. Επίσημη Ιστοσελίδα «Αργολική Αρχαιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας & Πολιτισμού», Άρθρο «Thomas Hope (Τόμας Χόουπ 1769-1831)»:
<https://argolikivivliothiki.gr/category/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B7%CE%B3%CE%B7%CF%84%CE%AD%CF%82/> (Προσπελάστηκε 02/01/2021)
 8. Επίσημη Ιστοσελίδα «Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο», Άρθρο « Δι' αυτά πολεμήσαμεν... Αρχαιότητες και Ελληνική Επανάσταση»:
https://www.namuseum.gr/periodic_exhibition/di-ayta-polemismen-archaiotites-kai-elliniki-epanastasi/ (Προσπελάστηκε 05/01/2021)
 9. Επίσημη Ιστοσελίδα «Enterprise Greece», Άρθρο «Εξαγωγές»:
<https://www.enterprisegreece.gov.gr/h-ellada-shmera/giati-ellada/eksagoges>
(Προσπελάστηκε 10/12/2020)
 10. Επίσημος Ιστότοπος Ακαδημίας Αθηνών, James Skene, Άρθρο: «Ταξιδιώτες και περιηγητική γραμματεία του ελληνικού χώρου κατά το α' μισό του 19ου αιώνα»:
<http://repository.academyofathens.gr/keine/index.php/gr/content/76> (Προσπελάστηκε 03/12/2020),
 11. Επίσημος Ιστότοπος Εφημερίδας « Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», Άρθρο «Νομικά πρόσωπα πλέον οι θρησκευτικές κοινότητες»:
<https://www.kathimerini.gr/society/786409/nomika-prosopa-pleon-oi-thriskytykes-koinotites/> (Προσπελάστηκε 01/12/2020)
 12. Επίσημος Ιστότοπος Εφημερίδας « Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», Άρθρο «Το τρίτο μεταναστευτικό κύμα των Ελλήνων»:
<https://www.kathimerini.gr/society/865921/to-trito-metanasteytiko-kyma-ton-ellinon/> (Προσπελάστηκε 30/11/2020)
 13. Επίσημος Ιστότοπος Εφημερίδας «ΤΟ ΒΗΜΑ», Άρθρο «Δημοσκόπηση Κάπα Research: Χριστιανοί ορθόδοξοι αλλά... μια φορά τον χρόνο»:
<https://www.tovima.gr/2015/04/10/society/dimoskopisi-kapa-research-xristianoio-orthodoxoi-alla-mia-fora-ton-xrono/> (Προσπελάστηκε 01/12/2020)
 14. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Επίσημος Ιστότοπος), «Τι είναι το Erasmus+»:
https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_el (Προσπελάστηκε 25/11/2020)
 15. Ηλεκτρονική Πλατφόρμα «Elculture», Άρθρο «Η Ελλάδα όπως την είδαν και την αφηγούνται οι περιηγητές από τον Βορρά»:
<https://www.elculture.gr/blog/article/%ce%b7->

- [%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%ac%ce%b4%ce%b1-%cf%8c%cf%80%cf%89%cf%82-%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b5%ce%af%ce%b4%ce%b1%ce%bd-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b1%cf%86%ce%b7%ce%b3%ce%bf%cf%8d%ce%bd/](https://www.averoph.gr/2021/01/03/%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%ac%ce%b4%ce%b1-%cf%8c%cf%80%cf%89%cf%82-%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b5%ce%af%ce%b4%ce%b1%ce%bd-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b1%cf%86%ce%b7%ce%b3%ce%bf%cf%8d%ce%bd/) (Προσπελάστηκε 03/01/2021)
16. Ιστότοπος «ΑΒΕΡΩΦ - Διαδικτυακό Θωρηκτό», Άρθρο: Οι περιπέτειες των Ελληνικών αρχαιοτήτων πριν και μετά την ίδρυση του Ελληνικού κράτους και τα πρώτα μέτρα για την προστασία τους:
<https://averoph.wordpress.com/2013/02/14/%CE%BF%CE%B9-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%80%CE%B5%CF%84%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%83-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%84/>
(Προσπελάστηκε 31/12/2020)
17. Ιστότοπος «DocPlayer», Άρθρο «ΑΦΙΕΡΩΜΑ Αγάπα το αρχαίον σου ως σεαυτόν. Διεθνής Ημέρα Μουσείων»: <https://docplayer.gr/57699-A-fiepoma-agapa-to-arhaion-soy-os-seayton-2-32-afiepoma-agapa-to-arhaion-soy-os-seayton-diethnis-hmera-moyseion.html> (Προσπελάστηκε 02/01/2021)
18. Ιστότοπος «Konrad-Adenauer-Stiftung», Άρθρο «Αποδημητικά Μυαλά: Το Brain Drain και η Ανεργία των Νέων στην Ελλάδα»:
<http://dialoggers.eu/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CF%85%CE%B1%CE%BB%CE%AC-%CF%84%CE%BF-brain-drain-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%84/>
(Προσπελάστηκε 22/11/2020)
19. Ιστότοπος “Look4studies.com”, Άρθρο «Σπουδάζοντας στην Ευρώπη»:<https://www.look4studies.com/ekpaideusi-teleutaia-nea-spoudazontas-stin-europsi.html> (Προσπελάστηκε 13/11/2020)
20. Ιστότοπος «Panellinies.net», Βάσεις Αλλοδαπών Αλλογενών Πανελλήνιες 2020:
<https://www.panellinies.net/%CE%B2%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B4%CE%B1%CF%80%CF%8E%CE%BD-%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%BD%CF%8E%CE%BD-2020/> (Προσπελάστηκε 30/11/2020)
21. Κοινότητα “Toluna Influencers”, Άρθρο «Αρχαία Ελληνικά στο Εξωτερικό – Ευρώπη-»:
<https://gr.toluna.com/opinions/4477252/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%BE%CF%89%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF> (Προσπελάστηκε 30/11/2020)
22. Παράσχου Κατερίνα,(2020), «Τα οφέλη της Ελλάδας από την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Πτυχιακή εργασία, Εθνικό Και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2898377/theFile>
(Προσπελάστηκε 04/12/2020)

23. Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωσύστημα, «Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 43»:
<https://www.bankofgreece.gr/Publications/oikodelt201607.pdf> (Προσπελάστηκε 22/11/2020) (Προσπελάστηκε 04/11/2020)
24. Ιστοσελίδα «You go culture», Άρθρο «Τι είδαν οι περιηγητές στην Ελλάδα»:
<https://yougoculture.com/news-greek/ti-eidan-oi-periigites-stin-ellada>
 (Προσπελάστηκε 04/01/2021)
25. _Ελληνική Βικιπαίδεια:
1. Απόδημος Ελληνισμός:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%80%CF%8C%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82 (Προσπελάστηκε 10/11/2020)
 (Προσπελάστηκε 18/10/2020)
 2. Διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CF%82_%CF%83%CF%87%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82 (Προσπελάστηκε 10/11/2020)
 (Προσπελάστηκε 10/10/2020)
 3. Ελληνικό δημοψήφισμα του 2015:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1_%CF%84%CE%BF%CF%85_2015 (Προσπελάστηκε 20/11/2020) (Προσπελάστηκε 18/11/2020)
 4. Ελληνική οικονομική κρίση (2009-2018):
[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_\(2009-2018\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_(2009-2018)) (Προσπελάστηκε 10/12/2020)
 (Προσπελάστηκε 19/10/2020)
 5. Θρησκεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%98%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%B1_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE_%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7 (Προσπελάστηκε 02/12/2020)
 6. Θρησκεία στην Ελλάδα:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%98%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%B1_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82 (Προσπελάστηκε 01/12/2020)
 7. Πανελλήνιες εξετάσεις:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AE%CE%BD%CE%B9%CE%B5%CF%82_%CE%B5%CE%BE%CE%B5%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82
 (Προσπελάστηκε 30/11/2020)
 8. Πρόγραμμα Erasmus:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1_Erasmus#1987_%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE

[%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%AE%CF%82_\(Προσπελάστηκε 28/11/2020\)](#)

BIBΛΙΑ

1. Μαραβέγιας Ναπολέον (2019), «Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή ένωση», Εκδόσεις: Κριτική
2. Τσιγκάκου Φ.-Μ. (2007), «Η Αθήνα με τα μάτια των ζωγράφων-περιηγητών 16ος-19ος αιώνας», Εκδόσεις «Τέχνης Οίστρος», Αθήνα.
3. Choiseul - Gouffier Marie Gabriel Florent August Comte de (2007). «Εικονογραφημένη περιήγηση της Ελλάδας (1782)», (Τίτλος πρωτοτύπου: «Voyage pittoresque de la Grece»), Εκδόσεις: Μίλητος, Αθήνα

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Cambridge Dictionary, “Meaning of brain drain in English”:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/brain-drain> (Προσπελάστηκε 03/12/2020)
2. European Commission, Official Website, «Special EUROBAROMETER 225 “Social values, Science & Technology” »:
https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_225_report_en.pdf (Προσπελάστηκε 02/12/2020)
3. Eurostat, Data Browser, «Emigration»:
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00177/default/table?lang=en> (Προσπελάστηκε 02/12/2020)
4. Eurostat, Data Browser, «Population on 1 January»:
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en> (Προσπελάστηκε 30/11/2020)
5. «Islam.De» Website, Άρθρο: “There are currently almost 53 million Muslims in Europe”: <http://islam.de/8368.php> (Προσπελάστηκε 01/12/2020)
6. Pew Research Center, Άρθρο: «Greek attitudes toward religion, minorities align more with Central and Eastern Europe than West»: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/10/31/greek-attitudes-toward-religion-minorities-align-more-with-central-and-eastern-europe-than-west/> (Προσπελάστηκε 01/12/2020)
7. Pew Research Center, Άρθρο: «Religious Belief And National Belonging In Central And Eastern Europe, 1. Religious affiliation-»
<https://www.pewforum.org/2017/05/10/religious-affiliation/> (Προσπελάστηκε 01/12/2020)
8. «The Jewish Agency for Israel» Website, Άρθρο: “World Jewish Population (2002)”:
<https://web.archive.org/web/20041222130930/http://www.jafi.org.il/education/100/concepts/demography/demjpop.html> (Προσπελάστηκε 01/12/2020)
9. «National Geographic» Website, Άρθρο «How the Parthenon Lost Its Marbles»:
<https://www.nationalgeographic.com/history/magazine/2017/03-04/parthenon-sculptures-british-museum-controversy/> (Προσπελάστηκε 03/12/2020)

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ ΠΕΜΠΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Σφακιανάκης Μιχαήλ (2020). «Χρονολογικές Σειρές – Προβλέψεις», Σημειώσεις, Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Διοίκηση Επιχειρήσεων- Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Μυτιληνιού Κυριακή (2019). «Εισερχόμενος Τουρισμός από την Ρωσία – Προβλέψεις», Πειραιάς
2. Μπούργας Δημήτριος (2017). «Οι Η.Π.Α. ως χώρα προέλευσης τουριστών στην Ελλάδα - Προβλέψεις Αφίξεων», Αθήνα

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ ΕΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Σφακιανάκης Μιχαήλ (2020). «Χρονολογικές Σειρές – Προβλέψεις», Σημειώσεις, Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Διοίκηση Επιχειρήσεων- Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού
2. Τράπεζα της Ελλάδος: Στατιστικά Αρχεία σε excel με τις μηνιαίες αφίξεις μη κατοίκων από την Ευρωπαϊκή Ένωση (27 Χώρες) την περίοδο Ιανουάριος 2010 – Δεκέμβριος 2019

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Στατιστικό Πρόγραμμα Statgraphics Centurion XV.Π